

LATVIJAS BANKA

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA PĀRSKATS

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA PĀRSKATS

© Latvijas Banka, 2005

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Dizainam izmantoti Frančeskas Kirkes gleznas "Alķīmija" fragmenti.

Foto: Gunta Andersone un Indriķis Stūrmanis.

Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

Latvijas Bankas prezidenta ievadvārdi	5
Valsts tautsaimniecība un Latvijas Bankas monetārā politika	10
Ārējā ekonomiskā vide	10
Inflācija un cenas	13
Iekšzemes kopprodukts	14
Ārējā tirdzniecība un maksājumu bilance	15
Fiskālā politika	18
Banku sektors un finanšu stabilitāte	19
Naudas piedāvājums	20
Kredītu un noguldījumu procentu likmes	23
Starpbanku tirgus	25
Naudas bāze	25
Valūtas tirgus un Latvijas ārējais parāds	27
Vērtspapīru tirgus	29
Starptautiskā sadarbība	33
Dalība Eiropas Savienībā	34
Starptautiskās finanšu organizācijas	35
Sadarbība ar ārvalstu centrālajām bankām un tehniskā palīdzība	35
Latvijas Banka Eiropas Centrālo banku sistēmā	36
Latvijas Bankas valdes ziņojums	39
Latvijas Bankas valūtas maiņas politika un ārējās rezerves	40
Latvijas Bankas monetārās politikas instrumenti	41
Skaidrās naudas apgrozība	43
Statistika	46
Maksājumu sistēmas	47
Informācijas sistēmas	49
Sabiedrības informēšana	49
Latvijas Bankas organizatoriskā attīstība	51
Latvijas Bankas risku pārvaldīšana un kvalitātes vadība	53
Latvijas Bankas iekšējais audits	53
Latvijas Bankas grāmatvedība un budžeta vadība	54
Latvijas Bankas darbības finansiālie rezultāti	55
Latvijas Bankas 2004. gada finanšu pārskati	57
Latvijas Bankas bilance	58
Latvijas Bankas peļņas un zaudējumu aprēķins	60
Latvijas Bankas kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskats	62
Latvijas Bankas naudas plūsmas pārskats	63
Latvijas Bankas finanšu pārskatu skaidrojumi	64
Revizijas komisijas ziņojums Latvijas Bankas padomei	92
Latvijas Bankas padomes lēmums	93
Pielikumi	95
1. Monetārie rādītāji 2004. gadā	96
2. Latvijas Bankas 2004. gada mēnešu bilances	97
3. Latvijas Bankas 2000.–2004. gada bilances	98
4. Latvijas Bankas 2000.–2004. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	99
5. Latvijas Bankas noteiktie eiro, Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Japānas jenas un ASV dolāra kursi	100
6. Latvijas Bankas struktūrvienības 2004. gada beigās	101
7. Latvijas Bankas struktūra 2004. gada beigās	104
8. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	105
9. 2004. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi	107
10. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2004. gada normatīvās aktualitātes	108
11. Terminu skaidrojums	109

SAĪSINĀJUMI

AKB	akciju komercbanka
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CEBS	Eiropas Banku uzraugu komiteja
CIF	preces vērtība, ietverot transporta un apdrošināšanas izmaksas līdz importētājvalsts robežai (<i>cost, insurance and freight at the importer's border</i>)
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS	Elektroniskā klīringa sistēma
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ES15	ES pirms 2004. gada 1. maija ietilpstošās valstis
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FOB	preces vērtība, ietverot transporta un apdrošināšanas izmaksas līdz eksportētājvalsts robežai (<i>free on board at the exporter's border</i>)
FRS	Federālo rezervju sistēma
IBAN	starptautisks bankas konta numurs (<i>International Bank Account Number</i>)
IKP	iekšzemes kopprodukts
ISO	Starptautiskā Standartizācijas organizācija (<i>International Organization for Standardization</i>)
LCD	Latvijas Centrālais depozitārijs
M0	naudas bāze
M2D	iekšzemes naudas piedāvājums
M2X	plašā nauda
MFI	monetārā finanšu iestāde
NATO	Ziemeļatlantijas līguma organizācija (<i>North Atlantic Treaty Organisation</i>)
NVS	Neatkarīgo Valstu Savienība
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
RIGIBOR	<i>Riga Interbank Offered Rate</i> ; Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss
SAMS	Starpbanku automatizētā maksājumu sistēma
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
SWIFT	Vispasaules Starpbanku finanšu telekomunikāciju sabiedrība (<i>Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication</i>)
TARGET	Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu sistēma (<i>Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system</i>)
VAS	valsts akciju sabiedrība
VKM II	Valūtas kursa mehānisms II

LATVIJAS BANKAS PREZIDENTA IEVADVĀRDI

2004. gads Latvijai bija laiks, kad tā kļuva par NATO dalībvalsti un pievienojās Eiropas Savienībai. Tās radīja jaunus stimulus Latvijas tautsaimniecības attīstībai un iezīmēja ceļa sākumu uz vienoto Eiropas valūtu. Savukārt Latvijas Banka iekļāvās ES valstu centrālo banku saimē, tāpēc tās speciālisti kļuva par pilntiesīgiem attiecīgo ECBS komiteju un darba grupu locekļiem, bet man kā Latvijas Bankas prezidentam par pienākumu kļuva piedalīšanās ECB Ģenerālpadomes darbā.

Pasaules tautsaimniecībā 2004. gads iezīmējās ar mērenu izaugsmi, straujām ASV dolāra un eiro kursa svārstībām, ievērojamu naftas cenu kāpumu, kas veicināja patēriņa cenu pieauguma tendenci. Federālo rezervju sistēma paaugstināja bāzes likmi, bet ECB saglabāja vēsturiski zemas galvenās procentu likmes.

Latvijā 2004. gadā turpinājās straujš iekšzemes kopprodukta pieaugums, un to nodrošināja gan spēcīgs iekšzemes pieprasījums, gan eksporta kāpums. Gada pirmajā pusē strauji auga patēriņa preču cenas, sasniedzot Latvijai neraksturīgi augstu līmeni, un gada vidējā inflācija bija 6.2%. Bankas būtiski palielināja finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību kredītēšanas apjomu. Spēcīgs iekšzemes pieprasījums un kapitālpreču un investīciju preču ievadums izraisīja importa pieaugumu, kas noteica tekošā konta deficīta palielinājumu. Latvijas Banka vairākkārt aicināja valdību mazināt budžeta deficītu salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto, un šis mērķis, valdībai īstenojot stingru fiskālo politiku, tika sasniegts.

Latvijas Banka regulāri veica finanšu stabilitātes novērtējumu, analizējot iespējamos finanšu riskus. Jūlijā starptautiskās reitingu aģentūras *Fitch Ratings* un *Standard & Poor's* novērtēja Latvijas tautsaimniecības stabilitāti un investīcijām labvēlīgo vidi, paaugstinot reitingu valsts ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā no BBB+ līdz A– un saglabājot pozitīvu nākotnes vērtējumu.

Latvijas makroekonomisko rādītāju un to attīstības tendenču analīze liecināja par nepieciešamību Latvijas Bankas padomei pieņemt monetārās politikas lēmumus ar mērķi veicināt vienmērīgu tautsaimniecības ilgtermiņa attīstību un regulēt iekšzemes pieprasījumu. Latvijas Bankas padome martā un novembrī par 50 bāzes punktiem paaugstināja refinansēšanas likmi, jūlijā par 1.0 procentu punktu palielināja banku rezervju normu un novembrī paplašināja rezervju bāzē iekļaujamo saistību loku.

Jau 2003. gada nogalē Latvijas Banka paziņoja, ka, sākot ar 2005. gada 1. janvāri, lata piesaiste SDR valūtu grozam tiks aizstāta ar piesaisti eiro, lai tautsaimniecības

dalībnieki varētu sagatavoties šim notikumam. 2004. gada 30. decembrī saskaņā ar līdz tam brīdīm spēkā esošo SDR piesaistes formulu tika noteikts piesaistes kurss (1 eiro = Ls 0.702804). Tādējādi sperts solis ceļā uz Latvijas pilntiesīgu dalību Ekonomikas un monetārajā savienībā.

Vairāk nekā 1 000 darbu tika iesniegti Latvijas Bankas organizētajā eiro monētu sižetu konkursā. Par labāko tika atzīts jēkabpilietes Ilzes Kalniņas darbs ar devīzi "Brīvība – Eiropas vērtība!". Šajā darbā ietvertais Brīvības piemineklis, tautumeita, kas savulaik attēlota uz Latvijas sudraba 5 latu monētas, un Latvijas ģerbonis simbolizē Latviju un tās pamatvērtības. Šie lakoniskie un skaidrie tēli nākotnē greznos Latvijas naudu un palīdzēs vairot Latvijas atpazīstamību pasaulē.

Latvijas Banka rūpējās par to, lai tiktu veikta latu banknošu un monētu kvalitātes pārbaude, kas ļāva bankām Latvijas Bankas filiālēs saņemt labas kvalitātes naudas zīmes. 2004. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā trīs sudraba piemiņas monētas ("Vidzeme", "Latgale", "Latvija – ES. 2004") un pirmo Latvijas bimetaļa (sudraba un niobija) piemiņas monētu "Laika monēta", kā arī divas 1 lata apgrozības monētas ar ierobežotu tirāžu ("Sēne" un "Sprīdītis").

Par svarīgu pienākumu Latvijas Banka uzskata padziļināt sabiedrības izpratni par tās darbību, pieņemtajiem lēmumiem un Latvijas tautsaimniecības attīstību. Šā mērķa sasniegšanai Latvijas Banka izmantoja izdevumus, internetu, presi, televīziju un radio, kā arī preses konferences. Latvijas Bankas galvenajā ēkā, bijušā naudas seifa telpās izveidots laikmetīgs apmeklētāju centrs "Naudas pasaule" – finanšu izglītības un informācijas centrs, kura galvenais mērķis ir palīdzēt sabiedrībai izprast centrālās bankas uzdevumus un darbību, tās lomu ECBS, vienlaikus ļaujot iepazīt pirms 100 gadiem būvēto valsts nozīmes arhitektūras pieminekli. Lai veicinātu topošo ekonomistu pētījumus par aktuāliem finanšu un ekonomikas aspektiem, jau otro gadu pēc kārtas Latvijas Banka izsludināja Latvijas augstskolu studentu zinātnisko darbu konkursu. 2004. gada septembrī Latvijas Bankas organizētajā konferencē "Latvijas tautsaimniecība Eiropas Savienībā: iespējas, izaicinājumi, perspektīvas" tika pausti viedokļi par tautsaimniecības attīstības tendencēm un tautsaimniecības dalībnieku uzdevumiem, Latvijai integrējoties ES un iestājoties Ekonomikas un monetārajā savienībā.

Izmantojot iespēju, vēlos arī izteikt sirsnīgu pateicību Latvijas Bankas padomei un valdei par veiksmīgu Latvijas Bankas darba organizāciju un ikvienam Latvijas Bankas darbiniekam par ieguldījumu Latvijas Bankas uzdevumu izpildē. Līdzšinējais veikums ir stabils pamats nākotnes ieceru īstenošanai.

Ilmārs Rimšēvičs
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2005. gada martā

TRIPUS AUREUS
1618

TRIPUS AUREUS HOC EST TRES TRACTATUS
CHYMICI SEPTUAGESIMI SEMPERI BASILII VALIN
TINI HELMERICINI ORDINIS MONACHI GERMA
NI PRAXICA UNA CUM 12 CLAVIBUS & APERTI
DICE EX ORNAMENTO II THOMAE SORTONI AN
GE PHILOSOPHI CRED. NIMI SUI ORIGINALI
ANTE ANNOS 140 AB AUTORE SCRIPTUM
NUNC EX ANTIQVANO MANUSCRIPTO IN LATI
NUM TRANSLATUM PHRASI QVIVSQUE AVTHORIS
VT SENTENTIA RETENTA III CREAGRI CUIUSDAM
BEATIS WESTMONASTERIENSIS ANGLI TESTAMEN
TUM HACTENUS NONDUM PUBLIICATUM NUNC
III DIVERSARUM NATIONUM GRATIAM EDITI
FIGURIS CUPREIS ATQVE INCISIS ORNATI OPE
RA STUDIO MICHAELIS MAIERI PHIL. MED. D.
COM. P. B. N. COEFFORT. EX CHALCOGRAPHIA
PAULI JACOBI IMPRESSIS LUGAE IENSIS
ANNO MDC XVIII

ĀRĒJĀ EKONOMISKĀ VIDE

2004. gadā pasaules valstu tautsaimniecība kopumā attīstījās veiksmīgi. Īpaši spēcīga bija Āzijas reģiona valstu tautsaimniecības izaugsme, un joprojām straujš bija ASV tautsaimniecības izaugsmes temps. Lai gan bija vērojama augšupeja, eiro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps vēl arvien bija lēns, bet Japānas tautsaimniecības attīstības temps palēninājās.

Pieaugot ģeopolitiskajai nestabilitātei pasaulē, pastiprinājās nenoteiktība arī finanšu tirgos. Par to liecināja tirgus dalībnieku ieguldījumu kāpums drošākos vērtspapīros. Pasaules akciju tirgos 2004. gads salīdzinājumā ar 2003. gadu bija mazāk veiksmīgs. Akciju tirgus attīstību negatīvi ietekmēja augošās naftas cenas, kā arī neskaidrība par turpmāko ASV un Eiropas valstu tautsaimniecības attīstību. ASV akciju tirgus attīstību kavēja arī ASV FRS bāzes likmes paaugstināšana. ASV akciju tirgus indekss S&P 500 pieauga par 9%, likvidāko akciju indekss DJIA – tikai par 4% un tehnoloģiskā sektora uzņēmumu indekss NASDAQ – par 8%. Eiropas akciju tirgus indeksa *Dow Jones EURO STOXX 50* kāpums bija 6%. Savukārt Āzijas biržās bija vērojama nevienmērīga attīstība. Lielas svārstības bija raksturīgas arī Krievijas akciju tirgum.

2004. gada vidū bija vērojams fiksētā ienākuma vērtspapīru ienesīguma pieaugums. 4. ceturksnī palielinājās Eiropas valstu fiksētā ienākuma vērtspapīru pieprasījums, par ko liecināja to ienesīguma samazināšanās. 2004. gadā ASV valdības 10 gadu obligāciju peļņas likme samazinājās no 4.3% līdz 4.2%, savukārt Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likme – no 4.3% līdz 3.7%.

Viens no svarīgākajiem 2004. gada notikumiem bija naftas cenu ievērojamais kāpums starptautiskajā tirgū. Gada sākumā naftas cena nedaudz pārsniedza 32 ASV dolārus par barelu, bet jau pavasarī naftas cenas pieauga vidēji par 30% un kādu laiku noturējās šajā līmenī. Vēl lielāka nenoteiktība pasaules naftas tirgū valdīja 2. pusgadā, kad dažādu iemeslu dēļ cenas sasniedza vēsturiski augstāko līmeni, pārsniedzot 56 ASV dolārus par barelu. Būtisks notikums bija arī ASV dolāra kursa kritums attiecībā pret vairākām pasaules nozīmīgākajām valūtām, kas galvenokārt skaidrojams ar nenoteiktības pastiprināšanos attiecībā uz augsto ASV tekošā konta deficītu un iespējamo globālo nesabalansētību, kas varētu pastiprināties, saglabājoties negatīvajām tendencēm ASV tekošā konta attīstībā. Straujākais ASV dolāra kursa kritums bija vērojams 4. ceturksnī, un eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru 2004. gada pēdējās dienās sasniedza vēsturiski augstāko līmeni.

ASV prezidenta vēlēšanu gadā ASV tautsaimniecības attīstības temps bija straujš – IKP pieaugums sasniedza 4.4%. Galvenie IKP kāpuma virzītājspēki bija privātais patēriņš un investīciju pieaugums, bet straujā importa kāpuma rezultātā neto eksporta ietekme uz IKP bija negatīva. Imports auga straujāk nekā eksports, lai gan pēdējos gados bija vērojams būtisks ASV dolāra kursa kritums, kam vajadzētu stimulēt ASV eksporta attīstību un ļaut ASV eksportētājiem apgūt jaunus tirgus. Strauji augot importam, ASV tekošā konta deficīts sasniedza 6% no IKP. Šāda situācija rada risku turpmākai tautsaimniecības attīstībai ne tikai ASV, bet arī citur pasaulē, ievērojot šīs valsts svarīgo lomu pasaules tautsaimniecībā. Situācija ASV darbaspēka tirgū uzlabojās, jo tika radītas jaunas darba vietas, kas zināmā mērā veicināja privātā pieprasījuma attīstību. Neliela tautsaimniecības attīstības tempa palēnināšanās bija vērojama vasaras mēnešos (IKP pieauguma temps 2. ceturksnī palēninājās līdz 3.3%), bet 2. pusgadā tas kļuva straujāks (3. un 4. ceturksnī – attiecīgi 4.0% un 3.8%).

Ņemot vērā tautsaimniecības attīstību, FRS 2004. gadā bāzes likmi, kas diezgan ilgi bija saglabājusies vēsturiski zemā līmenī (1%), paaugstināja piecas reizes –

kopumā par 125 bāzes punktiem, katru reizi to paaugstinot par 25 bāzes punktiem (gada beigās – 2.25%).

Eiro zonas ekonomiskās aktivitātes kāpuma tempa stabilizēšanās, kas bija sākusies 2003. gada 2. pusgadā, turpinājās arī 2004. gadā, tomēr IKP pieaugums bija samērā neliels (1.8%). Gada sākumā ekonomisko aktivitāti veicināja labvēlīgā ārējā vide, kas eiro zonā paātrināja eksporta attīstību. 2. ceturksnī naftas cenu pieaugums izraisīja bažas par turpmākas veiksmīgas attīstības iespējām, tomēr eksporta kāpums vēl nodrošināja labu IKP pieauguma tempu. 2. pusgadā ekonomiskā aktivitāte eiro zonā atkal samazinājās augsto naftas cenu un augstā eiro kursa dēļ. Lai gan bija vērojamas dažas privātā pieprasījuma uzlabošanās pazīmes, 2004. gadā tomēr vēl nenotika būtiska uzlabošanās, kas padarītu iekšzemes pieprasījumu par IKP virzītājspēku. Vērtējot trīs lielākās un ekonomiski nozīmīgākās eiro zonas valstis, visstraujāk attīstījās Francijas tautsaimniecība. Tās IKP pieauga par 2.1% (galvenokārt privātā patēriņa kāpuma dēļ). Vācijas IKP palielinājās par 1.7%, būtiski uzlabojoties salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kad bija vērojams IKP kritums. Kāpumu noteica neto eksporta pozitīvā ietekme, eksporta pieaugumam apsteidzot importa kāpumu. Savukārt Itālijas IKP palielinājās par 1.2%.

2004. gadā inflācija eiro zonā saglabājās iepriekšējā gada līmenī (2.1%). Gada sākumā tā bija zemāka par 2% (ECB inflācijas atsauces lielumu), bet, sākot ar 2. ceturksni, atkal pieauga galvenokārt administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu palielinājuma dēļ. 2. pusgadā inflācijas saglabāšanos virs 2% noteica arī pasaules naftas cenu kāpums. ECB tomēr nemainīja galveno refinansēšanas likmi, kas bija vēsturiski zemā līmenī (2%), pamatojot to ar ierobežoto iekšzemes spiedienu uz inflāciju un uzskatot, ka vidējā termiņā cenu stabilitātes perspektīvas joprojām ir labvēlīgas.

Japānā 2004. gada 2. pusgadā bija vērojama tautsaimniecības attīstības tempa palēnināšanās, tomēr, ņemot vērā straujo kāpumu 1. pusgadā, 2004. gadā IKP pieauga par 2.7%. Izaugsmes palēnināšanos gada nogalē galvenokārt noteica zemāks eksporta attīstības temps, kas iepriekš bija svarīgākais izaugsmes virzītājspēks, kā arī privātā pieprasījuma kritums mājsaimniecību ienākumu samazināšanās un nelabvēlīgo laika apstākļu negatīvās ietekmes dēļ.

Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs 2004. gadā turpinājās iepriekšējā gadā sākusies tautsaimniecības izaugsme. Gandrīz visās valstīs, izņemot Lietuvu, IKP pieaugums paātrinājās. Ekonomisko aktivitāti galvenokārt noteica iekšējā pieprasījuma kāpums, kā arī eksporta pieaugums. 1. maijā Čehija, Ungārija, Polija, Slovākija, Slovēnija, Igaunija, Lietuva un Latvija kļuva par ES valstīm. Pievienošanās ES veicināja šo valstu tautsaimniecības attīstību, turklāt Baltijas valstīs tautsaimniecības izaugsmes temps joprojām bija lielāks nekā reģiona vidējais rādītājs.

Turpinoties tautsaimniecības izaugsmei Rietumeiropā, arī jaunajās ES valstīs nostiprinājās rūpnieciskā ražošana. Vislielākais kāpums bija tajās nozarēs, kas ražo eksporta preces. Arvien vairāk bija vērojama resursu (kapitāla un darbaspēka) pārvietošanās no rūpnieciskās ražošanas sektora uz pakalpojumu sektoru. Polijā rūpnieciskās ražošanas apjoma gada pieaugums bija 13.1%, un tas bija labākais rezultāts pēdējo septiņu gadu laikā. Ārvalstu investīciju pieplūdums izraisīja būtisku rūpnieciskās ražošanas kāpumu arī Ungārijā. Lietuvā visstraujāk attīstījās apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un transportlīdzekļu remonts, bet Igaunijā – tirdzniecība un būvniecība. Jaunajās ES valstīs (īpaši Slovākijā, Ungārijā un Lietuvā) ievērojami pieauga ārvalstu tiešās investīcijas, kas galvenokārt tika ieguldītas pakalpojumu sektorā, izņemot Lietuvu, kur būtiska ārvalstu tiešo investīciju daļa ieguldīta arī rūpniecībā.

Visās Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs, īpaši Polijā un Čehijā, bija vērojams spēcīgs eksporta pieaugums. Igaunijas eksporta attīstība kļuva sabalansētāka starp eksporta tirgiem un preču grupām. 2003. gadā galvenais eksporta kāpuma faktors bija jaunu un netradicionālu nozaru (ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana un metālu ražošana) preču parādīšanās eksporta tirgū, bet 2004. gadā ievērojami palielinājās tradicionālo eksporta preču – koka un koka izstrādājumu un piena produktu – daļa eksportā. Lai gan eksports ievērojami pieauga, Baltijas valstīs un Ungārijā saglabājās augsts tekošā konta deficīts.

Pēc patēriņa cenu kāpuma 2004. gada vidū, ko izraisīja Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu pievienošanās ES un naftas cenu straujš pieaugums, gada beigās inflācija stabilizējās, izņemot Lietuvu un Igauniju, kur 4. ceturksnī tā bija augstāka nekā iepriekšējos periodos. Lielāku inflāciju šajās valstīs noteica pārējo Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu cenu līmenis, kas jau agrāk bija augstāks, un Baltijas valstīm bija raksturīgāka cenu līmeņa konverģence ar ES līmeni. Lietuvā tomēr joprojām bija viszemākais cenu kāpums ES.

Kaut gan visās Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs, izņemot Ungāriju, bezdarba līmenis turpināja samazināties, tas tomēr bija samērā augsts. Tautsaimniecības atveseļošanās procesu noteica pakāpeniska jaunu darba vietu radīšana, taču vairākās valstīs joprojām aktuāla problēma bija augsti kvalificēta darbaspēka trūkums. Augstākais bezdarba līmenis ES bija Polijā (gada beigās – 19.1%).

Lietuvā, Slovēnijā un Slovēnijā 2004. gadā tika palielināta minimālā darba alga. Lietuvā bija lielākais minimālās darba algas kāpums (16.0%), tomēr tā joprojām ir viena no zemākajām Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs.

Sakarā ar cenu pieaugumu dažas valstis noteica stingrāku monetāro politiku. Čehija un Polija pieņēma lēmumu paaugstināt procentu likmes, bet Slovēnija turpināja procentu likmju pazemināšanu, lai kavētu nacionālās valūtas kursa pieaugumu.

Lietuva, Igaunija un Slovēnija 2004. gada jūnijā pievienojās VKM II, kas ir pirmais solis ceļā uz pilntiesīgu dalību EMS un vienotās Eiropas valūtas – eiro – ieviešanu.

Lai gan ieņēmumu kāpums Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu budžetos bija lielāks, nekā prognozēts, tomēr to budžeta deficīts (izņemot Baltijas valstis un Slovēniju) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga, pārsniedzot 3% no IKP. Sliktāka fiskālā situācija bija Polijā un Ungārijā, tāpēc šīs valstis saņēma ES aizrādījumus par pārmērīgu budžeta deficītu un sliktu fiskālās politikas vadību.

Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs strauji attīstījās kredītēšana, un to veicināja gan konkurences politika (lai iegūtu lielāku tirgus daļu, bankas samazināja kredītu procentu likmes), gan iekšējā tirgus nostiprināšanās.

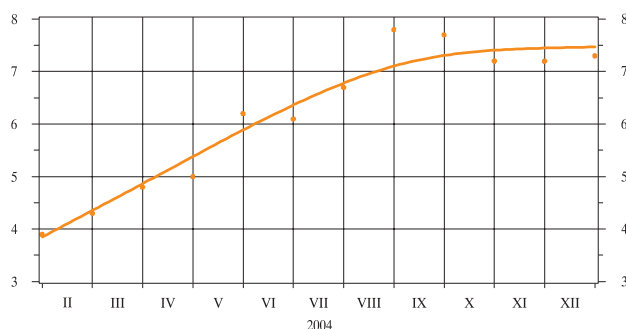
Krievijas IKP 2004. gadā pieauga par 7.1%. Straujo tautsaimniecības attīstību galvenokārt nodrošināja eksporta kāpums un augstās naftas cenas pasaules tirgū, kas ievērojami palielināja naftas eksporta ieņēmumus. Krievijas jēlnaftas eksports (t.sk. naftas tranzīts) bija par 16.3% lielāks nekā 2003. gadā, bet ieņēmumi no jēlnaftas eksporta pieauga par 38.7%. Augot mājsaimniecību patēriņam, arvien vairāk palielinājās arī iekšējā pieprasījuma ietekme uz tautsaimniecības attīstību. Investīciju pieauguma temps joprojām bija pietiekami augsts, tomēr salīdzinājumā ar iepriekšējā gada straujo kāpumu tas palēninājās sakarā ar kapitāla aizplūdes pieaugumu, komercsabiedrību ieguldījumu aktivitātes samazināšanos (galvenokārt kurināmā ražošanā) un finanšu sektora atturīgumu reālā sektora kredītēšanā. Gada vidējā inflācija joprojām bija augsta (11.6%). Gada beigās vairāku makroekonomisko rādītāju attīstības dinamika bija lēnāka, nekā prognozēts, palielinājās politiskā nenoteiktība un palēninājās iesākto reformu gaita.

INFLĀCIJA UN CENAS

Latvijas 2004. gada vidējā inflācija bija 6.2%. Patēriņa preču cenu kāpuma temps bija straujāks (6.5%), bet pakalpojumu cenas pieauga vidēji par 5.6%. Patēriņa cenu gada inflācija bija 7.3% (sk. 1. att.). Inflāciju galvenokārt noteica piedāvājuma puses faktori – ar izmaksām un institucionālām pārmaiņām saistīts cenu pieaugums, kā arī atsevišķi specifiski faktori, piemēram, zemās ražas un nelabvēlīgie laika apstākļi. Tomēr atšķirībā no iepriekšējiem gadiem nedaudz bija jūtama arī pieprasījuma ietekme uz cenu pārmaiņām.

1. attēls

PATĒRIŅA CENU INDEKSA PĀRMAIŅAS
(salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avots:

Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

Janvārī būtiski pieauga administratīvi regulējamās cenas. To galvenokārt noteica elektroenerģijas tarifu kāpums iedzīvotājiem (vidēji par 15%). Akcīzes nodokļa palielināšanas ietekmē pieauga tabakas izstrādājumu cenas. Latvijai pievienojoties ES, ar 1. maiju stājās spēkā arī normatīvo aktu grozījumi, kas noteica PVN bāzes paplašināšanu, akcīzes nodokļa kāpumu degvielai (kas kopā ar straujo naftas cenu pieaugumu izraisīja degvielas cenu kāpumu vairāk nekā par 20%), kā arī sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas neiekļaušanu regulējamo cenu grozā. Tāpēc apdrošināšanas pakalpojumu cenu kopējā ietekme uz gada inflāciju atsevišķos mēnešos sasniedza 0.3 procentu punktus.

Jau 1. ceturksnī iepirkuma un ražotāju cenu pieauguma dēļ būtiski palielinājās pārtikas, īpaši piena produktu un maizes, cenas. Pārtikas cenu kāpums turpinājās arī 2. un 3. ceturksnī, kad to noteica zemā augļu un dārzeņu raža un nelabvēlīgie laika apstākļi labības novākšanas laikā. Tāpēc jūlijā un augustā nebija vērojams sezonāls pārtikas cenu samazinājums, un gada inflācija ievērojami pieauga, augustā sasniedzot augstāko līmeni kopš 1997. gada (7.8%). Pārtikas cenu un citu izmaksu kāpums 2. pusgadā nozīmīgi sadārdzināja ēdināšanas pakalpojumus (2004. gada beigās to cenu pieaugums salīdzinājumā ar 2003. gada beigām sasniedza 10.6%). Izmaksu kāpuma dēļ palielinājās arī citu pakalpojumu (galvenokārt personiskās aprūpes), izglītības un tūrisma pakalpojumu cenas.

Eiro kursa pieaugums 2004. gadā bija ievērojami mazāks nekā 2003. gadā, tāpēc samazinājās arī valūtas kursa ietekme uz patēriņa cenu pārmaiņām.

2004. gadā pakāpeniski sāka izpausties pieprasījuma faktoru ietekme uz inflāciju, ko 2. ceturksnī radīja iedzīvotāju ar pievienošanos ES saistītās inflācijas gaidas, taču izēmējās arī iedzīvotāju ienākumu kāpuma ietekme uz inflāciju.

Tautsaimniecībā nodarbināto mēneša vidējā bruto darba samaksa 2004. gadā bija Ls 211.06, bet mēneša vidējā neto darba samaksa – Ls 150.35. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vidējā bruto darba samaksa palielinājās par 9.6% un vidējā neto darba samaksa – par 8.9%. Darba samaksas pieaugums bija lielāks nekā gada inflācija, tāpēc reālā bruto darba samaksa salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 3.2%, bet reālā neto darba samaksa – par 2.5%.

Patēriņa cenu pamatinflācija vidēji gadā sasniedza 5.9% un veidoja 4.2 procentu punktus no kopējās inflācijas, bet administratīvi regulējamo cenu un neapstrādātās pārtikas cenu kāpums kopējo inflāciju paaugstināja attiecīgi par 0.9 un 0.5 procentu punktiem.

Degvielas un metāla cenu pieaugums pasaules tirgū noteica ražotāju cenu kāpumu. 2004. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ražotāju cenu indekss rūpniecībā vidēji palielinājās par 8.6% (straujākais pieaugums kopš 1996. gada). Lielākais cenu kāpums tika fiksēts metālu ražošanā (27.9%), gatavo metālizstrādājumu ražošanā, izņemot mašīnas un iekārtas (14.6%), kā arī elektroenerģijā, gāzes, tvaika un karstā ūdens apgādē (9.6%). Savukārt ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošanā ražotāju cenas saruka par 2.4%.

Metāla cenu un darba samaksas kāpums veicināja arī būvniecības izmaksu indeksa palielināšanos (salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – vidēji par 6.4%).

2004. gadā strauji auga gan eksporta, gan importa vienības vērtība. Eksporta vienības vērtība palielinājās par 13.4% (2003. gadā – par 7.9%), un būtisks bija visu eksportā dominējošo preču cenu kāpums (kokam un koka izstrādājumiem – par 13.1%, parastajiem metāliem un parasto metālu izstrādājumiem – par 28.5%, tekstilmateriāliem un tekstilizstrādājumiem – par 9.9%, mehānismiem un mehāniskajām ierīcēm, elektroiekārtām – par 7.4% un pārtikas rūpniecības ražojumiem – par 18.9%). Eksporta pieaugumā vienlīdz nozīmīga bija gan cenu, gan tā fiziskā apjoma palielināšanās. Importa vienības vērtība pieauga par 8.1% (2003. gadā – par 6.9%). To noteica augstais minerālproduktu (24.0%), parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu (20.1%), satiksmes līdzekļu (8.8%) un lauksaimniecības un pārtikas preču cenu pieaugums. Kritās vienīgi mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu cenas (par 1.2%). Divas trešdaļas importa pieauguma noteica tā fiziskā apjoma kāpums, bet vienu trešdaļu – cenu celšanās. Eksporta vienības vērtībai palielinoties straujāk par importa vienības vērtību, nozīmīgi (par 5.0%) uzlabojās tirdzniecības nosacījumi, paaugstinot eksporta ienākumus.

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

2004. gadā Latvijas tautsaimniecības straujo augšupeju nodrošināja augstais iekšzemes pieprasījums un ārējā pieprasījuma kāpums. IKP faktiskajās cenās sasniedza 7.4 mljrd. latu, reālajam IKP pārsniedzot iepriekšējā gada rādītāju par 8.5% (sk. 1. tabulu).

1. tabula

IKP UN KOPĒJĀ BRUTO PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

(salīdzināmajās cenās; salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

	2002	2003	2004
IKP	6.1	7.5	8.5
Preču sektors	7.0	8.4	7.9
Pakalpojumu sektors	5.9	7.0	8.7

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

Preču sektora izaugsmes temps bija nedaudz lēnāks nekā pakalpojumu sektora izaugsmes temps. To galvenokārt noteica apstrādes rūpniecības izaugsmes tempa samazinājums 2. pusgadā, tomēr šīs nozares ieguldījuma kopējā pievienotajā vērtībā reālais pieaugums sasniedza 7.9%. Būvniecībā (otrajā svarīgākajā preču sektora nozarē) izaugsme bija daudz straujāka (13.0%). To veicināja ļoti spēcīgs iekšzemes pieprasījums šajā sektorā.

Savukārt būvniecības izaugsme aktivizēja iekšzemes pieprasījumu pēc vairāku apstrādes rūpniecības nozaru precēm. Attīstījās nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana (kāpums – 12.4%), gatavo metālizstrādājumu (izņemot mašīnas un iekārtas) ražošana (5.0%) un gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana (15.1%). Arī pārtikas produktu un dzērienu ražošanas pieaugumu (6.5%) galvenokārt veicināja iekšzemes pieprasījums.

Ārējais pieprasījums noteica reālā ražošanas apjoma kāpumu koksnēs, koka un korķa izstrādājumu ražošanā (5.9%), gatavo metālizstrādājumu (izņemot mašīnas un iekārtas) ražošanā (8.1%), apģērba ražošanā (5.9%), radio, televīzijas un sakaru iekārtu un aparatūras ražošanā (18.3%) un vairākās citās nozarēs.

2. pusgadā būtiski paātrinājās pieauguma temps vairākās lielajās nozarēs, nodrošinot pakalpojumu sektora izaugsmi 2004. gadā par 8.7%. Strauji attīstījās tirdzniecība. Mazumtirdzniecības (t.sk. automobiļu tirdzniecības un autodegvielas mazumtirdzniecības) apgrozījums 2004. gadā palielinājās par 14.1%. Straujo pieaugumu galvenokārt noteica autodegvielas un pārtikas pārdošanas apjoma kāpums. Autodegvielas mazumtirdzniecības apgrozījums palielinājās par 24.1% degvielas cenu kāpuma, kā arī 1. pusgadā notikušā iegādāto automobiļu skaita pieauguma dēļ. Savukārt lielākās preču grupas – pārtikas – pārdošanas apjoms palielinājās par 11.3%.

Būtiska bija arī transporta, glabāšanas un sakaru (12.9%), operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas, datorpakalpojumu, zinātnes un citu komercpakalpojumu (7.4%), finanšu starpniecības (8.3%), kā arī vairāku citu nozaru izaugsme. Transporta, glabāšanas un sakaru nozarē attīstība bija vērojama visās ar kravu tranzītu saistītajās apakšnozarēs. Pa dzelzceļu pārvadāto tranzītkravu plūsma salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu palielinājās par 5.7% un sasniedza rekordlielu kopējo pārvadāto kravu apjomu. Pa naftas produktu cauruļvadu transportētās dīzeļdegvielas apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 21.9%. Kravu apgrozījums Latvijas ostās 2004. gadā palielinājās par 4.8%.

Lai gan ekonomiskā aktivitāte 2004. gadā bija augsta, Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku skaits nedaudz palielinājās (līdz 8.8% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita; 2003. gadā – 8.6%). Galvenie bezdarba līmeņa kāpumu noteicošie faktori bija aktīvāka bezdarbnieku reģistrēšanās Nodarbinātības valsts aģentūrā un darbinieku atļaišana dažos zivju apstrādes uzņēmumos sakarā ar problēmām noieta tirgos 1. pusgadā. Bezdarbnieku aktivitāte pieauga galvenokārt tāpēc, ka viņiem tika piedāvātas plašākas algota darba un mācību iespējas. Tās īpaši ietekmēja bezdarba līmeni vasaras mēnešos, kad parasti reģistrējas mazāk bezdarbnieku.

Plašākas piedāvātā darba iespējas atspoguļo arī darba tirgus noslodzes koeficienta (bezdarbnieku un brīvo darba vietu skaita attiecības) dinamika. 2003. gadā vidējais darba tirgus noslodzes koeficients bija 27.4, bet 2004. gadā – 19.9, lai gan mēneša vidējais reģistrēto bezdarbnieku skaits pieauga par 1.9 tūkst. (līdz 93.1 tūkst.). Pozitīva tendence darba tirgū bija pakāpeniska ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara samazināšanās bezdarbnieku kopskaitā (līdz vidēji 25.9%; 2003. gadā – vidēji 26.5%).

ĀRĒJĀ TIRDZNICĪBA UN MAKSĀJUMU BILANCE

Latvijas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2004. gadā sasniedza 5 898.9 milj. latu. Salīdzinājumā ar 2003. gadu preču eksports palielinājās par 29.1%, bet imports – par 26.1%. Ārējās tirdzniecības bilances negatīvais saldo bija 1 637.5 milj. latu (sk. 2. tabulu).

Preču eksporta pieaugumam apsteidzot importa kāpumu, importa pārsvars pār eksportu saruka līdz 76.9% (2003. gadā – 81.1%). Tautsaimniecības izaugsme Eiropā

LATVIJAS ĀRĒJĀ TIRDZNICĪBA

(eksports – FOB cenās; imports – CIF cenās;
milj. latu)

	2002	2003	2004
Eksports	1 408.8	1 650.6	2 130.7
Imports	2 497.4	2 989.2	3 768.2
Bilance	-1 088.6	-1 338.5	-1 637.5

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

noteica Latvijas preču pieprasījuma pieaugumu, preču konkurētspēja bija noturīga, tāpēc Latvijas eksports strauji attīstījās. Eksporta kāpumu ietekmēja arī tirdzniecības nosacījumu uzlabošanās, augstā eiro kursa ietekmē palielinoties eksporta cenām. Augošais iekšzemes pieprasījums un preču krājumu veidošana pirms Latvijas pievienošanās ES, kā arī liela apjoma investīciju preču vienreizējas iegādes noteica importa straujo pieaugumu.

Visvairāk palielinājās mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu, minerālo produktu, satiksmes līdzekļu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas ārējās tirdzniecības bilances negatīvais saldo, jo būtiski auga šo preču imports. Nedaudz palielinājās koka un koka izstrādājumu ārējās tirdzniecības bilances pozitīvais saldo. No nozīmīgākajām partnervalstīm pozitīva ārējās tirdzniecības bilance Latvijai joprojām saglabājās ar Lielbritāniju (195.1 milj. latu).

Latvijas nozīmīgākās eksporta preces 2004. gadā bija koks un koka izstrādājumi (30.5% no eksporta kopapjoma), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (14.2%), tekstilmateriāli un tekstilizstrādājumi (10.7%), lauksaimniecības un pārtikas preces (9.7%), mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas (7.9%). Visvairāk pieauga parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu, minerālo produktu un koka un koka izstrādājumu eksports. Koka un koka izstrādājumu un tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu eksporta kāpumu noteica to cenu celšanās, minerālproduktu, mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu un ķīmiskās rūpniecības ražojumu eksporta pieaugumu – fiziskā apjoma palielināšanās, parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu un pārtikas rūpniecības ražojumu – abi faktori. Palielinājās preču ar augstāku pievienoto vērtību eksports (dziļāk apstrādāta koksne, farmācijas produkti, mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas).

Latvijas nozīmīgākās partnervalstis preču eksportā bija ES valstis, uz kurām eksports palielinājās par 25.4%, lai gan šo valstu īpatsvars eksportā samazinājās no 79.3% 2003. gadā līdz 77.0% 2004. gadā. Lielākais eksporta kāpums (68.7%) bija uz jaunajām ES valstīm (Lietuvu, Igauniju un Poliju). ES15 valstu grupas eksporta pieaugumā dominēja Zviedrija un Dānija. Nozīmīgākās eksporta preces uz ES valstīm bija koks un koka izstrādājumi (35.2% no eksporta uz ES kopapjoma), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (14.1%) un tekstilmateriāli un tekstilizstrādājumi (11.5%). Eksports būtiski palielinājās arī uz NVS (galvenokārt uz Krieviju un Baltkrieviju) un pārējām valstīm (Šveici, ASV un Norvēģiju). Eksportā uz NVS valstīm dominēja lauksaimniecības un pārtikas preces (21.5% no eksporta kopapjoma uz šo valstu grupu), mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas (19.5%), ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi (13.5%), bet uz pārējām valstīm – koks un koka izstrādājumi (24.6%), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (21.1%) un minerālprodukti (13.7%). Latvijas nozīmīgākās partnervalstis preču eksportā bija Lielbritānija (12.9% no eksporta kopapjoma), Vācija (12.4%), Zviedrija (10.3%), Lietuva (9.5%), Igaunija (8.4%) un Krievija (6.5%). Turpināja būtiski augt eksports uz vairākiem iepriekšējos gados apgūtajiem tirgiem – Portugāli, Islandi, Japānu un Kazahstānu.

Lata reālā efektīvā kursa indekss 2004. gadā būtiski nemainījās, jo lata nominālā efektīvā kursa samazinājumu līdzsvaroja cenu pārmaiņu indeksa vērtības pieaugums. Nelielo lata reālā efektīvā kursa indeksa kāpumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (0.2%) noteica straujāks cenu pieauguma temps salīdzinājumā ar nozīmīgākajām attīstītajām tirdzniecības partnervalstīm. Lata nominālā efektīvā kursa samazinājumu radīja galvenokārt pakāpeniskais eiro vērtības kāpums visa gada laikā. Lai gan Latvijā, tāpat kā daudzās tās nozīmīgākajās tirdzniecības partnervalstīs, strauji auga ražotāju cenas (naftas un metāla cenu pieauguma, kā arī citu izmaksu ietekmē), tomēr uz ražotāju cenu indeksu balstītais lata reālā efektīvā kursa indekss būtiski nemainījās un tikai par 0.3% pārsniedza iepriekšējā gada vidējo vērtību. Tādējādi būtiskas konkurētspējas pārmaiņas netika novērotas. Arī šā indeksa nelielo kāpumu galvenokārt radīja cenu pārmaiņu attiecības pieaugums pret nozīmīgākajām attīstītajām tirdzniecības partnervalstīm (6.6%).

Dominējošās importa preces 2004. gadā bija mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas (19.7% no importa kopapjoma), minerālprodukti (12.8%), lauksaimniecības un pārtikas preces (11.8%), satiksmes līdzekļi (10.7%) un parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (10.2%). Augstākais bija minerālproduktu, mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu un parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu ieveduma pieaugums. Minerālproduktu grupā nozīmīgi palielinājās naftas produktu imports, saruka dabasgāzes ievedums, savukārt elektroenerģijas imports būtiski nemainījās. Ievērojama bija pasaules naftas cenu kāpuma ietekme, lai gan šo produktu importa fiziskā apjoma pieaugums bija pat nedaudz straujāks. Arī parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu ieveduma palielināšanos noteica abi faktori, bet importa fiziskā apjoma kāpums būtiski ietekmēja mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu un satiksmes līdzekļu ieveduma pieaugumu.

Latvijas nozīmīgākās partnervalstis preču importā bija Vācija (14.5%), Lietuva (12.6%), Krievija (8.8%), Igaunija (7.1%), Somija (6.5%) un Zviedrija (6.3%). No ES valstīm tika ievests 75.2% no importa kopapjoma (2003. gadā – 75.4%), galvenokārt mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas, lauksaimniecības un pārtikas preces un satiksmes līdzekļi. Gandrīz ceturto daļu no importa kāpuma veidoja imports no Lietuvas. Ievērojami pieauga imports arī no NVS valstīm. Tajā dominēja minerālprodukti, parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi un koks un koka izstrādājumi. No pārējām valstīm tika eksportēti galvenokārt mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas, ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi un lauksaimniecības un pārtikas preces.

Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo bija 12.3% no IKP (2003. gadā – 8.2% no IKP). Lai gan imports pieauga mazāk nekā eksports, preču negatīvā saldo palielināšanās par 345.3 milj. latu noteica tekošā konta negatīvā saldo kāpumu.

Pakalpojumu pozitīvais saldo salīdzinājumā ar 2003. gadu saruka, jo palielinājās saņemto pārvaldājumu pakalpojumu (īpaši kravu), kā arī saņemto komercdarbības pakalpojumu un sakaru pakalpojumu apjoms.

Ienākumu negatīvais saldo būtiski pieauga, palielinoties nerezidentu Latvijā gūto tiešo investīciju ienākumiem, bet nozīmīgi pieauga arī kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo. Pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo sedza 46.9% no preču negatīvā saldo.

Ārvalstu tiešo investīciju pozitīvais saldo 2004. gadā sasniedza 291.2 milj. latu un sedza trešo daļu no tekošā konta negatīvā saldo. Līdz 59.0 milj. latu pieauga arī ārvalstīs veikto tiešo investīciju apjoms.

Rezerves aktīvi palielinājās par 214.7 milj. latu. To noteica gan eiroobligāciju emisijas rezultātā saņemto līdzekļu ieskaitīšana Valsts kases kontā Latvijas Bankā, gan Latvijas Bankas veiktās valūtas intervences.

FISKĀLĀ POLITIKA

2004. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts saskaņā ar uzkrāšanas principu, pēc kura tiek vērtēta atbilstība Māstrihtas kritērijiem, bija 55.0 milj. latu jeb 0.7% no IKP. Savukārt valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts saskaņā ar naudas plūsmas principu, kas izmantots, plānojot valsts budžetu, bija 79.0 milj. latu jeb 1.1% no IKP – ievērojami mazāks nekā 2003. gadā (1.8% no IKP) un mazāks par plānoto (2.2% no IKP), un to noteica gan labāka budžeta ieņēmumu izpilde, gan mērenie valdības izdevumi. Tāpat kā 2003. gadā, 2004. gadā fiskālais deficīts izveidojās tikai gada beigās (gada pirmajos 11 mēnešos valsts konsolidētajā kopbudžetā bija fiskālais pārpalikums). To noteica gan gada beigām tradicionāli augstie kārtējie izdevumi atalgojumiem un pakalpojumu samaksai, gan decembrī akceptētie budžeta grozījumi, saskaņā ar kuriem uz 2004. gadu tika pārnesta daļa 2005. gada izdevumu. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2004. gadā kopumā valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu pieaugums (420.3 milj. latu jeb 19.9%) bija straujāks nekā kopējo izdevumu (ieskaitot tīros aizdevumus) kāpums (396.2 milj. latu jeb 17.9%).

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi attiecībā pret IKP 2004. gadā palielinājās par 1.0 procentu punktu (līdz 34.4% no IKP). Ieņēmumu pieaugumu veicināja lielais ārvalstu finansiālās palīdzības apjoms, kā arī tiešo nodokļu un nenodokļu ieņēmumu nozīmīgais kāpums. Nodokļu ieņēmumi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 242.8 milj. latu jeb 13.6%, visstraujāk palielinoties uzņēmuma ienākuma nodokļa (par 33.9 milj. latu jeb 36.1%), iedzīvotāju ienākuma nodokļa (par 68.3 milj. latu jeb 18.6%), kā arī sociālās apdrošināšanas iemaksu (par 79.3 milj. latu jeb 14.1%) ieņēmumiem. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi un sociālās apdrošināšanas iemaksas pieauga, palielinoties darba samaksai un strādājošo skaitam (īpaši privātajā sektorā). Savukārt uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumu kāpumu noteica lielāka, nekā gaidīts, iepriekšējā gada peļņa. Netiešo nodokļu ieņēmumi pieauga mērenākā tempā: PVN ieņēmumi – par 27.5 milj. latu jeb 6.0%, bet akcīzes nodokļa ieņēmumi – par 24.8 milj. latu jeb 11.7%. Šo divu nodokļu ieņēmumu pieaugums bija saistīts ar grozījumiem Latvijas nodokļu normatīvajos aktos par PVN un akcīzes nodokļa maksāšanas kārtību, ko noteica Latvijas pievienošanās ES. Savukārt muitas nodokļa ieņēmumi 2004. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 1.6 milj. latu jeb 8.7% arī saistībā ar pievienošanās ES noteiktajiem grozījumiem muitas nodokļa maksāšanas noteikumos. Sākot ar 2004. gada maiju, Latvijā kā ES valstī nav jāmaksā muitas nodoklis par precēm, kas tiek pārvadātas ES robežās, bet precēm, kuras tiek importētas no ārpus ES esošām valstīm, ir spēkā ES noteiktie muitas tarifi. Ārvalstu finanšu palīdzības straujo pieaugumu (par 110.3 milj. latu jeb 3.2 reizes) veicināja Latvijas pievienošanās ES un tās fondu līdzekļu apguves uzsākšana. Nenodokļu ieņēmumi palielinājās par 51.5 milj. latu jeb 33.0%.

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumu attiecība pret IKP 2004. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 0.5 procentu punktiem un sasniedza 35.5%. Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumu palielināšanos noteica galvenokārt atalgojumu, starppatēriņa un subsīdiju un dotāciju pieaugums (attiecīgi 73.6 milj. latu jeb 16.1%, 48.7 milj. latu jeb 13.3% un 222.2 milj. latu jeb 22.4%). Vienlaikus gandrīz nemainījās izdevumi investīcijām. Atalgojumu palielinājums bija saistīts ar pedagogu algu reformu, minimālās darba algas kāpumu (no 70 līdz 80 latiem) un citiem valdības pasākumiem valsts sektorā strādājošo atalgojuma paaugstināšanai. Subsīdiju un dotāciju pieaugumu noteica vairāki faktori. Dotācijas iedzīvotājiem palielinājās sakarā ar valsts pensiju indeksāciju, kas 2004. gadā tika veikta divas reizes un augstās inflācijas un normatīvo aktu grozījumu dēļ bija diezgan nozīmīga. Dotācijas iestādēm, organizācijām un komercsabiedrībām, kā arī pārējās

subsīdijas un dotācijas būtiski pieauga, sākot ES fondu apguvi. Lielas naudas summas tika izmaksātas lauksaimniekiem Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Garantiju daļas ietvaros. Lai gan investīciju apjoms 2004. gadā nepalielinājās, privātajam sektoram novirzītie ES fondu līdzekļi veicinās pamatkapitāla veidošanu un infrastruktūras attīstību.

Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālo deficītu veidoja valsts pamatbudžeta deficīts (133.8 milj. latu jeb 1.8% no IKP) un sociālās apdrošināšanas fonda pārpalikums (51.1 milj. latu jeb 0.7% no IKP). Arī 2004. gadā ļoti veiksmīgi tika pildīts sociālās apdrošināšanas budžets, liecinot par pensiju reformas pozitīvajiem rezultātiem. Pašvaldību konsolidētā budžeta fiskālais deficīts bija 7.3 milj. latu jeb 0.1% no IKP (t.i., daudz mazāks nekā trijos iepriekšējos gados). Pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi 2004. gadā pieauga par 17.2%, bet izdevumi (ieskaitot tiros aizdevumus) – par 13.9%.

Valdības parāds palielinājās par 128.7 milj. latu (līdz 975.0 milj. latu jeb 13.2% no IKP). Kopējā parāda pieaugumu noteica eiroobligāciju emisija 400 milj. euro apjomā 2004. gada pavasarī, kas daļēji tika izmantota 1999. gadā emitēto eiroobligāciju dzēšanai. Ņemot vērā jauno eiroobligāciju emisiju un eiro kursa tendences, valdības ārējais parāds 2004. gadā palielinājās par 132.4 milj. latu (līdz 552.0 milj. latu). Savukārt valdības iekšējā parāda pārmaiņas bija nenozīmīgas – tas saruka par 3.7 milj. latu un gada beigās bija 423.0 milj. latu.

BANKU SEKTORS UN FINANŠU STABILITĀTE

2004. gada beigās Latvijas Republikā bija reģistrētas 22 bankas, *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle, 32 krājaizdevu sabiedrības, kā arī darbojās *Dresdner Bank AG* (Vācija), *HSH Nordbank AG* (Vācija) un AKB "Āzijas Universālā banka" (Kirgizstāna), *Nadra* (Ukraina) un *East Bridge Bank* (Krievija) pārstāvniecības Rīgā.

Banku apmaksātais pamatkapitāls 2004. gada beigās bija 383.8 milj. latu (par 24.7% vairāk nekā 2003. gada beigās). Visas Latvijas bankas, izņemot vienu, ir privātas, un valsts daļa banku apmaksātajā pamatkapitālā pārskata gada beigās bija tikai 5.9%. Latvijas valsts ir VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" vienīgā īpašniece. Ārvalstu kapitāla īpatsvars banku apmaksātajā pamatkapitālā nedaudz pieauga (līdz 57.8%; 2003. gada beigās – 53.9%).

2004. gadā turpināja strauji augt visi nozīmīgākie banku darbības rādītāji, t.sk. aktīvi (neieskaitot aktīvus pārvaldīšanā) – par 37.3% (līdz 7 850.4 milj. latu), izsniegto kredītu atlikums (ieskaitot tranzītkredītus) – par 46.0% (līdz 4 380.7 milj. latu) un noguldījumu atlikums – par 36.6% (līdz 5 094.3 milj. latu). Bankas guva 116.1 milj. latu peļņu (par 62.4% vairāk nekā 2003. gadā). Banku kapitāls un rezerves pieauga par 30.6% (līdz 629.4 milj. latu).

2004. gadā banku aktīvu struktūrā turpināja palielināties kredītu īpatsvars (līdz 55.8%, t.sk. kredīti mājāsaimniecībām – 17.0%), nedaudz pieauga arī prasību pret kredītiestādēm īpatsvars (līdz 24.7%).

Banku likvīdo aktīvu daļa (nauda kasē, prasības pret Latvijas Banku un kredītiestādēm, valdības vērtspapīri) 2004. gada beigās bija 33.7% no aktīviem un nodrošināja noguldītāju prasību apmierināšanai pietiekamu brīvo resursu apjomu. Savukārt 53.2% no likvidajiem aktīviem bija prasības pret OECD valstu kredītiestādēm.

Salīdzinājumā ar 2003. gada beigām no 41.6% līdz 47.3% pieauga ne-MFI izsniegto ilgtermiņa (ar termiņu ilgāku par 5 gadiem) kredītu atlikuma īpatsvars kopējā kredītu atlikumā, bet īstermiņa (ar termiņu līdz 1 gadam) kredītu atlikuma īpatsvars samazinājās (no 20.3% līdz 16.5%).

2004. gadā banku pasīvu struktūrā ne-MFI noguldījumu īpatsvars būtiski nemainījās (2004. gada beigās – 64.9%), bet saistības pret MFI pieauga par 2.3 procentu punktiem (līdz 21.1%).

Banku piesaistīto ne-MFI noguldījumu atlikums 2004. gadā auga lēnāk nekā ne-MFI izsniegto kredītu atlikums. Īstermiņa noguldījumu atlikumu īpatsvaram banku piesaistīto noguldījumu atlikumā pieaugot no 20.1% līdz 22.5%, par 1.0 procentu punktu (līdz 72.2%) samazinājās pieprasījuma noguldījumu atlikuma īpatsvars, bet vidēja termiņa noguldījumu (ar termiņu no 1 gada līdz 5 gadiem) atlikuma īpatsvars saruka par 1.2 procentu punktiem (līdz 4.8%).

Krājaizdevu sabiedrību aktīvi 2004. gadā pieauga par 24.5% (līdz 4.9 milj. latu), izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 27.7% (līdz 4.1 milj. latu) un noguldījumu atlikums – par 21.6% (līdz 3.2 milj. latu). Krājaizdevu sabiedrības guva 78.8 tūkst. latu peļņu (par 34.5% vairāk nekā 2003. gadā). To apmaksātais pamatkapitāls 2004. gadā pieauga par 33.2% (līdz 0.9 milj. latu), bet kapitāls un rezerves – par 31.8% (līdz 1.2 milj. latu). Lai gan krājaizdevu sabiedrības Latvijā attīstās samērā strauji, pagaidām to ietekme finanšu sektorā nav būtiska.

Latvijas Banka ciešā sadarbībā ar FKTK divreiz gadā publicēja "Finanšu Stabilitātes Pārskatu". Pārskatā tika veikta makrouzraudzības analīze, salīdzināti Latvijas un eiro zonas svarīgākie finanšu stabilitātes rādītāji, kā arī banku risku novērtēšanas kvantitatīvo aprēķinu rezultāti. Banku kredītportfeļu stresa testu rezultāti pēc vairākiem scenārijiem apliecināja Latvijas banku sektora izturību pret iespējamajiem šokiem. Valūtas riska novērtēšanai tika izmantota *Value-at-Risk* metode, kā arī stresa testi. Arī šie aprēķini parādīja, ka pat ļoti būtisku valūtas kursu svārstību ietekme uz Latvijas banku peļņspēju ir minimāla. Finanšu sektora stabilitātes analīzes ietvaros tika veiktas divas banku aptaujas (par banku ārpalpojumu (*outsourcing*) stratēģiju un par lielo banku galvenajiem riskiem un attīstību gada laikā).

NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

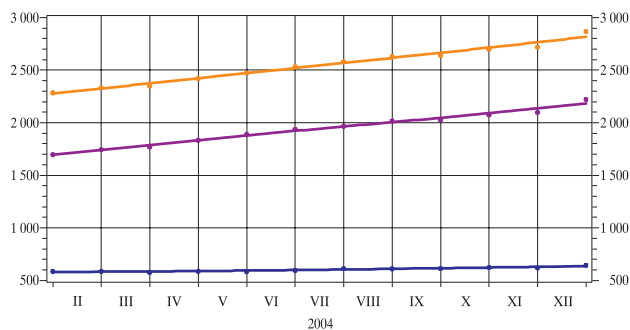
Latvijas MFI un Latvijas Bankas galvenie monetārie rādītāji atspoguļoti gada pārskata 1. pielikumā. Naudas piedāvājums M2X 2004. gadā palielinājās par 27.0% un gada beigās bija 2 867.9 milj. latu (sk. 2. att.). Straujā valsts tautsaimniecības attīstība noteica naudas piedāvājuma pieauguma tempa paātrināšanos (M2X kāpums 2002. gadā – 21.0%, 2003. gadā – 21.1%). Plašā nauda diezgan stabili palielinājās visu gadu (1. pusgadā – par 12.2%, 2. pusgadā – par 13.1%), bet īpaši straujš kāpums (148.7 milj. latu jeb 5.5%) bija vērojams tikai decembrī, kad krasi palielinājās rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikums, kā arī sezonālu faktoru ietekmē auga skaidrās naudas pieprasījums.

2. attēls

PLAŠĀ NAUDA

(perioda beigās; milj. latu)

- M2X (plašā nauda)
- Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi
- Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)

Attīstoties banku sektoram, bankām ieviešot arvien jaunus un pilnveidojot esošos pakalpojumus, kā arī Latvijai gatavojoties kļūt par pilntiesīgu EMS dalībvalsti,

Latvijas Banka sākusi publiskot statistisko informāciju, kas sagatavota atbilstoši ECB metodoloģijai. Tādējādi iespējams salīdzināt Latvijas, eiro zonas valstu un citu ES valstu monetāros rādītājus.

Saskaņā ar ECB un Latvijas Bankas metodoloģiju aprēķināto plašāko rādītāju M2X un M3 līmeņi atšķiras tikai aptuveni par 30 milj. latu, un to attīstības dinamika ir gandrīz identiska. Atšķirība starp minētajiem rādītājiem veidojas tāpēc, ka M2X tiek ietverts aptuveni 100 milj. latu lielais noguldījumu ar termiņu ilgāku par 2 gadiem komponents, savukārt M3 ietilpst aptuveni 70 milj. latu lielie vietējo valdību noguldījumi MFI. Gandrīz neatšķiras saskaņā ar ECB metodoloģiju aprēķinātie M2 un M3, jo Latvijas bankas līdz šim nav veikušas M3 definīcijai atbilstošos *repo* darījumus un tikai nelielā apjomā emitējušas parāda vērtspapirus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem.

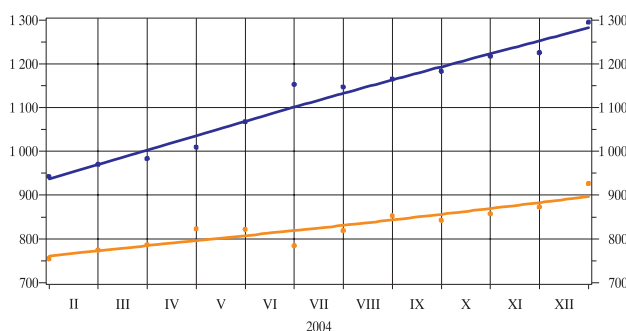
Strauji attīstoties kreditēšanai, naudas reinizācija turpināja augt un 2004. gada decembrī bija 3.00 (2003. gada decembrī – 2.80). Stabīlā ekonomiskā situācija un uzkrājumu palielināšanās veicināja naudas aprites ātruma samazināšanos (līdz 2.7; 2003. gadā – 2.8).

Noguldījumu atlikuma pieaugumu ietekmēja vairāki faktori, t.sk. iedzīvotāju reālo ienākumu palielināšanās, uzticība banku sektoram, procentu likmju pieaugums, kā arī tautsaimniecības izaugsme. Tāpēc banku sektora piesaistīto rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikums 2004. gadā pieauga par 564.8 milj. latu jeb 34.1% (sk. 3. att.; 2003. gadā – par 335.9 milj. latu jeb 25.4%). Savukārt skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs) palielinājās mazāk nekā iepriekšējā gadā – par 44.4 milj. latu jeb 7.4% (šā rādītāja kāpuma temps 2003. gadā sasniedza 10.7%). Straujākais bija šā rādītāja sezonālais pieaugums decembrī (4.1%). Tādējādi skaidrās naudas īpatsvars plašajā naudā 2004. gada beigās samazinājās līdz 22.5% (2003. gada beigās – 26.6%). To galvenokārt noteica banku sistēmas attīstība, kā arī pāreja uz elektronisko maksāšanas līdzekļu plašāku lietošanu, kas savukārt palielināja noguldījumu uz nakti un termiņnoguldījumu īpatsvaru plašajā naudā (attieciņi 45.2% un 32.3%). Mājsaimniecību noguldījumu daļa rezidentu noguldījumu atlikumā nedaudz pieauga, sasniedzot 57.9% (2003. gada beigās – 57.2%). Mājsaimniecību noguldījumu īpatsvars termiņnoguldījumos bija 67.9% un noguldījumos uz nakti – 50.8%.

3. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀŽU,
NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMI MFI
(IZŅEMOT LATVIJAS BANKU)**
(perioda beigās; milj. latu)

— Termiņnoguldījumi
— Noguldījumi uz nakti

1. pusgadā turpinājās iepriekšējos gados vērojamā tendence – augstāks ienesīguma līmenis noteica straujāku latos veikto noguldījumu atlikuma kāpumu (latos veikto noguldījumu atlikums 1. pusgadā pieauga par 20.6%, ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikums – par 10.8%). Pēc pievienošanās ES un palielinoties eiro nozīmei Latvijas ārējā tirdzniecībā, kā arī pieaugot eiro kursam, būtiski paātrinājās ārvalstu valūtā (īpaši eiro) veikto noguldījumu atlikuma kāpums. 2004. gadā rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikums pieauga par 36.2%, bet latos veikto noguldījumu atlikums –

par 32.8%. ASV dolāra kursa ilgstošais kritums būtiski mazināja šīs valūtas popularitāti rezidentu noguldītāju vidū. Iepriekšējā gada beigās ASV dolāros veikto noguldījumu atlikums veidoja 68.1% no rezidentu ne-MFI ārvalstu valūtās veikto noguldījumu atlikuma, bet 2004. gada beigās – 42.0%. Eiro daļa noguldījumu atlikumā attiecīgi pieauga (no 29.7% līdz 55.8%). 2004. gadā ASV dolāros veikto rezidentu ne-MFI noguldījumu atlikums samazinājās par 53.4 milj. latu, bet eiro veikto noguldījumu atlikums pieauga par 314.3 milj. latu. Latos veikto noguldījumu īpatsvars 2004. gada beigās veidoja 61.8% no noguldījumu atlikuma (2003. gada beigās – 62.4%).

Naudas piedāvājumā samazinoties skaidrās naudas un nacionālās valūtas īpatsvaram, lēnāks par kopējo bija iekšzemes naudas piedāvājuma M2D kāpums (23.4%). Savukārt likvidākā M2X sastāvdaļa M1 pieauga par 22.3%.

Lai gan Latvijas Bankas ārējās rezerves turpināja palielināties, banku sistēmas tirie ārējie aktīvi 2004. gadā samazinājās par 306.4 milj. latu, un to atlikums kļuva negatīvs. Tīro ārējo aktīvu samazināšanos noteica tas, ka bankas kā resursus rezidentu kredīšanai izmantoja no nerezidentiēm (galvenokārt mātesbankām) saņemtos aizņēmumus. Banku sektora ārzemju pasīvi 2004. gadā pieauga par 1 320.3 milj. latu, t.sk. saistības pret nerezidentu MFI – par 539.5 milj. latu (no tām pret saistītajām un radniecīgajām MFI – par 341.6 milj. latu), un nerezidentu ne-MFI noguldījumi – par 749.5 milj. latu. Banku sektora ārzemju aktīvu palielinājums bija mazāks (798.7 milj. latu), prasībām pret nerezidentu MFI augot par 571.3 milj. latu (t.sk. pieprasījuma noguldījumiem – par 325.0 milj. latu un īstermiņa noguldījumiem – par 240.0 milj. latu). Prasības pret nerezidentu ne-MFI palielinājās par 226.4 milj. latu, strauji augot izsniegto kredītu atlikumam (par 229.8 milj. latu), bet gandrīz nemainoties ieguldījumiem ārvalstu valdību un sabiedrību parāda vērtspapīros. Tādējādi banku sektora tirie ārējie aktīvi 2004. gada beigās bija par 521.7 milj. latu mazāki nekā 2003. gada beigās.

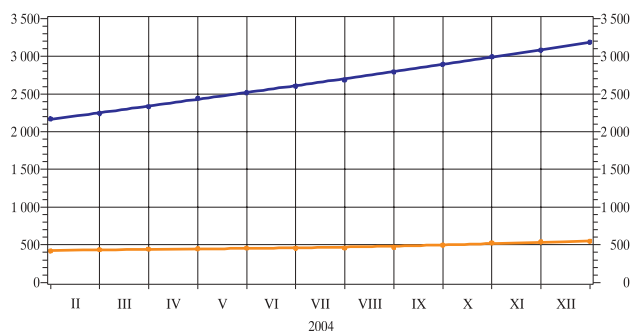
Jau vairākus gadus pēc kārtas naudas piedāvājuma kāpumu nosaka rezidentiēm izsniegto kredītu atlikuma pieaugums. 2004. gadā tas palielinājās par 1 126.1 milj. latu jeb 39.9% (iepriekšējā gadā – par 793.4 milj. latu jeb 39.1%), t.sk. rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums – par 1 194.5 milj. latu jeb 47.0% (2003. gadā – par 693.1 milj. latu jeb 37.5%). Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu īpatsvars MFI kopsavilkuma bilances aktīvos 2004. gada beigās bija 47.6% (iepriekšējā gada beigās – 44.4%). Labvēlīga fiskālā situācija valstī noteica banku sistēmas neto prasību pret valdību samazinājumu par 30.7% (līdz 173.4 milj. latu).

2004. gadā rezidentu ne-MFI izsniegto kredītu atlikuma kāpums bija saistīts gan ar reālā naudas pieprasījuma pieaugumu, gan ar makroekonomiskās vides stabilitāti un augošajiem iedzīvotāju ienākumiem, vienlaikus saglabājoties samērā zēmam procentu likmju līmenim pasaules finanšu tirgos un pastāvot asai MFI konkurencei par tirgus daļas paplašināšanu. Kredītu atlikuma kāpumu veicināja arī banku dalība līdzfinansējuma nodrošināšanā ES fondu apgūvē, MFI piedāvāto pakalpojumu klāsta paplašināšanās un augstāka klientu apkalpošanas kvalitāte, kā arī nekustamā īpašuma tirgus attīstība plašākā reģionā ārpus lielākajām pilsētām. Nozīmīgākais kredīta veids, turpinot strauji attīstīties nekustamā īpašuma tirgum, bija hipotēku kredīts, kas galvenokārt arī noteica ilgtermiņa kredītu pārsvaru izsniegto kredītu atlikumā. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto ilgtermiņa aizdevumu atlikums palielinājās par 1 050.9 milj. latu jeb 49.2%, bet īstermiņa kredītu atlikums – par 143.5 milj. latu jeb 35.4% (kredītu atlikumus katra mēneša beigās sk. 4. att.). 2004. gada beigās 85.3% izsniegto kredītu bija ilgtermiņa kredīti (2003. gada beigās – 84.1%).

4. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM,
NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN
MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTIE
KREDĪTI**

(perioda beigās; milj. latu)

— Īstermiņa
— Ilgtermiņa

Hipotēku kredīta atlikuma pieaugums 2004. gadā sasniedza 619.6 milj. latu jeb 80.2%, kāpuma tempam tikai nedaudz atpaliekot no iepriekšējā gada rādītāja un šā kredītu veida atlikumam sasniedzot 1 392.2 milj. latu jeb 37.3% no izsniegto kredītu atlikuma. Lēnāks bija komerc kredīta un industriālā kredīta atlikuma gada pieauguma temps – kāpums attiecīgi 231.6 milj. latu jeb 30.1% (2003. gadā – 14.7%) un 191.7 milj. latu jeb 36.3% (2003. gadā – 21.2%). Pieauga arī norēķinu kontu debeta atlikums (par 60.7 milj. latu jeb 66.3%) un kredīta patēriņa preču iegādei atlikums (par 49.8 milj. latu jeb 34.7%).

2004. gadā iezīmējās tautsaimniecības attīstībai labvēlīga tendence – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma temps (35.1%; 2003. gadā – 25.6%), bet no 76.3% līdz 74.8% saruka atbilstošais mājsaimniecību kreditēšanas rādītājs. Arī nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma kāpums (625.0 milj. latu) par 55.5 milj. latu pārsniedza mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma pieaugumu. Mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma augsto kāpuma tempu noteica būtiskais kredīta mājokļa iegādei atlikuma palielinājums (1.8 reizes; mājokļa iegādei izsniegtā kredīta atlikums decembra beigās – 889.0 milj. latu jeb 66.8% no mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma; 2003. gada beigās – 64.0%).

Tautsaimniecības nozaru dalījumā lielākais kredītu atlikuma kāpums bija vērojams operācijās ar nekustamo īpašumu, nomā, datorpakalpojumos, zinātnē un citos komercpakalpojumos (171.2 milj. latu jeb 78.4%), finanšu starpniecībā (113.1 milj. latu jeb 40.2%), apstrādes rūpniecībā (108.3 milj. latu jeb 41.0%), tirdzniecībā (78.4 milj. latu jeb 21.7%) un būvniecībā (70.6 milj. latu jeb 60.4%). Šajās nozarēs 2004. gadā bija vērojama visstraujākā izaugsme.

Izdevīgākas kredītu procentu likmes noteica ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikuma pārsvaru kredītu kopējā atlikumā. 2004. gadā latos izsniegto kredītu atlikums pieauga par 325.9 milj. latu jeb 28.4% (2003. gadā – par 35.8%), bet ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikums – par 868.6 milj. latu jeb 62.2% (2003. gadā – par 38.9%). Tādējādi latos izsniegto kredītu īpatsvars samazinājās par 5.7 procentu punktiem (2004. gada beigās – 39.4%). Rezidentu ne-MFI ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikumā krasi pieauga eiro (līdz 52.5%; 2003. gada beigās – 33.9%), bet samazinājās ASV dolāra (attiecīgi 46.9% un 63.2%) īpatsvars.

KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU PROCENTU LIKMES

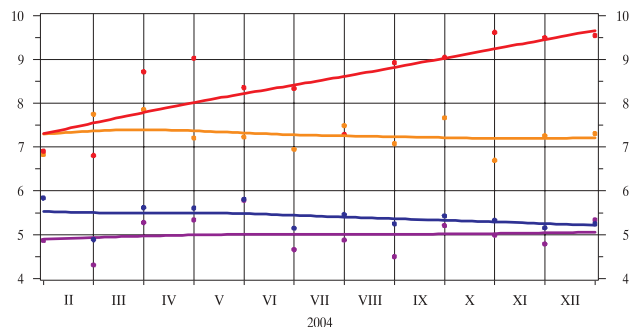
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu un no šīs klientu grupas piesaistīto noguldījumu procentu likmes 2004. gadā bija augstākas nekā 2003. gadā, un tas bija vērojams visu termiņu un visu valūtu kredītiem un noguldījumiem. Latos piesaistīto noguldījumu procentu likmes pēc rekordzemā līmeņa atkal sasniedza augstāko 2002. gada līmeni. Visvairāk pieauga latos izsniegto kredītu procentu likmes (sk. 5. att.), kas galvenokārt piesaistītas ilgāku termiņu

starptauku tirgus procentu likmēm, kuru līmenis Latvijas Bankas refinansēšanas likmes paaugstinājuma rezultātā vidēji gadā bija augstāks nekā iepriekš. Noguldījumu procentu likmes bija stabilākas, un inflācijas palielinošā ietekme uz tām bija nebūtiska (sk. 6. att.). 1. pusgadā procentu likmju pieaugums bija straujāks, tad tas pakāpeniski palēninājās, un, lai gan procentu likmju pārmaiņas bija visai nozīmīgas, to līmenis 2004. gada beigās bija tuvs 2002. gada beigu līmenim.

5. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

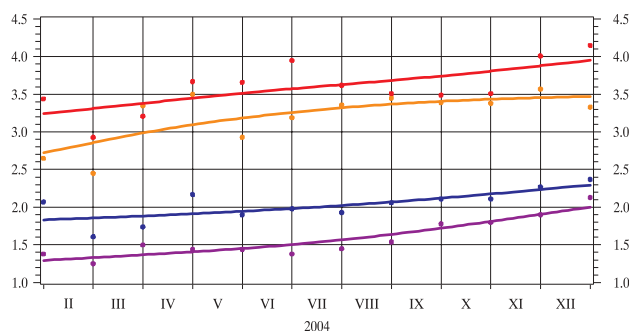
- Nefinanšu sabiedrībām latos izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām latos izsniegtie kredīti
- Nefinanšu sabiedrībām ārvalstu valūtā izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām ārvalstu valūtā izsniegtie kredīti

6. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU TERMIĻNOGULDĪJUMU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

- Nefinanšu sabiedrību latos veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību latos veiktie noguldījumi
- Nefinanšu sabiedrību ārvalstu valūtā veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību ārvalstu valūtā veiktie noguldījumi

Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām latos izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes gada laikā svārstījās plašā intervālā (īstermiņa kredītiem – no 6.6% līdz 7.9%, bet ilgtermiņa kredītiem – no 7.4% līdz 11.3%). Latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2004. gada decembrī sasniedza 7.6% (pieaugums salīdzinājumā ar 2003. gada decembri – 1.8 procentu punkti). Latos izsniegto ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme palielinājās par 2.8 procentu punktiem (līdz 10.2%), pieaugot ilgāku termiņu latu naudas tirgus procentu likmju indeksiem.

Ārvalstu valūtā izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes 2004. gada decembrī bija zemākas nekā attiecīgā termiņa latos izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes (īstermiņa kredītiem – par 2.4 procentu punktiem, bet ilgtermiņa kredītiem – par 3.9 procentu punktiem). To galvenokārt noteica zemākas eiro un ASV dolāra bāzes procentu likmes. Ārvalstu valūtā izsniegto īstermiņa un ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme palielinājās attiecīgi par 0.7 procentu punktiem (līdz 5.2%) un 2.2 procentu punktiem (līdz 6.3%).

No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām latos piesaistīto noguldījumu vidējās svērtās procentu likmes 2004. gadā bija tādas pašas kā 2003. gada 2. pusgadā. Arī atsevišķu mēnešu skatījumā vidējo svērto procentu likmju svārstības bija samērā nelielas (īstermiņa noguldījumiem – no 2.5% līdz 3.6%, bet ilgtermiņa noguldījumiem – no 4.4% līdz 5.3%). Latos veikto īstermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme decembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu bija paaugstinājusies tikai par 0.2 procentu punktiem, bet ilgtermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme – par 0.7 procentu punktiem.

Latos piesaistīto noguldījumu procentu likmes, tāpat kā kredītu procentu likmes, bija augstākas nekā atbilstoša termiņa ārvalstu valūtā piesaistīto noguldījumu procentu likmes, un tas veicināja no rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām latos piesaistīto noguldījumu atlikuma straujāku pieaugumu salīdzinājumā ar ārvalstu valūtā piesaistīto noguldījumu atlikuma kāpumu. Ārvalstu valūtā piesaistīto noguldījumu procentu likmes 2004. gada decembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu īstermiņa darījumiem pieauga par 0.6 procentu punktiem (līdz 2.2%) un ilgtermiņa darījumiem – par 0.7 procentu punktiem (līdz 3.5%).

Inflācijai augot relatīvi straujāk, latos izsniegto īstermiņa kredītu reālās procentu likmes gada laikā saruka par 1.9 procentu punktiem (līdz 0.3%), bet šādu ilgtermiņa kredītu reālās procentu likmes – par 0.9 procentu punktiem (līdz 2.9%). Savukārt latos piesaistīto noguldījumu reālās procentu likmes 2004. gadā bija negatīvas.

STARPBANKU TIRGUS

2004. gadā iekšzemes starpbanku tirgū izsniegto kredītu apjoms pieauga par 28.9% (līdz 12.5 mljrd. latu). Palielinājās darījumu ar termiņu ilgāku par 1 dienu īpatsvars.

Nedaudz straujāk iekšzemes starpbanku tirgos izsniegto kredītu apjoms pieauga darījumiem ārvalstu valūtā (par 32.6%; darījumiem latos – par 25.9%). Latos veikto darījumu apjoms sasniedza 6.8 mljrd. latu. Iekšzemes starpbanku tirgū latos tika veikti 54.4%, ASV dolāros – 30.4% un eiro – 12.0% darījumu.

Nerezidentu MFI izsniegto kredītu apjoms pieauga par 33.9% (līdz 140.7 mljrd. latu). Šie darījumi galvenokārt bija veikti ASV dolāros (76.3%), bet mazākā apjomā – eiro (17.7%) un Lielbritānijas sterliņu mārciņās (3.4%).

Iekšzemes starpbanku tirgū latos veikto darījumu vidējā svērtā procentu likme 2004. gadā bija 3.27% (par 0.4 procentu punktiem augstāka nekā iepriekšējā gadā). Tā kā starpbanku tirgū dominēja darījumi ar termiņu līdz 1 mēnesim, banku īstermiņa likviditātes pārmaiņas būtiski ietekmēja latos veikto darījumu procentu likmes, un kopumā tās svārstījās no 2.18% līdz 4.46%.

Naudas tirgus procentu likmju indekss RIGIBOR (pie šā indeksa bieži tiek piesaistītas ne-MFI latos izsniegto kredītu procentu likmes) 2004. gada beigās kredītiem ar 3 mēnešu termiņu bija 4.40% (par 24 bāzes punktiem lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā), bet kredītiem ar 6 mēnešu termiņu tas nemainījās (4.28%).

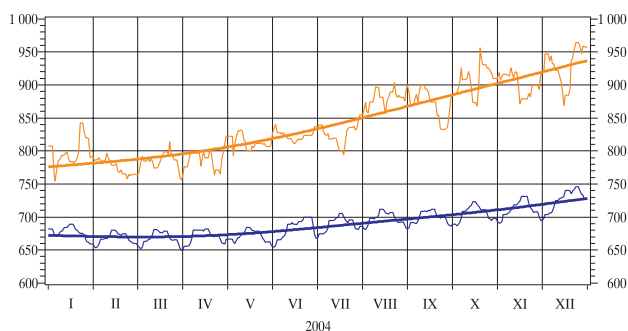
NAUDAS BĀZE

Latvijas Bankai paaugstinot rezervju normu un augot banku piesaistīto noguldījumu atlikumam, centrālās bankas naudas piedāvājums jeb naudas bāze M0 2004. gada laikā palielinājās par 18.7% (ievērojami straujāk nekā 2003. gadā) un gada beigās sasniedza 957.2 milj. latu (sk. 7. att.). Lēnāk auga skaidrās naudas pieprasījums (skaidrā nauda apgrozībā 2004. gadā palielinājās par 45.2 milj. latu jeb 6.6%; 2003. gadā – par 9.6%), bet samērā liels bija MFI un citu finanšu institūciju noguldījumu atlikuma kāpums Latvijas Bankā (105.3 milj. latu jeb 1.8 reizes; 2003. gadā šādu noguldījumu atlikums nedaudz saruka). Tādējādi skaidrās naudas īpatsvars naudas bāzē samazinājās līdz 76.0% (2003. gada beigās – 84.5%).

M0 kāpumu galvenokārt nodrošināja Latvijas Bankas tīro ārējo aktīvu pieaugums (215.3 milj. latu jeb 26.1%), Latvijas Bankai pērkot ārvalstu valūtu, kā arī centrālās bankas ārzemju aktīvos ieskaitot valdības eiroobligāciju emisijas rezultātā iegūtos resursus un saņemtos EK līdzekļus. Centrālā banka piedāvāja bankām veikt arī

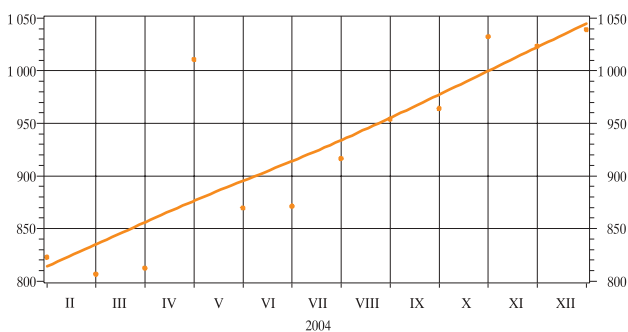
NAUDAS BĀZE
(milj. latu)

— Naudas bāze
— Skaidrā nauda apgrozībā

valūtas mijmaiņas darījumus, tomēr to atlikums gada laikā samazinājās par 60.7 milj. latu. Tādējādi 2004. gada beigās Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi sasniedza rekordaugstu līmeni – 1 039.3 milj. latu (sk. 8. att.) un, tāpat kā 2003. gada beigās, sedza aptuveni 3.3 mēnešu preču importa apjomu, bet emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem (sk. 9. att.) bija 108.6% (2003. gada beigās – 102.1%).

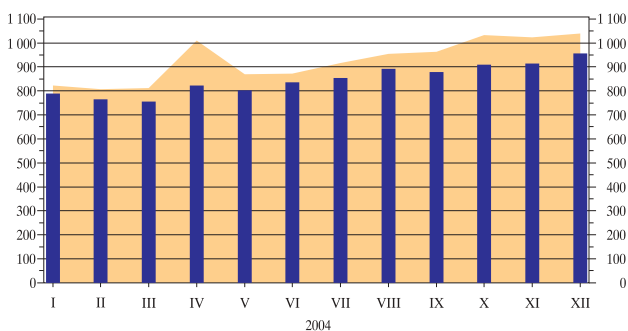
8. attēls

LATVIJAS BANKAS TĪRIE ĀRĒJIE AKTĪVI
(milj. latu)

9. attēls

**EMITĒTĀS NACIONĀLĀS VALŪTAS
SEGUMS**
(milj. latu)

— Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi
— Naudas bāze

Latvijas Bankas tīro iekšējo aktīvu pārmaiņas, sarūkot iekšzemes kredītu atlikumam, bija mazākas (samazinājums – 64.9 milj. latu). Būtiski (par 46.4 milj. latu) kritās bankām izsniegto Latvijas Bankas kredītu atlikums, bet gandrīz nemainījās neto kredīts valdībai – centrālās valdības noguldījuma Latvijas Bankā atlikuma kāpumu (26.9 milj. latu) līdzsvaroja Latvijas Bankas īpašumā esošo centrālās valdības vērtspapīru portfeļa pieaugums (30.9 milj. latu).

MFI izsniegto Latvijas Bankas kredītu kopapjoms (2 167.1 milj. latu) bija par 17.9% mazāks nekā 2003. gadā, samazinoties *repo* kredītu pieprasījumam, bet augot lombarda kredītu apjomam.

No MFI izsniegtajiem Latvijas Bankas kredītiem 94.7% bija *repo* kredīti (2003. gadā – 98.8%), 4.2% – pieprasījuma lombarda kredīti un 1.1% – automātiskie lombarda kredīti (mēneša vidējos kredītu atlikumus sk. 3. tabulā).

3. tabula

LATVIJAS BANKAS KREDĪTI MFI
 (vidējais atlikums; milj. latu)

	2002	2003	2004
Janvāris	22.5	23.7	55.9
Februāris	11.3	28.9	39.7
Marts	7.5	33.9	61.3
Aprīlis	6.0	55.9	50.4
Maijs	13.9	69.9	19.2
Jūnijs	13.1	65.9	10.0
Jūlijs	22.4	56.9	23.2
Augusts	33.0	84.5	71.7
Septembris	32.1	79.3	67.6
Oktobris	36.1	41.5	96.3
Novembris	31.0	95.8	38.6
Decembris	34.6	51.7	28.1

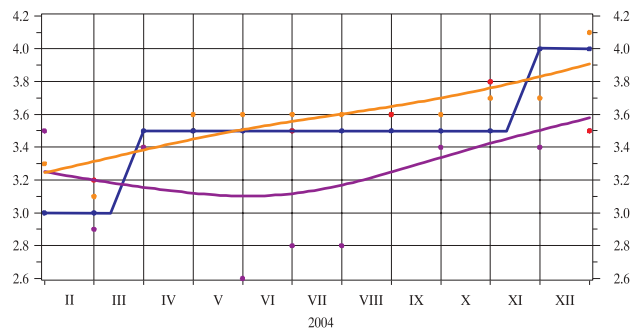
Repo kredīti ar 7 dienu termiņu tika izsniegti 1 947.5 milj. latu apjomā un ar 28 dienu termiņu – 105.7 milj. latu apjomā. *Repo* kredīti tika izsniegti par 21.3% mazāk, pieprasījuma lombarda kredīti – 3.2 reizes (90.3 milj. latu) vairāk un automātiskie lombarda kredīti – 11.3 reizes (23.7 milj. latu) vairāk nekā iepriekšējā gadā.

2004. gadā Latvijas Banka divas reizes par 50 bāzes punktiem palielināja refinansēšanas likmi (no 3.0% līdz 3.5% ar 11. martu un no 3.5% līdz 4.0% ar 12. novembri; sk. 10. att.). *Repo* kredītu vidējā svērtā procentu likme mainījās atbilstoši centrālās bankas un starpbanku tirgus procentu likmju pārmaiņām un kopumā bija augstāka nekā iepriekšējā gadā. Zemākā tā bija februārī (3.1%), bet augstākā – decembrī (4.2%).

10. attēls

NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES
 (%)

- Latvijas Bankas refinansēšanas likme
- *Repo* kredītu vidējā svērtā procentu likme
- Centrālās valdības 6 mēnešu parādzīmju vidējā svērtā peļņas likme
- Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme

VALŪTAS TIRGUS UN LATVIJAS ĀRĒJAIS PARĀDS

Pasaules valūtas tirgū 2004. gadā bija vērojamas nozīmīgas valūtas kursu svārstības, kuru galvenā iezīme bija eiro kursa pieaugums un ASV dolāra kursa kritums attiecībā pret pārējām SDR valūtu groza valūtām. SDR valūtu groza valūtu kursu svārstības galvenokārt ietekmēja augošais ASV budžeta deficīts un ārējās tirdzniecības bilances deficīts, ES valstu tautsaimniecības lēnā izaugsme 2004. gadā un nespēja pārvarēt ekonomisko stagnāciju. Pēc ieilgušās ekonomiskās krīzes pirmās pozitīvās pārmaiņas bija vērojamas Japānas tautsaimniecībā, tomēr pagaidām pārāgri runāt par vispārēju Japānas tautsaimniecības atveseļošanu. Savukārt Lielbritānijas tautsaimniecība attīstījās stabili, tomēr 2. pusgadā parādījās pirmās pazīmes, kas liecināja, ka tautsaimniecības attīstības temps sāk samazināties.

Euro kurss attiecībā pret ASV dolāru pieauga par 7.6% (no 1.2595 2003. gada beigās līdz 1.3554 2004. gada beigās), augstāko līmeni (1.3666) sasniedzot 2004. gada

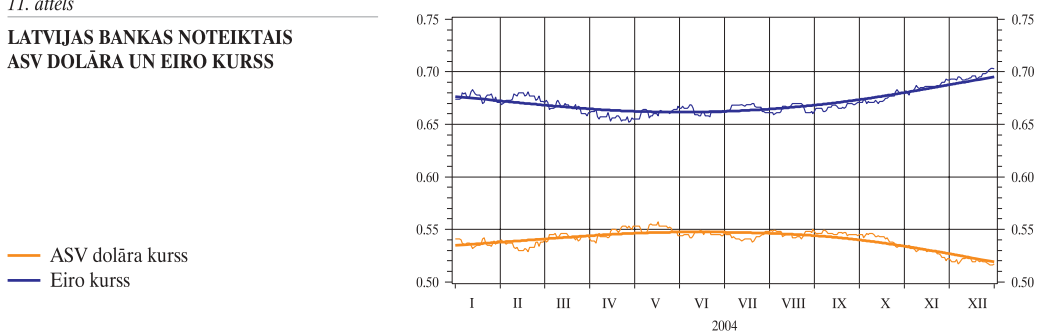
30. decembrī. Vairākums ASV tautsaimniecības attīstības rādītāju 2004. gadā bija labāki nekā iepriekšējā gadā. Uzlabojās arī darba tirgus, un 2. pusgadā ASV FRS pēc ilgāka laika sāka palielināt bāzes likmes. ASV akciju tirgus kāpums nebija tik būtisks kā iepriekšējā gadā, tomēr galvenie akciju indeksi pieauga. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu samazinājās par 4.3% (no 107.22 2003. gada beigās līdz 102.63 2004. gada beigās), zemāko līmeni sasniedzot 2004. gada 2. decembrī (101.84). ASV dolāra kursa kritums attiecībā pret Japānas jenu bija vismazākais salīdzinājumā ar tā sarukumu attiecībā pret pārējām SDR valūtu groza valūtām. Tas labvēlīgi ietekmēja Japānas ražotāju konkurētspēju pasaules tirgos. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru pieauga par 7.4% (no 1.7858 2003. gada beigās līdz 1.9181 2004. gada beigās), augstāko līmeni (1.9552) sasniedzot 2004. gada 16. decembrī. Lielbritānijas tautsaimniecība 2004. gadā attīstījās stabili, lai gan 2. pusgadā pieauguma temps samazinājās, par ko liecināja arī līdz tam straujā mājokļu cenu kāpuma samazināšanās.

Eiro kurss attiecībā pret visām pārējām SDR valūtu groza valūtām palielinājās, tāpēc iekšzemes valūtas tirgū eiro kurss attiecībā pret latu pieauga par 3.9% (no 0.6714 2003. gada beigās līdz 0.6975 2004. gada beigās). Zemākais eiro kurss bija 2004. gada 26. aprīlī (0.6468), bet augstākais – 2004. gada 30. decembrī (0.6980).

Savukārt ASV dolāra kurss attiecībā pret visām pārējām SDR valūtu groza valūtām samazinājās. ASV dolāra kurss attiecībā pret latu saruka par 3.3% (no 0.5335 2003. gada beigās līdz 0.5155 2004. gada beigās). Augstākais ASV dolāra kurss bija 2004. gada 13. maijā (0.5535), bet zemākais – 2004. gada 27. decembrī (0.5105; Latvijas Bankas noteiktā ASV dolāra un eiro kursa dinamiku sk. 11. att.).

11. attēls

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTAIS ASV DOLĀRA UN EIRO KURSS

Ar 2005. gada 1. janvāri lats tika piesaistīts eiro. 2004. gada 30. decembrī lata un eiro piesaistes kurss tika noteikts 1 EUR = Ls 0.702804. Ar 2005. gada janvāri Latvijas Banka vienpusēji nodrošina lata un eiro maiņas kursa svārstības $\pm 1\%$ apjomā no centrālā jeb piesaistes kursa.

Saskaņā ar starptautisko investīciju bilances datiem Latvijas ārējais parāds nerezidentiem pieauga par 1 799.4 milj. latu un 2004. gada beigās sasniedza 6 857.8 milj. latu (93.2% no IKP). Ārējie aktīvi bija 4 705.9 milj. latu un tīrais ārējais parāds – 2 151.9 milj. latu (29.2% no IKP). 2004. gadā valdības un centrālās bankas saistības pret nerezidentiem palielinājās par 149.9 milj. latu, banku sektora saistības – par 1 320.4 milj. latu, citu sektoru saistības – par 182.7 milj. latu un parādu radošās tiešās investīcijas – par 146.4 milj. latu. Salīdzinājumā ar 2003. gadu pieauga banku saistību (līdz 61.9%; 2003. gadā – 57.8%) un samazinājās citu sektoru saistību (līdz 19.1%; 2003. gadā – 22.3%) īpatsvars ārējā parādā. Ārējā parāda instrumentu struktūra būtiski nemainījās. 2004. gada beigās parādu radošās tiešās investīcijas veidoja 10.1%, parāda vērtspapīri – 6.7% un citi ieguldījumi – 83.2% no ārējā parāda. Ilgtermiņa parāds 2004. gada beigās bija 2 914.7 milj. latu un īstermiņa parāds – 3 943.1 milj. latu.

Banku sektora ārējais parāds 2004. gada beigās bija 4 246.2 milj. latu. Bankas ievērojami (par 147.5%) palielināja piesaistītos ilgtermiņa ārvalstu finanšu resursus, un 2004. gada beigās tie sasniedza 1 010.7 milj. latu jeb 23.8% no banku ārējā parāda (2003. gada beigās – 14.0%). 56.7% no banku parāda (2003. gada beigās – 65.0%) veidoja banku piesaistīto nerezidentu noguldījumu atlikums. Banku sektora tīrais ārējais parāds 2004. gada beigās bija 1 286.2 milj. latu.

Citu sektoru ārējais parāds 2004. gada beigās bija 1 312.9 milj. latu (t.sk. ilgtermiņa saistības – 631.1 milj. latu un īstermiņa saistības – 681.7 milj. latu). Lai gan 2004. gadā ārējās saistības pieauga par 16.2%, to struktūra būtiski nemainījās. Citi sektori ārvalstu finanšu resursus piesaistījuši galvenokārt aizņēmumu (57.9% no citu sektoru ārējā parāda) un tirdzniecības kredītu (39.2%) veidā. Pakāpeniski pieaug arī citu sektoru parādsaistības pret tiešajiem investoriem. 2004. gadā to apjoms sasniedza 636.4 milj. latu.

Saskaņā ar Valsts kases datiem valdības ārējais parāds ārvalstu valūtās 2004. gadā pieauga par 132.4 milj. latu un gada beigās bija 552.0 milj. latu (7.5% no IKP). 2004. gadā valdība piesaistīja ārvalstu finanšu resursus 273.5 milj. latu apjomā (t.sk. eiroobligāciju emisija 400 milj. eiro apjomā). Ārvalstu aizņēmumu apkalpošanai tika izlietoti 183.4 milj. latu (t.sk. 225 milj. eiro – 1999. gadā emitēto eiroobligāciju dzēšanai), kas ir līdzvērtīgi 5.7% no eksporta gada apjoma. Tāpēc mainījās valdības ārējā parāda struktūra – saistību eiro īpatsvars pieauga (no 83.7% līdz 89.2%), bet saistību ASV dolāros īpatsvars samazinājās (no 13.1% līdz 9.2%).

VĒRTSPAPĪRU TIRGUS

Latvijas Banka bija centrālās valdības parāda vērtspapīru sākotnējās izvietojšanas aģents. Valsts kase 2004. gadā piedāvātais vērtspapīru apjoms iekšzemes sākotnējā tirgū bija otrais mazākais piedāvātais apjoms pēdējos 10 gados. Budžeta deficīta segšanai valdība galvenokārt izmantoja eiroobligāciju emisijas rezultātā iegūtos resursus. Arī valsts budžeta izpilde bija veiksmīga, un Valsts kase nebija ieinteresēta tirgot vērtspapīrus par augstām procentu likmēm, tāpēc tika akceptēti tikai banku pieprasījumi ar zemākajām procentu likmēm. Palielinājās apgrozībā esošo valdības vērtspapīru vidējais termiņš – 2004. gadā tika piedāvāta valdības 10 gadu obligāciju otrā emisija, kā arī 6 un 12 mēnešu parādzīmes.

Piedāvātais valdības vērtspapīru apjoms sākotnējā tirgus konkurējošās daudzscenu izsolēs 2004. gadā bija 96.0 milj. latu (2.1 reizi mazāks nekā 2003. gadā), bet banku relatīvais pieprasījums un relatīvais pārdotais apjoms vidēji bija nedaudz augstāks nekā iepriekšējos gados. Banku pieprasījums 2004. gadā bija 2.0 reizes lielāks nekā piedāvājums, bet izsolēs pārdotais apjoms veidoja 76.1% no piedāvātā apjoma.

2004. gadā valdības vērtspapīru sākotnējā tirgus konkurējošās daudzscenu izsolēs piedalījās 14 banku (par trijām bankām mazāk nekā iepriekšējā gadā). Valdības vērtspapīru sākotnējā tirgū koncentrācija pieauga – četras aktīvākās bankas pieprasīja 83.0% (2003. gadā – 70.1%) no kopējā pieprasītā valdības vērtspapīru apjoma.

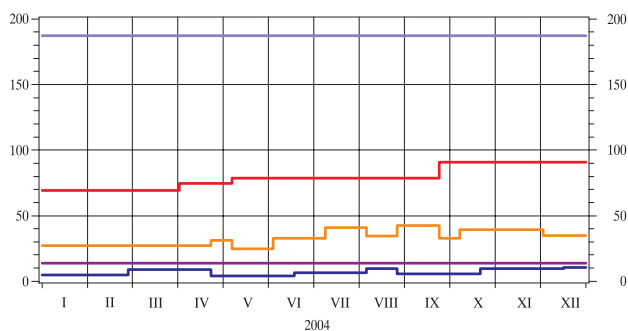
6 mēnešu parādzīmju vidējā svērtā diskonta likme palielinājās no 3.15% 2003. gadā līdz 3.46% 2004. gadā. 12 mēnešu parādzīmju vidējā svērtā diskonta likme pieauga attiecīgi no 3.25% līdz 3.56%. Savukārt 10 gadu obligāciju vidējā peļņas likme samazinājās no 5.05% līdz 4.86%. Valdības parādzīmju peļņas likmju palielinājumu ietekmēja RIGIBOR pieaugums, savukārt ilgtermiņa vērtspapīru peļņas likmju kritumu noteica Latvijas pievienošanās ES un plānotā eiro ieviešana (tās rezultātā ilgākā termiņā gaidāma latu procentu likmju konverģence ar eiro procentu likmēm), kā arī sarūkoša riska prēmija.

Apdrozībā esošo valdības vērtspapīru kopējums 2004. gadā pieauga par 13.3% (līdz 425.7 milj. latu; atsevišķu termiņu valdības vērtspapīru atlikumus gada laikā sk. 12. att.). 2004. gada beigās Latvijas bankām piederēja 50.5%, Latvijas Bankai – 23.5%, rezidentu ne-MFI – 14.8%, Valsts kasei un valsts fondiem – 7.0% un nerezidentu ne-MFI – 4.2% no visu valdības vērtspapīru kopējuma.

12. attēls

VALDĪBAS VĒRTSPAPĪRI (milj. latu)

- 6 mēnešu
- 12 mēnešu
- 3 gadu
- 5 gadu
- 10 gadu

Ari LCD rīkotajās fiksētās likmes izsolēs 2004. gadā pārdotais valdības vērtspapīru apjoms bija mazāks nekā 2003. gadā – 2004. gadā tie tika pārdoti 22.5 milj. latu apjomā (2003. gadā – 38.5 milj. latu apjomā).

LCD reģistrēto un izplatīto publisko latos denominēto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums 2004. gadā saruka par 25.0% (līdz 76.3 milj. latu). Samazinājumu galvenokārt izraisīja SIA "Lattelekom" slēgtās obligāciju emisijas 25.6 milj. latu apjomā pirmstermiņa dzēšana – šie vērtspapīri sākotnēji tika emitēti kā 10 gadu obligācijas. No jauna tika veikta tikai viena latos denominētu vērtspapīru emisija (3 gadu obligācijas 1.7 milj. latu apjomā). LCD tika reģistrētas piecas jaunas ASV dolāros un eiro denominētu parāda vērtspapīru emisijas, kuru emitenti galvenokārt bija iekšzemes bankas. Latos denominēto fiksētā ienākuma vērtspapīru atlikuma samazinājums bija saistīts ar procentu likmju svārstībām, tāpēc izdevīga kļuva latos denominēto parāda vērtspapīru pārfinansēšana, izmantojot citus instrumentus, bet aizņēmumi eiro un ASV dolāros bija izdevīgi, jo šajās valūtās veikto darījumu procentu likmes bija zemākas nekā latos veikto darījumu procentu likmes.

RFB parāda vērtspapīru kopējais apgrozījums 2004. gadā bija 103.0 milj. latu, t.sk. valdības vērtspapīri tika tirgoti 83.0 milj. latu apjomā. Kopējais parāda vērtspapīru apgrozījums bija par 28.1% mazāks nekā 2003. gadā, turklāt samazinājās gan valdības vērtspapīru, gan privāto parāda vērtspapīru apgrozījums. Vislielākais apgrozījums RFB bija valdības 10 gadu obligāciju pirmajai emisijai (31.2 milj. latu), kam bija arī lielākais atlikums. No privātajiem parāda vērtspapīriem lielākais apgrozījums bija AS "Latvijas Unibanka" obligācijām (5.8 milj. latu).

Valdības 10 gadu obligāciju pirkšanas likme 2003. gada beigās bija 5.10%, bet 2004. gada beigās tā bija samazinājusies līdz 4.45%. Valdības 12 mēnešu parādzīmju pirkšanas likme saruka attiecīgi no 3.50% līdz 3.38%, bet VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" 10 gadu obligāciju pirkšanas likme – no 5.90% līdz 5.25%. Šo samazinājumu noteica valdības ilgtermiņa vērtspapīru procentu likmju sarukums sākotnējās izsolēs un gaidāmais latos veikto īstermiņa darījumu procentu likmju un eiro procentu likmju konverģences process.

Latvijas eiroobligāciju (dzēšana 2008. gada novembrī) kotētā pirkšanas likme 2003. gada beigās bija 3.83%, bet 2004. gada beigās – 3.11%. No jauna emitēto Latvijas eiroobligāciju (dzēšana 2014. gada aprīlī) pirkšanas likme pirmoreiz tika kotēta 2004. gada 31. martā (4.33%), un līdz 2004. gada beigām tā bija samazinājusies līdz 3.84%. Tādējādi Latvijas ilgākā termiņa obligāciju peļņas likmes starpība

ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības vērtspapīriem 2004. gada marta beigās bija 37 bāzes punkti, bet decembra beigās – 25 bāzes punkti.

2004. gadā RFB kopā ar Tallinas un Helsinku biržu turpināja 2003. gadā iesākto pievienošanas Ziemeļvalstu biržu aliansei NOREX. Septembra beigās lielākā Ziemeļeiropas vērtspapīru tirgus pārvaldītāja OMX biržās Rīgā, Tallinā un Helsinkos tika ieviesta Stokholmas Fondu biržā izmantotā vienotā tirdzniecības sistēma SAXESS. Ieviešot vienoto tirdzniecības sistēmu, RFB pārtrauca akciju kapitalizācijas indeksa *Dow Jones Riga Stock Exchange* (DJRSE) un akciju cenu indeksa RICI aprēķināšanu, uzsākot kapitalizācijas indeksa RIGSE, kurā iekļautas oficiālā un otrā saraksta sabiedrību akcijas, aprēķināšanu. Vienlaikus tika ieviests arī jauns kapitalizācijas indekss BALTIX, kas aptver visu Baltijas valstu fondu biržu oficiālajos sarakstos iekļauto sabiedrību akcijas. Abu indeksu bāzes datums ir 2000. gada 1. janvāris.

RFB kapitalizācijas indekss RIGSE 2004. gadā pieauga par 43.8% (līdz 413.6 punktiem), savukārt Baltijas valstu fondu biržu indekss BALTIX palielinājās par 37.9% (līdz 420.2 punktiem). RFB akciju tirgus kapitalizācija pieauga no 608 milj. latu līdz 849 milj. latu. Latvijas akciju tirgū akciju cenu izaugsmi veicināja sabiedrību labie finanšu rezultāti, Latvijas pievienošanās ES, kā arī sabiedrību paziņojumi par turpmākajiem plāniem. Savukārt akciju kopējais apgrozījums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 26.8% (līdz 58.9 milj. latu). 2004. gada beigās RFB kotēja 39 sabiedrību akcijas, t.sk. četras sabiedrību akcijas – oficiālajā sarakstā, astoņas – otrajā sarakstā un 27 – brīvajā sarakstā (2003. gada beigās oficiālajā sarakstā bija trīs sabiedrības, otrajā sarakstā – deviņas sabiedrības un brīvajā sarakstā – 24 sabiedrības).

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

DALĪBA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Latvijas Banka 2004. gadā turpināja piedalīties Latvijas valdības un valsts institūciju kopīgajā darbā, lai veicinātu Latvijas dziļāku integrāciju ES. Latvijai pievienojoties ES, ar 2004. gada 1. maiju tās pārstāvji kļuva par pilntiesīgiem pārstāvjiem ES institūcijās.

Latvijas Bankas speciālisti piedalījās ECBS komiteju un darba grupu, kā arī ES Padomes Ekonomikas un finanšu komitejas (EFK) darbā. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK darba grupās ar eiro monētām, maksājumu sistēmām un tautsaimniecības prognozēšanu saistītajos jautājumos.

EFK regulāri vērtēja ES tautsaimniecības un finanšu attīstību, kā arī izstrādāja priekšlikumus par ekonomiskās politikas stratēģiju un instrumentiem. EFK izskatīja jautājumus par attiecībām ar trešajām valstīm un starptautiskajām organizācijām. 2004. gadā EFK pastiprinātu uzmanību veltīja finanšu stabilitātes jautājumiem. EFK darbojās ES valstu finanšu ministriju un centrālo banku pārstāvji. EFK sanāksmes, kuru darba kārtībā neietilpa centrālo banku kompetencē esoši jautājumi, notika ierobežotā sastāvā bez centrālo banku pārstāvju piedalīšanās.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās arī EFK apakškomitejās. Apakškomitejā par monētu jautājumiem tika skatītas būtiskas tehniskas problēmas saistībā ar jauno ES valstu gatavošanos eiro monētu ieviešanai. Savukārt apakškomitejā SVF jautājumos notika diskusijas par starptautiskās finanšu arhitektūras aktualitātēm un SVF politiku.

2004. gadā Latvijas Banka līdzdarbojās CEBS, kuras uzdevums bija konsultēt EK banku uzraudzības jautājumos, kā arī veidot vienotus standartus banku uzraudzībai ES valstīs.

Latvijas Bankas pārstāvji savu viedokli pauda arī vairāku darba grupu regulārajās sanāksmēs. Latvijas Bankas speciālisti piedalījās Sabiedriskās administrācijas tīkla II (*Public Administration Network II; PAN II*) grupas darbā. Šīs grupas darbības mērķis bija koordinēt ar eiro ieviešanu saistītu praktisku jautājumu risināšanu. Latvijas Bankas pārstāvji piedalījās arī sabiedrības informēšanas stratēģiju izstrādē un koordinēšanā eiro komunikācijas veidošanas darba grupā (*Directors of Communication Network; DirCom*), priekšlikumu izstrādāšanā EK likumdošanas iniciatīvām vienotas maksājumu sistēmas veidošanai Maksājumu sistēmu ekspertu grupā, kā arī Kaltuvju direktoru darba grupas veiktajā ES valstu naudas kaltuvju rīcības saskaņošanā un pieredzes apmaiņā eiro monētu kalšanā.

2004. gada martā Latvijas Republikas pastāvīgajā pārstāvniecībā ES Briselē darbu sāka Latvijas Bankas specializētais atašejs. Viņa uzdevums ir pārstāvēt Latvijas Bankas intereses attiecībās ar ES institūcijām un nodrošināt Latvijas Banku ar informāciju par ES institūciju jaunām politikas un likumdošanas iniciatīvām, kas ietekmē Latvijas monetāro un ekonomisko situāciju.

Lai nodrošinātu atbilstību ES tiesību aktu prasībām, 2004. gadā tika pilnveidoti Latvijas Bankas noteikumi, kas saistīti ar monetārās politikas instrumentiem un nosaka statistikas pārskatu sagatavošanas metodoloģiju, kā arī apstiprināti "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izstrādes ieteikumi uzņēmēj sabiedrībām (komercsabiedrībām) un komersantiem, kas nodarbojas ar ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu".

STARPTAUTISKĀS FINANŠU ORGANIZĀCIJAS

Latvijas Banka, kas ir vadošā institūcija Latvijas sadarbībā ar SVF, turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs, kā arī ikdienas jautājumu koordinācijā. 2004. gadā SVF Izpilddirektoru valde īpašu uzmanību veltīja ekonomiskajiem jautājumiem, kas saistīti ar SVF uzraudzības pastiprināšanu, krīžu novēršanu, krīžu atrisināšanas priekšlikumu izstrādāšanu, ekonomiskās politikas pārraudzību un SVF lomu valstīs ar zemu ienākumu līmeni.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.52% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja piedalīties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas darbā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai. 2004. gadā Latvijas Banka Rīgā organizēja vienu no šīs komitejas pārstāvju vietnieku sanāksmēm.

2004. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, balstoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām. 2004. gada augustā SVF Izpilddirektoru valdē tika izskatīts pārskats par Latvijas tautsaimniecības, monetārās un finanšu politikas īstenošanu.

Latvija kā dalībvalsts 2004. gadā turpināja darboties Starptautiskajā Rekonstrukcijas un attīstības bankā, Starptautiskajā Attīstības asociācijā un Starptautiskajā Finanšu korporācijā, kā arī ERAB. Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

SADARBĪBA AR ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM UN TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

2004. gadā turpinājās Latvijas Bankas sadarbība un pieredzes un informācijas apmaiņa ar citu valstu centrālajām bankām.

Tirgus operāciju pārvaldes darbinieki turpināja sniegt tehnisko palīdzību citām centrālajām bankām. Pasaules Bankas projekta ietvaros Tirgus operāciju pārvalde sniedza tehnisko palīdzību Irānas, Kipras, Kostarikas, Rumānijas, Tanzānijas, Ukrainas un Venecuēlas centrālajai bankai. Pārvaldes darbinieki uzstājās dažādos starptautiskos semināros Eiropā un Āzijā un Latvijas Bankā organizēja triju dienu semināru par rezervju pārvaldīšanu Bulgārijas centrālās bankas darbiniekiem. Vispusīgas konsultācijas tika sniegtas Slovēnijas un Turkmēnistānas centrālās bankas darbiniekiem. ECB izdevumā *Risk Management for Central Bank Foreign Reserves* publicēts Tirgus operāciju pārvaldes darbinieka raksts par centrālās bankas aktīvu izvietošanas stratēģiju.

Februārī Grāmatvedības pārvaldes darbinieks piedalījās SVF tehniskās palīdzības programmā, sniedzot ar grāmatvedību un finanšu pārskatu sagatavošanu saistītus ieteikumus Albānijas centrālajai bankai.

Martā Monetārās politikas pārvaldes darbinieki tehniskās palīdzības ietvaros organizēja Gruzijas centrālās bankas darbinieku vizīti Latvijas Bankā un apsprieda monetārās politikas instrumentu un banku likviditātes jautājumus. Divi Latvijas Bankas darbinieki oktobrī apmeklēja Gruzijas centrālo banku, lai sniegtu tehnisko palīdzību monetārās politikas un starptautiskās sadarbības jomā.

Augustā Iekšējā audita pārvaldes darbinieki uzņēma divus Kazahstānas centrālās bankas darbiniekus, lai dalītos pieredzē informācijas sistēmu audita jautājumos.

Lai iepazītos ar Latvijas finanšu sistēmas aktuālajiem jautājumiem, Latvijas Bankā viesojās divas Uzbekistānas Finanšu akadēmijas delegācijas.

Latvijas Banka organizēja vairākas starptautiskās sanāksmes (aprīlī – Baltijas valstu centrālo banku darbinieku pieredzes apmaiņas semināru, kurā tika apspriesti tirgus operāciju, sabiedrisko attiecību, izdevumu sagatavošanas un tulkošanas jautājumi, augustā – Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas pārstāvju vietnieku sanākumi).

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas sniedza tehnisko palīdzību Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos.

Tehniskās palīdzības programmu ietvaros Latvijas Bankas darbinieki piedalījās vairākos ECB, SVF Institūta, Pasaules Bankas, EK un Apvienotā Vīnes institūtaursos, kā arī Čehijas, Francijas, Itālijas, Lielbritānijas, Nīderlandes un Vācijas centrālās bankas rīkotajos semināros.

LATVIJAS BANKA EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ

2004. gada 1. maijā, Latvijai pievienojoties ES, Latvijas Banka kļuva par ECBS dalībnieci. Līdz Latvijas pilntiesīgai dalībai EMS un eiro ieviešanai Latvijas Banka īsteno neatkarīgu monetāro politiku. Tā turpinās veikt arī citas līdzšinējās funkcijas, t.sk. nodrošinās maksājumu sistēmas raitu darbību, skaidrās naudas apriti, finanšu statistikas un valsts maksājumu bilances sagatavošanu, kā arī pakāpeniski paplašinās makroekonomiskās analīzes un pētniecības darbu, ietverot tautsaimniecības attīstības tendences ES.

Latvijas Bankas prezidents regulāri piedalījās ECB Ģenerālpadomes darbā. ECB Ģenerālpadomes sēdēs atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem tiek izskatīti jautājumi, kas attiecas arī uz to ES valstu centrālajām bankām, kurām piešķirts izņēmuma statuss attiecībā uz dalību EMS.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja ECBS 12 komitejās un vairāk nekā 30 darba grupās, risinot ar monetāro politiku, banku uzraudzību, eiro banknotēm, statistiku, grāmatvedību, tirgus operācijām, maksājumu sistēmām, starptautiskajām attiecībām saistītos un citus jautājumus.

2004. gada 1. maijā Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Tās parakstītā daļa reģistrētajā ECB kapitālā 2004. gada beigās bija 0.2978% jeb 16 572 tūkst. eiro. Latvijas Bankas daļa ECB kapitālā tika noteikta, pamatojoties uz Latvijas IKP un iedzīvotāju skaitu, un tiks koriģēta ik pēc pieciem gadiem. Tā kā Latvija nav pilntiesīga EMS dalībvalsts, Latvijas Bankai bija jāiemaksā ECB kapitālā minimālā līdzdalība 7% jeb 1 160 tūkst. eiro apjomā no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā.

Latvijas Banka un FKTK kopā ar citu jauno ES valstu centrālajām bankām un uzraudzības institūcijām pievienojās "Saprašanās memorandam par Eiropas Savienības banku uzraugu un centrālo banku galvenajiem sadarbības principiem krīzes vadības situācijās" (*Memorandum of Understanding on high-level principles of co-operation between the banking supervisors and central banks of the European Union in crisis management situations*) un "Saprašanās memorandam par maksājumu sistēmu pārraugu un banku uzraugu sadarbību Ekonomikas un monetārās savienības trešajā posmā" (*Memorandum of Understanding on co-operation between payment systems overseers and banking supervisors in Stage Three of Economic and*

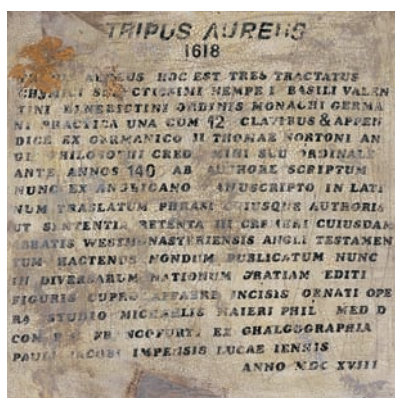
Monetary Union). Jaunajām ES valstīm šie sadarbības līgumi ir saistoši kopš 2004. gada 17. jūnija.

Sadarbības līgums par ES centrālo banku un uzraudzības institūciju sadarbību krīzes vadības situācijās (spēkā ar 2003. gada 1. martu) balstīts uz augsta līmeņa sadarbības principiem un nosaka principu un procedūru kopumu pārrobežu sadarbībā krīzes vadības situācijās.

2004. gada oktobrī tika publicēti EK un ECB konverģences ziņojumi. Tajos tika novērtēta Zviedrijas un 10 jauno ES valstu un to centrālo banku, t.sk. Latvijas un Latvijas Bankas, gatavība pievienoties EMS.

Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa versijas tulkošanu, sākot ar 2004. gada jūnija izdevumu (tiek publiskots interneta versijā). Latvijas Banka nodrošināja arī ECB 2004. gada Konverģences ziņojuma sadaļas "Ievads un kopsavilkums" tulkošanu (publiskota drukātā un interneta versijā), kā arī Eirosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējās dokumentācijas spēkā esošās versijas tulkošanu. Latvijas Bankas tulki veiksmīgi sadarbojās ar ECB tulkošanas un terminoloģijas speciālistiem un nepieciešamības gadījumā organizēja ekspertu konsultācijas centrālās bankas darbības jomās.

LATVIJAS BANKAS VALDES ZIŅOJUMS

Latvijas vēsturē 2004. gads iezīmējās ar diviem īpaši nozīmīgiem notikumiem: Latvija kļuva par NATO dalībvalsti un pievienojās ES, un tas veicināja Latvijas tautsaimniecības attīstību. Turpinājās straujš IKP pieaugums, sasniedzot augstāko līmeni ES valstu vidū, un to nodrošināja gan spēcīgais iekšzemes pieprasījums, gan eksporta kāpums. 2004. gadā, atspoguļojot piedāvājuma faktorus un spēcīgo iekšzemes pieprasījumu, strauji auga patēriņa cenu indekss, un gada vidējā inflācija bija 6.2%. Turpinājās hipotekārās kredītēšanas pieaugums, tomēr gada nogalē palielinājās arī komerc kredīta un industriālā kredīta atlikums, liecinot par uzņēmēju vēlmi apgūt ES fondu līdzekļus. Banku izsniegto kredītu kvalitāte joprojām bija augsta. Spēcīgs iekšzemes pieprasījums, nepieciešamība modernizēt ražošanu un palielināt eksportu, kā arī inflācijas gaidas pirms Latvijas pievienošanās ES izraisīja importa pieaugumu, kas noteica tekošā konta deficīta palielinājumu. Tā kā valdība īstenoja stingru fiskālo politiku, valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts tikai mazliet pārsniedza 1% no IKP. Latvijas Banka regulāri analizēja Latvijas finanšu stabilitātes dinamiku un finanšu riskus, veica dažādu scenāriju analīzi un sagatavoja situācijas novērtējumu. Starptautiskās kredītreitingu aģentūras *Fitch Ratings* un *Standard & Poor's* paaugstināja Latvijai piešķirtos reitingus ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā.

Lai sasniegtu reālo konvergenci ar citām ES valstīm, iespaidīgais ekonomiskās izaugsmes temps vērtējams pozitīvi, tomēr Latvijas Bankai bažas radīja inflācijas kāpums, ārējās nesabalansētības pieaugums, kā arī izaugsmi nodrošinošo tautsaimniecības nozaru struktūra un straujais kredītēšanas kāpuma temps. Tāpēc Latvijas Bankas padome 2004. gadā divas reizes paaugstināja refinansēšanas likmi, par 1 procentu punktu palielināja banku rezervju normu un paplašināja obligāto rezervju prasībām pakļauto saistību loku.

2004. gada 30. decembrī Latvijas Banka aizstāja lata piesaisti SDR valūtu grozam, kas pēdējos desmit gadus veiksmīgi pildīja tautsaimniecības stabilizatora funkciju, ar piesaisti vienotajai Eiropas valūtai (spēkā ar 2005. gada 1. janvāri). Nacionālās valūtas piesaiste eiro bija svarīgs posms ceļā uz VKM II un pilntiesīgu dalību EMS.

Latvijas Banka vienlaikus ar pārējo jauno ES valstu centrālajām bankām kļuva par ECBS dalībnieci, tāpēc aktivizējās tās darbība ECBS institūcijās. Latvijas Bankas prezidents piedalījās ECB Ģenerālpadomes darbā, Latvijas Bankas pārvalžu vadītāji un citi speciālisti strādāja ECBS komitejās un darba grupās.

LATVIJAS BANKAS VALŪTAS MAIŅAS POLITIKA UN ĀRĒJĀS REZERVES

Viens no kritērijiem, vērtējot Latvijas gatavību pilntiesīgai dalībai EMS, ir lata kursa stabilitāte attiecībā pret eiro. Vismaz divus gadus pirms eiro ieviešanas latam jābūt piesaistītam eiro un lata kurss attiecībā pret eiro drīkst svārstīties ne vairāk kā $\pm 15\%$ robežās attiecībā pret lata piesaistes kursu eiro. Tāpēc 2004. gada novembrī Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par lata piesaisti eiro un ārvalstu valūtu kursu noteikšanu". Saskaņā ar šo lēmumu, sākot ar 2005. gadu, Latvijas Banka lata piesaisti SDR valūtu grozam nomainīja ar lata piesaisti eiro. Latvijas Banka 2004. gada 30. decembrī noteica lata piesaistes kursu eiro. Lata un eiro attiecība (1 EUR = Ls 0.702804) tika aprēķināta pēc ECB 30. decembrī fiksētajiem valūtu tirgus kursiem, izmantojot SDR valūtu groza valūtu kursu formulu. Tā kā par lata piesaistes maiņu un tās mehānismu tika paziņots vairāk nekā gadu iepriekš, nekāda satraukuma Latvijas finanšu tirgū gadu mijā nebija. Naudas tirgū bija uzkrāta augsta likviditāte, latu naudas tirgus procentu likmes bija zemas un valūtu kursi – stabili.

Tā kā kopš 1994. gada Latvijas Banka bija piesaistījusi latu SDR valūtu grozam,

nosakot $\pm 1\%$ svārstību koridoru, un Latvijas tautsaimniecībai līdzšinējā fiksēta kursa politika bija izdevīga, Latvijas Banka nolēma saglabāt šādu lata kursa svārstību koridoru arī attiecībā pret eiro. Tādējādi faktiski fiksēta valūtas kursa režīms Latvijā, sākoties 2005. gadam, nemainījās, mainījās tikai piesaistes valūta. Piesaistes maiņa bija arī ekonomiski pamatota – ārējā tirdzniecībā eiro īpatsvars jau pārsniedzis 50% un turpina palielināties, turpretī ASV dolāra īpatsvars ir vairs tikai aptuveni 20%.

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus, ārvalstu konvertējamās valūtas un SDR, 2004. gada beigās sasniedza 1 043.4 milj. latu (2003. gada beigās – 830.5 milj. latu). Ārējo rezervju apjoms palielinājās gan eiro izteiksmē (par 31.7%), 2004. gada beigās sasniedzot 1 484.2 milj. eiro, gan ASV dolāru izteiksmē (par 20.5%; 2 022.1 milj. ASV dolāru). 2004. gadā Latvijas Banka veica nozīmīgas valūtas intervences, nopērkot ārvalstu valūtu 215.4 milj. latu (2003. gadā – 97.4 milj. latu) apjomā. Intervences tika veiktas ASV dolāros, eiro un Lielbritānijas sterliņu mārčīnās.

Latvijas Banka ārējās rezerves pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajam vadlīnijām. Latvijas Bankas padome 2004. gadā jaunā redakcijā apstiprināja "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijas" (spēkā ar 2005. gada 1. janvāri). Galvenie grozījumi vadlīnijās saistīti ar lata piesaistes maiņu. Lai līdz minimumam samazinātu valūtas risku, noteikts, ka neitrālā portfeļa valūta ir eiro.

Latvijas Banka ārējās rezerves iegulda drošos un likvidos finanšu instrumentos, galvenokārt eiro zonas valstu valdību un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētajos parāda vērtspapīros. Vadlīnijās atļautajās robežās Latvijas Bankas ārējās rezerves ieguldītas banku un citu sabiedrību emitētajos augstas kvalitātes vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros un atsaucamās obligācijās, kā arī biržā tirgotos procentu likmju nākotnes līgumos. Nepieciešamās ārējo rezervju valūtu struktūras nodrošināšanai Latvijas Banka izmanto biržā ne-tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

LATVIJAS BANKAS MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI

Pēc Latvijas pievienošanās ES Latvijas Banka turpināja īstenot savu monetāro politiku, lai nodrošinātu ekonomisko stabilitāti valstī.

2004. gadā Latvijas Banka divas reizes palielināja refinansēšanas likmi par 50 bāzes punktiem (no 3.0% līdz 3.5% ar 11. martu un no 3.5% līdz 4.0% ar 12. novembri). Latvijas Banka nemainīja banku 7 un 14 dienu termiņnoguldījumu procentu likmi (attiecīgi 2.00% un 2.25%) un procentu likmi lombarda kredītiem ar termiņu līdz 10 dienām, no 11 līdz 20 dienām un ilgāku par 20 dienām (attiecīgi 5.00%, 6.00% un 7.00%).

Refinansēšanas likmes paaugstināšana bija nepieciešama, lai mazinātu makroekonomiskos riskus – galvenokārt tautsaimniecības ārējo nesabalansētību un inflāciju. Šos riskus veicināja strauji augošais iekšzemes pieprasījums, ko savukārt stimulēja arī straujais kreditēšanas pieaugums.

Latvijas Bankas refinansēšanas likmes palielinājuma ietekmi mazināja ārējā finansējuma nozīmes kāpums Latvijā. Pieaugot refinansēšanas likmei, palielinājās naudas tirgus procentu likmju starpība ar eiro zonu, tomēr kapitāls Latvijā ielūda galvenokārt ilgtermiņa investīciju veidā un finanšu stabilitāte netika apdraudēta. Tā kā bāzes likmes tika paaugstinātas arī ASV, latos un ASV dolāros veikto darījumu procentu likmju starpība samazinājās.

Papildus refinansēšanas likmju paaugstinājumam Latvijas Banka ar 2004. gada 24. jūliju līdz 4% palielināja banku obligāto rezervju normu. Lai saskaņotu Latvijas Bankas "Banku obligāto rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumus" ar ECB Regulu (EK) Nr. 1745/2003 "Par obligāto rezervju piemērošanu" (ECB/2003/9) un ierobežotu kredītēšanu, 2004. gada nogalē papildus obligāto rezervju normas palielinājumam tika veikti "Banku obligāto rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumu" grozījumi, kas nosaka, ka, sākot ar 2005. gada 24. janvāri, obligāto rezervju prasības piemērojamas arī īstermiņa saistībām pret ārvalstu bankām. 2004. gada beigās obligāto rezervju prasību izpildei bija pakļautas 22 bankas un viena ārvalstu bankas filiāle. Obligāto rezervju prasību apjoms pieauga par 83.4 milj. latu jeb 78.7% un gada beigās sasniedza 189.5 milj. latu.

Galvenie monetārās politikas instrumenti 2004. gadā bija *repo* un valūtas mijmaiņas darījumi. *Repo* darījumi tika veikti 2 053.2 milj. latu (2003. gadā – 2 609.8 milj. latu) apjomā, bet valūtas mijmaiņas darījumi – 248.7 milj. latu (2003. gadā – 1 549.3 milj. latu) apjomā. Valūtas mijmaiņas darījumu nozīme samazinājās. Latvijas Banka pakāpeniski tuvināja savu monetāro politiku ECB monetārajai politikai, kuras pamatinstrumenti ir galvenās refinansēšanas operācijas, kas līdzīgas Latvijas Bankas veiktajām *repo* operācijām.

2004. gadā Latvijas Banka turpināja piedāvāt *repo* darījumus ar 7 un 28 dienu termiņu. Veikto darījumu apjoms bija par 21.3% mazāks nekā 2003. gadā. 2004. gadā *repo* kredīti ar 7 dienu termiņu veidoja 94.9% no izsniegto *repo* kredītu kopapjoma (2003. gadā – 96.4%). Bankas mazāk pieprasīja *repo* kredītus, jo naudas tirgū bija augsta likviditāte. *Repo* darījumu dienas beigu vidējais atlikums 2004. gadā bija 46.5 milj. latu (par 18.5% mazāks nekā 2003. gadā). Vidējā svērtā procentu likme *repo* darījumiem ar 7 dienu termiņu bija 3.54% (par 57 bāzes punktiem augstāka nekā iepriekšējā gadā). Tās kāpumu izraisīja Latvijas Bankas refinansēšanas likmes paaugstināšana.

2004. gadā Latvijas Banka veica īstermiņa valūtas mijmaiņas darījumus. To piedāvājums (778.0 milj. latu) bija 6.4 reizes mazāks nekā iepriekšējā gadā, attiecīgi 6.2 reizes sarūkot noslēgto valūtas mijmaiņas darījumu apjomam. Valūtas mijmaiņas darījumu dienas beigu vidējais atlikums bija 24.1 milj. latu (2003. gadā – 78.3 milj. latu). Valūtas mijmaiņas darījumi ar 7 dienu termiņu veidoja 54.4% no valūtas mijmaiņas darījumu kopapjoma (2003. gadā – 65.6%), un to vidējā svērtā procentu likme latiem bija 3.34% (2003. gadā – 2.81%).

Banku un citu finanšu institūciju termiņnoguldījumu dienas beigu vidējais atlikums 2004. gadā bija 3.9 milj. latu (1.5 reizes lielāks nekā iepriekšējā gadā). Banku un citu finanšu institūciju termiņnoguldījumi tika pieņemti uz 7 un 14 dienām. 2003. gadā tika pieņemti tikai noguldījumi ar 14 dienu termiņu, bet 2004. gadā 58.6% no pieņemtā noguldījumu apjoma veidoja noguldījumi ar 7 dienu termiņu. Tas liecina par augstām likviditātes svārstībām, jo bankas papildu 25 bāzes punktu dēļ savus resursus nevēlējās noguldīt uz 14 dienām, bet izvēlējās noguldījumus ar 7 dienu termiņu. Tādējādi pieņemto termiņnoguldījumu vidējā svērtā procentu likme samazinājās no 2.25% 2003. gadā līdz 2.10% 2004. gadā. Bankas šo instrumentu aktīvāk izmantoja periodos, kad bija liels likviditātes pārpalikums (piemēram, maijā un jūnijā), un tas parasti notika pēc liela ārvalstu valūtas apjoma pārdošanas Latvijas Bankai tagadnes darījumos.

Lombarda kredītu dienas beigu vidējais atlikums 2004. gadā bija 0.4 milj. latu (par trešdaļu lielāks nekā iepriekšējā gadā). No izsniegtā lombarda kredītu apjoma 90.3 milj. latu jeb 79.2% bija pieprasījuma lombarda kredīti (2003. gadā pieprasījuma lombarda kredītu īpatsvars sasniedza 93.2%) un 23.7 milj. latu – automātiskie lombarda kredīti. Lombarda kredītu vidējā svērtā procentu likme 2004. gadā bija 5.00%.

Latvijas Banka 2004. gadā nopirka Latvijas valdības vērtspapīrus 37.2 milj. latu apjomā (2.2 reizes vairāk nekā iepriekšējā gadā). Latvijas Bankas intervences vērtspapīru otrreizējā tirgū notika februārī un oktobrī. Latvijas Banka pirka vērtspapīrus otrreizējā tirgū, jo mainīgas likviditātes apstākļos pieprasījums pēc *repo* kredītiem bija svārstīgs un nereti bankas pieprasīja lombarda kredītus vai arī noguldīja naudu termiņnoguldījumā Latvijas Bankā. Tādējādi tika mazinātas īstermiņa likviditātes svārstības. Latvijas Bankas vērtspapīru portfeli tika dzēsti valdības vērtspapīri 4.7 milj. latu apjomā, un 2004. gadā Latvijas Bankas valdības vērtspapīru portfeļa dienas beigu vidējais atlikums (neieskaitot *repo* darījumos iesaistītos vērtspapīrus) bija 81.3 milj. latu (par 21.9% lielāks nekā 2003. gadā).

Valdības vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu (*reverse repo*) darījumi 2004. gadā, tāpat kā 2003. gadā, netika veikti. Latvijas Bankai nebija nepieciešamības ierobežot banku likviditāti, izmantojot šo instrumentu, jo bankām veidojās tikai īstermiņa likviditātes pārpalikums.

Latvijas Banka piesaistīja Latvijas valdības brīvos līdzekļus. 2004. gadā vidējais valdības termiņnoguldījuma atlikums Latvijas Bankā bija 75.8 milj. latu (par 23.1% lielāks nekā iepriekšējā gadā).

Latvijas Banka turpināja aprēķināt RIGIBID (starpbanku noguldījumu procentu likmēm) un RIGIBOR (starpbanku kredītu procentu likmēm), saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" kotēšanas sarakstā iekļaujot bankas, kas ir aktīvas starpbanku tirgus dalībnieces un spēj veikt tirgus operācijas atbilstoši to kotētajām naudas tirgus procentu likmēm darījumiem latos. 2004. gadā to banku saraksts, kuru naudas tirgus kotācijas tiek izmantotas RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanai, netika mainīts – AS "Baltic Trust Bank" (iepriekšējais nosaukums – AS "Baltijas Tranzītu banka"), AS "Hansabanka", AS "Latvijas Krājbanka", AS "Latvijas Unibanka", AS "Parex banka" (iepriekšējais nosaukums – AS "Pareks-banka"), AS "HVB Bank Latvia" (iepriekšējais nosaukums – AS "Veireinsbank Rīga") un *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle.

SKAIDRĀS NAUDAS APGROZĪBA

Skaidrā nauda apgrozībā (banknotes un monētas) 2004. gadā palielinājās par 6.6% (no 682.1 milj. latu līdz 727.4 milj. latu). Piecu gadu laikā apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoms pieaudzis 1.7 reizes.

No banku sektora saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas. Lai padarītu efektīvāku skaidrās naudas apstrādes procesu, 2004. gada beigās Latvijas Banka iegādājās divas jaunas banknošu apstrādes sistēmas un banknošu iznīcināšanas un briketēšanas sistēmu, kuras tiks izmantotas arī pēc eiro ieviešanas Latvijā. 2004. gadā apstrādātā nauda (1 876.8 milj. latu) 2.6 reizes (2003. gadā – 2.1 reizi) pārsniedza apgrozībā esošās skaidrās naudas apjomu. Šajā procesā no apgrozības izņemtās naudas kopējā vērtība bija 250.3 milj. latu jeb 13.3% no apstrādātās naudas (2003. gadā – 204.0 milj. latu jeb 14.1%). 2004. gadā atklāto viltojumu nominālvērtību summa bija 35.9 tūkst. latu (t.sk. 29.3 tūkst. latu – 100 latu banknotēs), veidojot tikai 0.005% no apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoma.

Latvijas Banka 2004. gada 19. oktobrī laida apgrozībā jaunu 20 latu banknoti ar pilnveidotiem drošības elementiem, tādējādi turpinot nacionālās valūtas naudas zīmju viltojumu novēršanas pasākumus.

Latvijas Banka turpināja nacionālās monētu programmas "Latvija. Laikmetu grieži un laikmetu vērtības" otro sēriju "Laiks", laižot apgrozībā 1 lata sudraba monētas "Vidzeme" (apgrozībā no 21.09.2004.) un "Latgale" (apgrozībā no 20.10.2004.).

2004. GADĀ IESPIESTĀS UN KALTĀS LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪMES

20 LATU BANKNOTE

Nominālvērtība:
20 latu
Izmēri: 130 x 65 mm
Krāsa: brūna

Naudas zīmes priekšpuse (averss)

Uz dreļļu auduma rakstu fona attēlota senas latviešu sētas daļa un stilizēta ozola lapa (caurskata zīme), virs tās – reljefā spiedumā divi nominālvērtības uzraksti 20. Augšdaļā uzraksts LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪME (divu krāsu iespaidumā), zem tā sērijas numurs (sarkanā krāsā). Lejasdaļā uzraksti: DIVDESMIT LATU (divu krāsu iespaidumā), LATVIJAS BANKA, tās prezidenta paraksta faksimils un sērijas numurs (melnā krāsā). Pa labi vertikāla ornamentāla josla ar Lielvārdes jostas motīvu un skaitli 20 augšdaļā. Uz ornamentālās joslas slīpā leņķī redzams uzraksts 20 Ls. Pa kreisi uz balta pamata horizontālā kārtojumā divi reljefi punkti brūnā krāsā (zīme neredzīgajiem) un ūdenszīme (latviešu tautumeitas profils). Zem tās horizontāla brūnu, smalku līniju veidota josla ar skaitli 20, kas iespiests ar speciālo krāsu, kura atkarībā no apskates leņķa rada krāsu maiņas optisko efektu. Zem skaitļa 20 – joslas ar mikrotekstu LATVIJAS BANKA. Pa kreisi no skaitļa 20 – vertikāla josla, uz kuras reljefā spiedumā četrtreiz atkārtojas skaitlis 20 ar atšķirīgu tonalitāti dažādos skata leņķos.

Naudas zīmes aizmugure (reverss)

Dreļļu auduma rakstu motīvs. To šķērso papīrā iestrādāta vertikāla metalizēta josla ar hologrammu Ls un caurskatā – uzrakstu Ls 20. Pa labi – stilizēta ozola lapa (caurskata zīme). Augšdaļā uzraksts DIVDESMIT LATU (divu krāsu iespaidumā) un skaitlis 20. Lejasdaļā skaitlis 20 un uzraksts LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪME (divu krāsu iespaidumā). No dreļļu auduma rakstu motīva pa kreisi vertikāla josla, kuru veido skaitļi 20, ar diagonālām tonālām pārejām. Gar tās ārmaļu uz balta pamata vertikāls uzraksts © LATVIJAS BANKA 1992. Pa labi uz balta pamata Latvijas lielā valsts ģerboņa grafisks attēls, zem tā gadskaitlis 2004. Virs ģerboņa – ūdenszīme (latviešu tautumeitas profils).

ĪPAŠAS APGROZĪBAS MONĒTAS AR IEROBEŽOTU TIRĀŽU

"SĒNE"

Nominālvērtība: 1 lats
Izmēri: diametrs – 21.75 mm, svars – 4.80 g
Materiāls: vara un niķeļa sakausējums
Kalta *Rahapaja Oy* (Somija)
Mākslinieki: Guntars Sietiņš (grafiskais dizains),
Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

"SPRĪDĪTIS"

Nominālvērtība: 1 lats
Izmēri: diametrs – 21.75 mm, svars – 4.80 g
Materiāls: vara un niķeļa sakausējums
Kalta *Royal Dutch Mint* (Nīderlande)
Mākslinieks: Ivars Mailītis

BIMETĀLA PIEMIŅAS MONĒTA

"LAIKA MONĒTA"

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 17.15 g (centrālā apla svars – 7.15 g, ārējā gredzena svars – 10.00 g)
 Diametrs: 34 mm (centrālā apla diametrs – 23 mm)
 Metāls: centrālais aplis – niobijs; ārējais gredzens – 900° sudrabs
 Kvalitāte: UNC
 Kalta 2004. g. *Münze Österreich* (Austrija)
 Mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

NACIONĀLĀS PIEMIŅAS MONĒTU PROGRAMMAS "LATVIJA. LAIKMETU GRIEŽI UN LAIKMETU VĒRTĪBAS" SĒRIJA "LAIKS"

"LATGALE"

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g; diametrs – 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2004. g. *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieki: Arvīds Priedīte (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

"VIDZEME"

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g; diametrs – 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2004. g. *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieki: Arvīds Priedīte (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

ES VALSTU JUBILEJAS MONĒTU PROGRAMMAS MONĒTA

"LATVIJA – ES"

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars – 31.47 g, diametrs – 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2004. g. *Royal Mint* (Lielbritānija)
 Mākslinieki: Sandra Belsone (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

Laika tēmai veltīta arī pirmā Latvijas bimētāla (sudraba un niobija) piemiņas monēta "Laika monēta", kura tapusi sadarbībā ar *Münze Österreich* (Austrija) un kuras reversā attēlots astronomiskais pulkstenis un paredzēta vieta veltījuma gravējumam (apgrozībā no 08.11.2004.). Atzīmējot pievienošanos ES, Latvijas Banka izlaida 1 lata sudraba monētu "Latvija – ES. 2004" (apgrozībā no 27.12.2004.). Apgrozības monētu klāsts papildināts ar īpašām 1 lata monētām ar ierobežotu tirāžu – "Sēne" (apgrozībā no 30.03.2004.) un "Sprīdītis" (apgrozībā no 20.12.2004.).

Kļūstot par ES valsti, Latvija tika iekļauta arī vienotās Eiropas valūtas – eiro – viltojumumu pārraudzības sistēmā (CMS – *Counterfeit Monitoring System*), kas izveidota ECB. CMS tiek uzkrāti statistiskie dati un tehniskā informācija par eiro viltojumiem. CMS ir pieejama tikai ES nacionālajām centrālajām bankām, ES valstu policijas iestādēm un Eiropolam. Šī sistēma ļauj operatīvi iepazīties ar atklātajiem viltojumiem jebkurā ES valstī un laikus pievērst uzmanību viltojumu pazīmēm savā valstī. Par CMS administrēšanu, pārraudzību, lietotāju pieejas procedūru ievērošanu un informācijas ievadi CMS katrā ES valstī ir atbildīgs Nacionālais viltojumu novēršanas centrs, kas atrodas attiecīgās valsts centrālajā bankā. Tāds izveidots arī Latvijas Bankā.

STATISTIKA

2004. gadā metodoloģiskajā darbā Latvijas maksājumu bilances un finanšu statistikas sagatavošanas jomā galvenā uzmanība tika veltīta ECB prasību izpildei un sagatavojamās informācijas kvalitātes uzlabošanai.

Lai saskaņotu Latvijas statistikā izmantoto terminoloģiju ar ECB Regulas (EK) Nr. 2423/2001 "Par monetāro finanšu iestāžu sektora konsolidēto bilanci" (ECB/2001/13) prasībām, kā arī noteiktu ES un Latvijas tiesību aktu normām atbilstošas prasības statistikai par elektronisko naudu, Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Kreditīestāžu mēneša bilances pārskata un pielikumu sagatavošanas noteikumos", mainot arī to nosaukumu ("Monetāro finanšu iestāžu mēneša bilances pārskata un pielikumu sagatavošanas noteikumi"; grozījumi spēkā ar 01.01.2005.). Šo noteikumu grozījumi nosaka arī Latvijas Republikas MFI saraksta sagatavošanas un uzturēšanas kārtību. Īstenojot minētās Regulas prasības plūsmu statistikas jomā, Latvijas Bankas padome apstiprināja "Kreditu norakstīšanas un vērtspapīru pārvērtēšanas korekciju pārskata" sagatavošanas noteikumus" (spēkā ar 01.06.2004.).

2004. gadā sāka kreditīestāžu procentu likmju un plūsmu statistikas sagatavošana un šo datu iesniegšana ECB, kā arī naudas tirgus darījumu un ārvalstu valūtu tīrās atklātās pozīcijas statistikas sagatavošana. Latvijas Banka sāka izmantot ES valstu informācijas apmaiņas sistēmu, uzturot Latvijas Republikas MFI sarakstu un iegūstot iespēju saņemt citu ES valstu MFI sarakstus.

Īstenojot ECB citu finanšu starpnieku statistikas projektu un lai apzinātu citu finanšu starpnieku sektora dalībniekus un statistikas sagatavošanas iespējas, sāka šā sektora izpēti Latvijā. Latvijas Bankas interneta lapā izveidota sadaļa, kurā sniegts īss citu finanšu starpnieku sektora raksturojums. Izmantojot CSP informāciju, sāka lizinga sabiedrību ceturkšņa kopsavilkuma bilances un lizinga sabiedrību saraksta sagatavošana un publicēšana šajā sadaļā. Sadarbībā ar FKTK sagatavots un ECB nosūtīts ieguldījumu fondu pagaidu saraksts.

Sākot ar 2004. gada 6. jūliju, Latvijas Banka katru dienu nosūtīja ECB Māstrihtas līgumā noteiktā konverģences kritērija izpildes kontrolei nepieciešamo informāciju par Latvijas izvēlēto ilgtermiņa vērtspapīru procentu likmi. Saskaņojot ar Valsts kasi, konverģences kritēriju izpildes novērtēšanai izvēlēta Latvijas valdības obligācija ar ilgāko atlikušo dzēšanas termiņu.

2004. gada sākumā ieviešot pārskatu par Latvijas rezidentu sniegtajiem un saņemtajiem pakalpojumiem, atbilstoši starptautiskajiem standartiem maksājumu bilances informācija tiek apkopota par veiktajiem darījumiem, nevis maksājumiem.

Investīciju statistikas jomā turpinājās metodoloģiskais darbs, lai panāktu pašu kapitāla atspoguļošanu pēc iespējas tuvāk tirgus vērtībai. Nosakot komercsabiedrību vērtību, tām komercsabiedrībām, kuru akcijas kotētas Rīgas Fondu biržā, izmantoti tās dati, bet pārējām komercsabiedrībām – ECB rekomendētā pašu kapitāla novērtēšana atbilstoši tā bilances vērtībai. Lai uzlabotu investīciju, portfeļieguldījumu un citu ieguldījumu datu kvalitāti, tika izstrādāts jauns ārējo ieguldījumu ceturkšņa pārskats (spēkā ar 01.01.2005.), kas ļaus apkopot datus ne tikai par ieguldījumu atlikumiem, bet arī par plūsmu rādītājiem (darījumu, cenu, valūtas kursa svārstību radītās un citas pārmaiņas).

Turpinot 2003. gadā sāktu ceturkšņa finanšu kontu, kas ir nacionālo kontu sastāvdaļa un raksturo finanšu sistēmu kopumā, sagatavošanas pilotprojektu, Latvijas Banka, sākot ar 2004. gada 1. ceturksni, sagatavoja un nosūtīja ECB ceturkšņa finanšu kontu statistisko informāciju.

2004. gadā sāka vairāku tautsaimniecības un mājokļu tirgus statistikas rādītāju iesniegšana ECB.

Latvijas Banka turpināja publicēt finanšu statistikas un maksājumu bilances statistikas datus gan savos regulārajos izdevumos un interneta lapā, gan SVF izdevumos *International Financial Statistics* un *Balance of Payments Statistics Yearbook*, gan ar SNB un *Eurostat* starpniecību, gan SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros. 2004. gada oktobrī sāka ekonomisko norišu kopsavilkuma sagatavošana ECB publikācijai *Green Book*. ECB izdevumā *Bond Markets and Long-Term Interest Rates in Non-Euro Area Member States of the European Union and in Accession Countries (November 2004)* tika iekļauta Latvijas Bankas sagatavotā nodaļa par Latvijas obligāciju tirgu un ilgtermiņa vērtspapīru procentu likmēm. Ievērojot ECB praksi sezonāli izlīdzināt naudas rādītājus un ieteikumus par daudzpusīgākas un pilnīgākas statistiskās informācijas publicēšanu, Latvijas Banka 2004. gadā sāka sezonāli izlīdzināto datu laikrindu veidošanu un publicēšanu, izmantojot ECB metodoloģiju.

MAKSĀJUMU SISTĒMAS

Latvijas Banka turpināja nodrošināt divu maksājumu sistēmu darbību (SAMS, kas nodrošina gan starpbanku, gan steidzamu klientu maksājumu norēķinus, un EKS, kas veic tikai klientu maksājumu apstrādi un klīringu jeb tīrvērti).

2004. gada beigās Latvijas Bankas maksājumu sistēmu dalībnieki bija 22 bankas, viena ārvalstu bankas filiāle un Latvijas Banka. Pārskata gadā SAMS apstrādāto maksājumu kopskaits pieauga par 16.3%, sasniedzot 148.5 tūkst., savukārt kopapjoms sasniedza 34.7 mljrd. latu (par 1.1 mljrd. latu vairāk nekā 2003. gadā). Šādu SAMS maksājumu kopskaita un kopapjoma kāpumu veicināja gan starpbanku maksājumu, gan klientu maksājumu skaita un apjoma pieaugums. Starpbanku un klientu maksājumu īpatsvars SAMS salīdzinājumā ar 2003. gadu būtiski nemainījās (attiecīgi 40.6% un 59.4% pēc skaita un 82.6% un 17.4% pēc apjoma).

2004. gadā EKS apstrādāto maksājumu kopskaits pieauga par 16.1%, sasniedzot 17.2 milj., savukārt kopapjoms bija par 22.5% lielāks nekā iepriekšējā gadā (6.8 mljrd. latu).

2004. gadā tika veiktas būtiskas maksājumu sistēmu un ar tām saistīto noteikumu

pārmaiņas. 2004. gada 9. janvārī sāka darboties EKS jauna versija. Galvenās pārmaiņas sistēmā bija otrā kliringa norēķinu cikla ieviešana. Tas bankām deva iespēju no rīta iesniegtos klientu maksājumus izpildīt otrajā kliringa norēķinu ciklā, nodrošinot naudas līdzekļu pieejamību saņēmēju kontos tajā pašā dienā.

2004. gadā bankas veica nepieciešamās pārmaiņas, lai 2005. gada sākumā klientu kontu numurus pilnībā varētu aizstāt ar starptautiskajam konta numura standartam IBAN atbilstošiem konta numuriem. IBAN konta numuri tika piešķirti ne tikai visiem banku klientiem, bet arī bezpeļņas organizācijas VAS "Latvijas Pasts" un Valsts kases klientiem. Arī Latvijas Bankas uzturētajās norēķinu sistēmās un sistēmu reglamentējošajos dokumentos tika veiktas nepieciešamās pārmaiņas, lai, sākot ar 2005. gadu, norēķinu sistēmās varētu apstrādāt maksājumus, kuros klientu kontu identificēšanai izmantots IBAN. Latvijas Banka sadarbībā ar bankām informēja sabiedrību par konta numuru maiņu un IBAN izmantošanu Latvijā (plašsaziņas līdzekļos, t.sk. televīzijā un radio, kā arī Latvijas Bankas interneta lapā).

2004. gada 1. novembrī stājās spēkā "Latvijas Bankas starpbanku norēķinu veikšanas noteikumu" grozījumi. To izstrādē aktīvi iesaistījās arī bankas, un tie tika sagatavoti, lai vienkāršotu banku klientu maksājuma rīkojumos norādāmos rekvizītus un noteiktu, kā veicami maksājumi iestādēm, kas apkalpo klientu kontus, bet nav Latvijas Bankas norēķinu sistēmu tiešie dalībnieki. Pārskata gadā šādi dalībnieki bija bezpeļņas organizācija VAS "Latvijas Pasts" un Valsts kase.

Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ECBS darba grupās, kuras risināja ar maksājumu sistēmām, t.sk. topošo vienoto Eiropas liela apjoma reālā laika bruto norēķinu sistēmu TARGET2, saistītus jautājumus. Latvijas Bankas speciālisti piedalījās sistēmas funkcionalitātes izstrādē, kā arī citu jautājumu risināšanā, kas skar sistēmas ieviešanas stratēģiju, tās pārraudzību un citas jomas. Latvijas Banka kopā ar banku sektoru sākusi gatavošanos dalībai TARGET2. Lai koordinētu darbus, kas saistīti ar pieslēgšanos TARGET2, kad Latvija kļūs par pilntiesīgu EMS dalībvalsti un ieviesīs eiro, Latvijas Bankā tika izveidota un darbu sāka TARGET2 projekta darba grupa. Visas Latvijas bankas norīkoja projekta vadītājus, lai koordinētu banku sektora pievienošanos TARGET2.

Lai informētu sabiedrību par Latvijas Bankas veikumu, 2004. gada beigās tika sagatavota publikācija "Latvijas maksājumu sistēmas pārraudzība". Publikācijā raksturota sistēmiski nozīmīgas maksājumu sistēmas – SAMS – pārraudzība, klientu maksājumu sistēmas – EKS – pārraudzība, SAMS un EKS dienas pārraudzība un maksāšanas līdzekļu pārraudzība.

2004. gadā Latvijas Banka un FKTK pievienojās "Saprašanās memorandam par maksājumu sistēmu pārraugu un banku uzraugu sadarbību Ekonomikas un monetārās savienības trešajā posmā" un "Saprašanās memorandam par banku uzraugu un Eiropas Savienības centrālo banku galvenajiem sadarbības principiem krīzes vadības situācijās". Pirmā memoranda mērķis ir veicināt drošu un nepārtrauktu liela apjoma starpbanku maksājumu sistēmu darbību. Sadarbība memoranda ietvaros notiek galvenokārt informācijas apmaiņas veidā starp Latvijas Banku kā maksājumu sistēmu pārraugu un FKTK kā banku uzraudzības institūciju. Otrais memorands nosaka principu un procedūru kopumu attiecībā uz pārrobežu sadarbību starp ES valstu centrālajām bankām un uzraudzības institūcijām krīzes vadības situācijās.

Ar 2004. gada 1. maiju Latvijā stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 2560/2001 "Par eiro pārrobežu maksājumiem". Saskaņā ar šo Regulu kredītiestādēm jānodrošina vienāda kredīta pārvedumu maksa iekšzemes un pārrobežu eiro maksājumiem ES. Pārskata gadā Latvijas bankas gan pārrobežu, gan

iekšzemes eiro maksājumus veica, izmantojot ārvalstu korespondentbankas. Tāpēc pārrobežu un iekšzemes eiro maksājumu komisijas maksas parasti neatšķirās un Regulas prasības tika ievērotas. Taču, Latvijai ieviešot eiro, bankas būs spiestas krasi samazināt maksu pārrobežu eiro maksājumiem, lai vienādotu to ar iekšzemes maksājumu komisijas maksu. Lai kredītiestādes veiksmīgi varētu izpildīt šīs Regulas prasības, ES izstrādāta neliela apjoma maksājumu sistēma – STEP2, kas nodrošina lētus un ātrus eiro norēķinus starp ES valstīm. Latvijas bankas jau laikus sāka gatavoties Regulas prasību izpildei pēc eiro ieviešanas Latvijā, un līdz 2004. gada beigām 11 bankas reģistrējās kā STEP2 netiešās dalībnieces un viena banka – kā tiešā dalībiece.

INFORMĀCIJAS SISTĒMAS

2004. gadā Latvijas Banka veiksmīgi pieslēdzās ECBS vienotajam telekomunikāciju tīklam *CoreNet*, telekonferences sistēmai un vienotajai aplikāciju infrastruktūrai *ESCB-Net*. Jaunā telekomunikāciju infrastruktūra nodrošina ātru un drošu datu pārraidi un balss sakarus starp ES valstu centrālajām bankām.

Latvijas Banka modernizēja Starpbanku datu pārraides tīklu un Latvijas Bankas reģionālo filiāļu datu pārraides tīklu. Jaunais datu pārraides tīkls nodrošina lielāku datu pārraides ātrumu un augstāku pieejamības līmeni, vienlaikus samazinot ar infrastruktūras uzturēšanu saistītos izdevumus.

Latvijas Banka pievienojās SWIFT sistēmas jaunajai telekomunikāciju infrastruktūrai *SWIFTNet*, tādējādi nodrošinot modernāku, ātrāku un drošāku finanšu informācijas apmaiņu ar pārējiem SWIFT dalībniekiem, t.sk. SAMS ietvaros.

Tika ieviestas papildu drošības sistēmas, lai aizsargātu Latvijas Bankas datortīklu un informācijas sistēmu vidi no jaunākajiem datorvirusu veidiem, kaitīgu un traucējošu programmu nesankcionētas iekļūšanas un citiem ārējiem apdraudējumiem.

2004. gada nogalē iegādāta un ieviesta specializētā tulkošanas sistēma TRADOS, kas būtiski atvieglos darbu, tulkojot normatīvos un informatīvos dokumentus, kā arī nodrošinās vienotas terminoloģijas izmantošanu visos tulkojumos (t.sk. ECB izdevumu tulkojumos).

Būtiski papildināta informācijas sistēma, ar kuras palīdzību nebankas var iesniegt valsts maksājumu bilances sagatavošanai nepieciešamo statistisko informāciju elektroniskā veidā. Paplašināts elektroniski iesniedzamo pārskatu klāsts, iekļaujot valūtas maiņas punktu statistikas pārskatus, kā arī nodrošināta iespēja krājaizdevu sabiedrībām iesniegt statistisko informāciju elektroniskā veidā.

Tika uzsākts liels projekts, lai modernizētu Latvijas Bankas centralizēto datu glabāšanas un pārvaldes sistēmu, kas nodrošina visu svarīgāko Latvijas Bankas informācijas sistēmu nepārtrauktu darbību.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

Latvijas Banka informēja sabiedrību par savu darbību un Latvijas tautsaimniecības attīstību Latvijas Bankas izdevumos, internetā, presē, televīzijā un radio.

Pēc Latvijas Bankas iekļaušanās ECBS ciešāka kļuva Latvijas Bankas sadarbība ar ECB un ES valstu centrālajām bankām informācijas apmaiņas jomā, un šajā procesā īpaši nozīmīgs bija ECBS Ārējās komunikācijas komitejas (ECCO) un tās darba grupas veikums, lai, piemēram, gatavojoties pilntiesīgai dalībai EMS un eiro ieviešanai, Latvijas sabiedrība jau laikus tiktu informēta par Eirosistēmas

uzdevumiem, vienoto Eiropas valūtu, tās ieviešanas nosacījumiem un citiem aspektiem.

Kopš 2004. gada jūnija latviešu valodā pieejams ECB "Mēneša Biļetens" (iznāk četras reizes gadā interneta versijā). Latviešu valodā gan interneta, gan drukātā versijā tika publicēts ECB 2004. gada Konverģences ziņojuma "Ievads un kop-savilkums".

Latvijas Bankas regulārie izdevumi sniedza lietpratīgu informāciju par Latvijas finanšu sektoru un tautsaimniecību. 2004. gada sākumā publicētajā Latvijas Bankas 2003. gada pārskatā ietverta informācija par Latvijas Bankas darbību un tās finanšu rezultātiem, kā arī pasaules ekonomiskās attīstības kontekstā analizēta Latvijas ekonomiskā attīstība. Izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats" raksturotas finanšu sektora attīstības tendences. Ar galvenajiem tautsaimniecības un monetārajiem rādītājiem interesentus iepazīstināja Latvijas Bankas izdevumi "Monetārais Apskats", "Monetārais Biļetens", "Latvijas Maksājumu Bilance (Pamatrādītāji)" un "Latvijas Maksājumu Bilance". Biļetenā "Averss un Reverss" analizēti Latvijas un ārvalstu ekonomiskie procesi, īpaši Latvijas tautsaimniecības integrācija ES, nacionālās valūtas piesaistes maiņa un eiro ieviešanas perspektīvas. Ekonomikas un finanšu speciālistu un interesentu rīcībā nonāca vairāki Latvijas Bankas darbinieku pētījumi, t.sk. par gaidāmo eiro ieviešanas ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību, naudas pieprasījumu Latvijā, kā arī valūtas un naudas tirgu valūtas kursa koridora apstākļos.

Plašsaziņas līdzekļi regulāri saņēma informāciju par Latvijas Bankas padomes un valdes lēmumiem un Latvijas Bankas darbību. Latvijas Bankas speciālisti Latvijas un ārvalstu preseī sagatavoja materiālus par centrālās bankas kompetencē esošajiem jautājumiem.

Latvijas Bankas prezidents informēja plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus par Latvijas Bankas padomes lēmumiem un tautsaimniecības attīstību un sniedza atbildes uz jautājumiem Latvijas Bankas preses konferencēs.

2004. gada janvārī Latvijas Banka izsludināja eiro monētu sižetu konkursu, kurā bija aicināts piedalīties ikviens Latvijas iedzīvotājs, izsakot savas idejas Latvijas jaunās naudas dizainam. Konkurssam tika iesniegts vairāk nekā 1 000 darbu. Par labāko tika atzīts darbs ar devīzi "Brīvība – Eiropas vērtība!" (autore – Ilze Kalniņa; Jēkabpils), kas ietver trīs sižetus. Žūrijas komisija puda viedokli, ka Brīvības pieminekļis, tautumeita, kas savulaik attēlota uz Latvijas sudraba 5 latu monētas, un Latvijas ģerbonis ir zīmes, kas koncentrēti simbolizē Latviju un tās pamatvērtības.

Latvijas Banka informēja sabiedrību par lata piesaistes maiņu ar 2005. gadu. Sabiedrībai tika sniegta vispārīga informācija par lata piesaisti eiro – tās būtību, norisi un gaidāmo ietekmi uz tautsaimniecību un mājsaimniecībām. Tā kā lata piesaiste eiro radīs pārmaiņas to komercsabiedrību darbībā, kuras veic norēķinus ASV dolāros, Latvijas Banka tām sniedza papildinformāciju par darījumu valūtas riska palielināšanos.

2004. gada sākumā Latvijas Banka izsludināja otro Latvijas augstskolu studentu zinātnisko darbu konkursu. Konkursa mērķis ir iesaistīt topošos speciālistus tautsaimniecības procesu analizē un pētniecībā, veicinot pētījumus par aktuāliem finanšu un ekonomikas tematiem, t.sk. Latvijas makroekonomisko attīstību un integrācijas ES ietekmi uz dažādām valsts tautsaimniecības jomām.

2004. gada septembrī Latvijas Banka rīkoja konferenci "Latvijas tautsaimniecība Eiropas Savienībā: iespējas, izaicinājumi, perspektīvas". Tajā Latvijas Bankas speciālisti, citu valsts institūciju pārstāvji, uzņēmēji, finansisti un zinātnieki iezīmēja

tautsaimniecības attīstības tendences un iespējamās problēmas, kā arī tautsaimniecības dalībnieku rīcību un nepieciešamo sadarbību, valsts tautsaimniecībai integrējoties ES un Latvijai iestājoties EMS.

Latvijas Banka 2004. gadā izveidoja finanšu izglītības un informācijas centru "Naudas pasaule", radot interesentiem iespēju izzināt centrālās bankas uzdevumus, darbību un lomu finanšu sektorā, kā arī ar integrāciju ECBS saistītos procesus.

Latvijas Banka piedalījās televīzijas raidījuma "Kā bankā" un radioraidījuma "Lata spoguļi" veidošanā un izmantoja iespēju informēt un izglītēt sabiedrību monetārās politikas un citos ekonomikas jautājumos. Sabiedrība tika informēta par IBAN izmantošanu Latvijā, kā arī par jaunām lata naudas zīmēm un to pretviltošanas elementiem.

Latvijas Bankas interneta lapā pieejami visi Latvijas Bankas izdevumi. Tajā regulāri tika papildināta un atjaunota informācija par Latvijas Banku, tās normatīvajiem aktiem, finanšu statistiku, maksājumu un norēķinu sistēmām, Latvijas naudu un citiem jautājumiem. Latvijas Bankai iekļaujoties ECBS, interneta lapā bija pieejams arvien vairāk informācijas par ECB monetāro politiku un tās izmantotajiem instrumentiem, kā arī EMS un Latvijas gatavošanos pilntiesīgai dalībai tajā.

LATVIJAS BANKAS ORGANIZATORISKĀ ATTĪSTĪBA

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA

Latvijas Republikas Saeima 2004. gada 2. jūnijā par Latvijas Bankas padomes locekļiem apstiprināja Hariju Bušu un Arvilu Sautiņu (atkārtoti), Leonīdu Gricenko un Aivaru Skopiņu (sešu gadu pilnvaru laiks sākās 2004. gada 2. jūlijā).

Latvijas Bankas padome 2004. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

– prezidents	Ilmārs Rimšēvičs;
– prezidenta vietnieks	Andris Ruselis;
– padomes locekļi:	Harijs Bušs, Leonīds Gricenko, Vita Pilsuma, Arvils Sautiņš, Aivars Skopiņš, Valentīna Zeile.

Latvijas Bankas valdes sastāvs nemainījās un 2004. gada beigās bija šāds:

– valdes priekšsēdētāja	Māra Raubiško;
– valdes priekšsēdētāja vietnieki:	Reinis Jakovļevs, Helmūts Ancāns;
– valdes locekļi:	Roberts L. Grava, Māris Kālis, Harijs Ozols.

Latvijas Bankā 2004. gada beigās strādāja 698 darbinieki, t.sk. 22 darbinieki, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2003. gada beigās – attiecīgi 743 un 26 darbinieki). 2004. gada beigās 59% no Latvijas Bankas darbiniekiem bija vīrieši un 41% – sievietes.

Lai nodrošinātu informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku un ES institūcijām, 2004. gada sākumā darbu uzsāka Latvijas Bankas specializētais atašejs Latvijas pārstāvniecībā ES.

Latvijas Banka turpināja struktūras pilnveidi. Lai vienkopus strukturētu visas ar Latvijas Bankas īpašumu apsaimniekošanu saistītās inženiertehniskās funkcijas un saimnieciski tehnisko pakalpojumu funkcijas, apvienojot Saimniecības pārvaldi, Būvniecības pārvaldi un Aizsardzības pārvaldes Inženiertehnisko daļu, tika izveidota Tehniskā pārvalde.

Ņemot vērā skaidrās naudas apstrādes sistēmas pārmaiņas Vidzemes reģionā un optimizējot resursu izmantošanu, 2004. gada 30. decembrī tika slēgta Valmieras filiāle.

PERSONĀLA ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt akadēmiskās zināšanas, kā arī paugstināt profesionālo zināšanu līmeni, piedaloties semināros,ursos un konferencēs Latvijā un ārvalstīs, tā gūstot jaunāko informāciju monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, valūtas operāciju, maksājumu sistēmu, statistikas, banku grāmatvedības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki sekmīgi piedalījās starptautiskās profesionālās sertifikācijas programmās.

2004. gadā ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistītie izdevumi veidoja 3.3% no kopējā darba algas un pārējo maksājumu personālam apjoma.

Latvijas Bankas darbinieku profesionālajā izaugsmē joprojām īpaša uzmanība tika veltīta prasmju pilnveidei, lai nodrošinātu Latvijas Bankas darbinieku veiksmīgu sadarbību ar ECB un citu ES valstu centrālajām bankām. Darbiniekiem, kuri iesaistīti ECBS komitejās un darba grupās, bija iespēja uzlabot lietišķās sarakstes prasmi angļu valodā un starptautisko tikšanos un prezentāciju iemaņas. Turpinājās zināšanu padziļināšana procesu vadības, komunikācijas, saskarsmes psiholoģijas un efektīvas laika vadības jomā, kā arī datorzinību un svešvalodu apguve. Priekšnosacījums plašākai sadarbībai ar ECB tekstu tulkojumu un izdevumu sagatavošanas jomā bija TRADOS tulkošanas un terminoloģijas programmas apguve. Vadītāju attīstības programma ietvēra visu līmeņu vadītāju zināšanu papildināšanu sapulču, darba grupu vadības un lēmumu pieņemšanas jomās.

Jaunie darbinieki speciālos semināros guva priekšstatu par Latvijas Bankas uzdevumiem un tos īstenojošo struktūrvienību funkcijām. Aktuālu informāciju par ES institūcijām, sadarbību ar ECB, ECBS un citām starptautiskajām finanšu institūcijām Latvijas Bankas darbiniekiem sniedza Ārējo sakaru un Monetārās politikas pārvaldes darbinieki.

2004. gadā turpinājās sadarbība ar ECB Cilvēkresursu direktorātu personāla atlases jomā. Latvijas Bankas speciālistiem ir iespēja kandidēt uz brīvajām īstermiņa un ilgtermiņa amata vietām ECB. 2004. gadā trīs Latvijas Bankas darbinieki izmantoja iespēju pilnveidot profesionālās zināšanas, piedaloties ECB īstermiņa norīkojumos. Pēc Latvijas pievienošanās ES Latvijas Bankas darbiniekiem ir iespēja piedalīties arī ECBS organizētajos semināros. Dalība šajos pasākumos sniedz zināšanas par aktuāliem ECBS jautājumiem un procesiem.

"LATVIJAS BANKAS ĒTIKAS KODEKSS"

2004. gadā Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas ētikas kodeksu", kas ietver profesionālās ētikas principus, normas un ieteikumus, kuri visiem Latvijas

Bankas darbiniekiem ievērojami attieksmē pret darbu, savstarpējā saskarsmē un attiecībās ar citām institūcijām un sabiedrību. "Latvijas Bankas ētikas kodekss" ir Latvijas Bankas darba organizācijas būtiska sastāvdaļa un norāda, kādu pakalpojumu kvalitāti citas personas var gaidīt, sadarbojoties ar Latvijas Banku.

"Latvijas Bankas ētikas kodeksa" pamatprincipu ievērošana veicina Latvijas Bankas uzdevumu sekmīgu izpildi.

LATVIJAS BANKAS RISKU PĀRVALDĪŠANA UN KVALITĀTES VADĪBA

2004. gadā Latvijas Bankas valde turpināja pilnveidot risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem un vadlīnijām, ievērojot finanšu tirgus un Latvijas Bankas darbības attīstību.

Latvijas Bankas finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām", kuras Latvijas Bankas padome pārskata ne retāk kā reizi gadā un, ja nepieciešams, veic tajās grozījumus. Šo vadlīniju jaunajā redakcijā (spēkā ar 2005. gada 1. janvāri) ietvertās pārmaiņas nosaka finanšu risku ierobežošanas pasākumus pēc lata piesaistes maiņas. Latvijas Bankas pamatdarbības pārvaldīšanu koordinē Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas darba grupa, kas izvērtēja un apkopoja Latvijas Bankas struktūrvienību sagatavotos risku pārskatus, kā arī klasificēja riskus, uzturot un pilnveidojot Latvijas Bankas risku matricu.

Latvijas Bankas risku matricas informācijas sistēma tika būtiski uzlabota, papildinot gan dokumentējamās informācijas apjomu, gan pārskatu veidošanas iespējas. Saistībā ar strukturālajām pārmaiņām tika pārvērtēti ar Latvijas Bankas filiālēm un reorganizētajām struktūrvienībām saistītie riski. 2004. gada aprīlī Latvijas Bankas valde izskatīja un apstiprināja Latvijas Bankas risku pārskatu, kā arī sniedza ziņojumu Latvijas Bankas padomei par situāciju risku pārvaldīšanā. Notika arī darbinieku mācības informācijas un informācijas sistēmu drošības un fizisko personu datu aizsardzības jomā.

2004. gadā sākās darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas pilnveides projekta īstenošana. Projekta mērķis ir ieviest Latvijas Bankā papildu organizatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu labāku Latvijas Bankas aizsardzību pret iespējamām darbības pārtraukumiem. Izvērtējot labāko praksi, tika pilnveidoti darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas pamatprincipi un sagatavoti normatīvo dokumentu projekti.

Latvijas Bankā kopš 2000. gada darbojas kvalitātes vadības sistēma. 2004. gadā notika Latvijas Bankas kvalitātes vadības sistēmas ārējais uzraudzības audits, un tā laikā neatbilstības standartam ISO 9001:2000 netika atklātas.

LATVIJAS BANKAS IEKŠĒJĀS AUDITS

Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Latvijas Bankā darbojas revīzijas komiteja, kas pārrauga un palīdz pilnveidot iekšējo auditu.

Iekšējais audits tiek organizēts un veikts, ņemot vērā Iekšējo auditoru institūta izstrādātos "Iekšējā audita profesionālās prakses standartus" un "Ētikas kodeksu", kā arī *CobiT (Control Objectives for Information and Related Technology)* un *ISACA (Information System Audit and Control Association)* standartus. Saskaņā ar "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas.

Auditi tiek plānoti un veikti, pamatojoties uz risku novērtējumu un ievērojot Lat-

vijas Bankas padomes prasības. Par katra audita rezultātiem tiek ziņots Latvijas Bankas prezidentam. Reizi ceturksnī Latvijas Bankas revīzijas komiteja tiek informēta par veikto iekšējo auditu rezultātiem, ieteikumiem un to īstenošanas gaitu. Par veiktajiem iekšējiem auditiem un būtiskākajiem atzinumiem reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

2004. gadā Iekšējā audita pārvalde iesaistījās arī ECB plānotajos auditos.

LATVIJAS BANKAS GRĀMATVEDĪBA UN BUDŽETA VADĪBA

Latvijas Bankas grāmatvedības sistēma izveidota un tiek pārvaldīta atbilstoši Latvijas Bankas valdes apstiprinātajai "Latvijas Bankas grāmatvedības rokasgrāmatai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem dokumentiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci, gada finanšu pārskatus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta lapā. Izmantotot informācijas sistēmas, katru darbadienu Latvijas Bankas vadība un citi darbinieki nodrošināti ar jaunāko informāciju par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un budžeta izpildes gaitu. Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ārvalstu valūtas un zelta rezervju pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam.

2004. gadā Latvijas Banka turpināja pilnveidot grāmatvedības procedūras un iekšējās finanšu kontroles sistēmu, kā arī attīstīt integrēto bankas informācijas sistēmu *Globus*, kas nodrošina standartizētu, automatizētu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Nozīmīgākās pārmaiņas pārskata gadā veiktas saistībā ar statistiskās informācijas nodrošināšanu ECB vajadzībām, finanšu risku pārvaldīšanas sistēmas pilnveidi ārvalstu rezervju pārvaldīšanas nosacījumu maiņas rezultātā, divu kliringa ciklu un IBAN izmantošanu maksājumu sistēmās, kā arī ar bankas informācijas sistēmas *Globus* uzturēšanas, pārmaiņu vadības un darbības nepārtrauktības procedūru pilnveidi.

2004. gadā Latvijas Bankas izdevumi un ilgtermiņa ieguldījumi tika veikti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto Latvijas Bankas 2004. gada budžetu. Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem regulāri pārbaudīja izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstību apstiprinātajam budžetam un sniedza Latvijas Bankas padomei un Latvijas Bankas budžeta komisijai pārskatu par Latvijas Bankas 2004. gada budžeta izpildes gaitu. Latvijas Bankas 2004. gada izdevumi un ilgtermiņa ieguldījumi nepārsniedza budžetā plānoto apjomu.

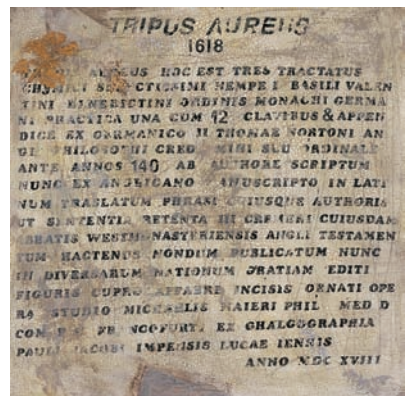
Latvijas Bankas 2004. gada budžeta vadība tika īstenota atbilstoši Latvijas Bankas padomes apstiprinātajiem "Latvijas Bankas budžeta vadības noteikumiem", kuru mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kuros noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. 2004. gadā Latvijas Bankas budžeta vadības principi netika būtiski mainīti.

LATVIJAS BANKAS DARBĪBAS FINANSIĀLIE REZULTĀTI

Latvijas Banka 2004. gadā guva 3 289 tūkst. latu peļņu (2003. gadā – 11 908 tūkst. latu). Latvijas Bankas tirie procentu un tamlīdzīgi ienākumi 2004. gadā sasniedza 23 475 tūkst. latu (2003. gadā – 30 652 tūkst. latu). Šos ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no ārvalstu konvertējamo valūtu rezervju ieguldījumiem drošos un augsti likvidos finanšu instrumentos un ienākumi no Latvijas valdības vērtspapīriem un darījumiem iekšzemes naudas tirgū. Gatavojoties lata piesaistes maiņai no SDR valūtu groza uz eiro, Latvijas Bankai bija nepieciešams pārstrukturēt tās ārvalstu valūtas rezerves, atsavinot galvenokārt Lielbritānijas sterliņu mārciņās denominētos parāda vērtspapīrus, kuru tirgus vērtības samazinājums iepriekš atzīts pārvērtēšanas kontā, turklāt procentu likmju kāpums ASV finanšu tirgos 2004. gadā negatīvi ietekmēja citu parāda vērtspapīru tirgus vērtību, tāpēc procentu un tamlīdzīgi ienākumi no ārzemju operācijām (21 760 tūkst. latu) bija par 5 567 tūkst. latu mazāki nekā 2003. gadā. Latvijas Republikā reģistrētajām bankām izsniegto kredītu procentu ienākumi mazliet saruka (2004. gadā – 1 698 tūkst. latu; 2003. gadā – 1 744 tūkst. latu). Procentu ienākumi par Latvijas valdības vērtspapīriem (5 299 tūkst. latu; 2003. gadā – 4 216 tūkst. latu) pieauga, jo 2004. gadā palielinājās Latvijas valdības vērtspapīros veikto ieguldījumu apjoms. Latvijas Bankas procentu izdevumus (5 290 tūkst. latu; 2003. gadā – 2 659 tūkst. latu) galvenokārt veidoja procenti par kredītiestāžu un valdības noguldījumiem. 2004. gadā Latvijas Banka sāka maksāt procentus par daļu no kredītiestāžu obligātajām rezervēm, kas noguldītas Latvijas Bankā, un galvenokārt tas noteica procentu par kredītiestāžu noguldījumiem izdevumu pieaugumu par 1 091 tūkst. latu. Īstenojot savu monetāro politiku, Latvijas Banka noguldījumos piesaistīja ievērojamu valdības līdzekļu apjomu, tāpēc procentu izdevumi par valdības noguldījumiem pārskata gadā pieauga par 1 544 tūkst. latu.

Latvijas Bankas īpašumā esošo ārvalstu parāda vērtspapīru un citu finanšu instrumentu tīrais vērtības pieaugums, kas uzrādīts Latvijas Bankas kapitāla un rezervju postenī "Pārvērtēšanas konts", 2004. gadā bija 1 409 tūkst. latu (2003. gadā – samazinājums 8 677 tūkst. latu).

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA FINANŠU PĀRSKATI

LATVIJAS BANKAS BILANCE

58

(gada beigās; tūkst. latu)

AKTĪVI	Skaidrojumi ¹	2004	2003
ĀRZEMJU AKTĪVI		1 170 605	937 526
Zelts	4	56 901	55 543
Speciālās aizņēmuma tiesības		77	75
Ārvalstu konvertējamās valūtas	5	986 458	774 834
Starptautiskais Valūtas fonds	6	101 144	101 144
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	7	760	–
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	8	1 000	1 000
Pārējie ārzemju aktīvi	9	24 265	4 930
VIETĒJIE AKTĪVI		145 283	162 716
Kredīti kredītiestādēm	10	12 880	59 320
Tranzītkredīti	11	–	3 018
Valdības vērtspapīri	12	93 208	62 273
Pamatlīdzekļi	13	35 931	34 200
Pārējie vietējie aktīvi	14	3 264	3 905
KOPĀ AKTĪVI		1 315 888	1 100 242

¹ No 64. lappuses līdz 91. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(turpinājums)		(gada beigās; tūkst. latu)	
PASĪVI	Skaidrojumi	2004	2003
ĀRZEMJU SAISTĪBAS		131 291	113 545
Ārvalstu konvertējamās valūtas	15	2 445	149
Starptautiskais Valūtas fonds	16	101 773	104 423
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	17	21 515	268 ¹
Ārvalstu banku noguldījumi latos		396	409 ¹
Nekonvertējamās valūtas		36	36
Pārējās ārzemju saistības	18	5 126	8 260
LATI APGROZĪBĀ	19	727 354	682 145
VIETĒJĀS SAISTĪBAS		362 500	213 521
Kreditiestāžu noguldījumi	20	228 872	123 810
Valdības noguldījumi	21	107 156	80 254
Citu finanšu institūciju noguldījumi		1 300	1 670
Pārējās vietējās saistības	22, 23	25 172	7 787
KAPITĀLS UN REZERVES		94 743	91 031
Pamatkapitāls	24	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	24	48 089	45 787
Pārvērtēšanas konts	25	21 121	19 712
Eiropas Savienības dāvinājums		533	532
KOPĀ PASĪVI		1 315 888	1 100 242
ĀRPUSBILANCES POSTEŅI	27, 33		

Latvijas Bankas valde 2005. gada 3. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 58. lappuses līdz 91. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Raubiško

R. Jakovļevs

H. Ancāns

R. L. Grava

M. Kālis

H. Ozols

¹ 2003. gada finanšu pārskatos citu starptautisko finanšu institūciju noguldījumi latos (268 tūkst. latu) uzrādīti bilances posteņi "Ārvalstu banku noguldījumi latos".

LATVIJAS BANKAS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

60

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA PĀRSKATS

(tūkst. latu)

	Skaidrojumi	2004	2003
PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI			
Ārzemju operācijas			
Procenti par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās		1 504	1 838
Ienākumi par parāda vērtspapīriem	26	20 076	25 395
Starptautisko norēķinu bankas akciju dividendes		180	94
KOPĀ par ārzemju operācijām		21 760	27 327
Vietējās operācijas			
Procenti par kredītiem kredītiestādēm		1 698	1 744
Ienākumi par tranzītkredītiem		8	24
Ienākumi par valdības vērtspapīriem	26	5 299	4 216
KOPĀ par vietējām operācijām		7 005	5 984
PROCENTU IZDEVUMI			
Ārzemju operācijas			
Procenti par noguldījumiem		8	8
KOPĀ par ārzemju operācijām		8	8
Vietējās operācijas			
Procenti par kredītiestāžu noguldījumiem	26	1 120	29
Procenti par valdības noguldījumiem	26	4 134	2 590
Procenti par citu finanšu institūciju noguldījumiem		28	32
KOPĀ par vietējām operācijām		5 282	2 651
TĪRIE PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI	26	23 475	30 652

(turpinājums)		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2004	2003
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI		447	994
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI			
Darba algas un pārējie maksājumi personālam		9 497	9 385
Sociālās apdrošināšanas izdevumi		1 880	1 857
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	13, 14	2 645	2 302
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbības finansēšana	27	960	1 200
Informācijas sistēmu uzturēšana		896	753
Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi	28	888	180
Pārējie bankas darbības izdevumi	29	3 867	4 061 ¹
KOPĀ citi bankas darbības izdevumi		20 633	19 738
PEĻŅA PIRMS SADALES		3 289	11 908
PEĻŅAS SADALE			
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa		987	4 049
Rezerves kapitāla palielinājums		2 302	7 859

¹ Papildus ietverti renovācijas un remonta izdevumi (425 tūkst. latu), kas 2003. gada finanšu pārskatos uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Renovācijas un remonta izdevumi".

LATVIJAS BANKAS KOPEJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

62

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
Skaidrojumi		2004	2003
PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS			
Zelta rezervju tirgus vērtības pieaugums	4	1 358	4 531
Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanas rezultāts	25	1 402	570
Atvasināto biržā netirgoto līgumu patiesās vērtības pieaugums/samazinājums (-)	25	1 990	-3 119
Vērtspāpīru tirgus vērtības samazinājums	25	-3 341	-10 659
TĪRAIS PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS		1 409	-8 677
PEĻŅA PIRMS SADALES		3 289	11 908
KOPĀ		4 698	3 231

LATVIJAS BANKAS NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2004	2003
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā	30 (1)	37 609	32 242
Ieguldījums Eiropas Centrālās bankas kapitālā		-760	-
Pamatlīdzekļu iegāde		-3 719	-3 198
Nemateriālo aktīvu iegāde		-452	-386
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde	30 (2)	32 678	28 658

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas centrālā banka. Tā dibināta 1990. gada 31. jūlijā un darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku".

Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī. Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" tās svarīgākie uzdevumi ir:

- noteikt un īstenot monetāro politiku;
- pārvaldīt ārvalstu valūtas un zelta rezerves;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību un veicināt maksājumu sistēmas raitu darbību Latvijā;
- apkopot un publicēt finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci;
- pārstāvēt Latviju ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam.

Latvijas Banka, pildot savus uzdevumus, nav pakļauta valdības vai citu institūciju lēmumiem un rīkojumiem. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas pārraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka nepiedalās uzņēmējdarbībā un savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no ārvalstu valūtas un zelta rezervju pārvaldīšanas un monetāro operāciju ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas Rīgā, K. Valdemāra ielā 2A. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāli Rīgā un reģionālās filiāles Daugavpilī, Liepājā un Rēzeknē. Ņemot vērā skaidrās naudas apstrādes sistēmas pārmaiņas Vidzemes reģionā un optimizējot resursu izmantošanu, Latvijas Banka 2004. gada beigās slēdza tās Valmieras filiāli. 2004. gada beigās Latvijas Bankā strādāja 698 darbinieki (2003. gada beigās – 743).

2. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un pamatdarbības risks. Tāpēc Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem un vadlīnijām atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas nepārtraukti tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus un Latvijas Bankas darbības attīstību. Latvijas Bankas finanšu riskus pārvalda Latvijas Bankas investīciju komiteja un Tirgus operāciju pārvalde. Latvijas Bankas pamatdarbības risku pārvaldīšanu koordinē Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas darba grupa, ko vada informācijas sistēmu drošības vadītājs. Risku pārvaldības sistēmas pārraudzību īsteno Latvijas Bankas valde. Šo sistēmu regulāri pārbauda Iekšējā audita pārvaldes darbinieki. Revidentu atziņas un ieteikumus, kā arī Latvijas Bankas veiktos risku pārvaldības sistēmas uzlabojumus vismaz reizi ceturksnī caurlūko Latvijas Bankas revīzijas komiteja, kurā darbojas trīs Latvijas Bankas padomes locekļi.

FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks.

Latvijas Banka ar tās ārvalstu valūtas un zelta rezervēm (tālāk tekstā – ārvalstu rezerves) saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajām "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām" (tālāk tekstā – vadlīnijas). Ārvalstu rezervju pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši vadlīnijās

noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ārvalstu rezervju vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Latvijas Bankas īstenotās monetārās politikas mērķiem.

Ārvalstu rezerves tiek pārvaldītas, tās sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto rezervju portfeļos ietver ārvalstu rezervju daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret citām institūcijām. Atsevišķos ieguldījumu portfeļos tiek pārvaldītas zelta rezerves, Latvijas Bankas pašas pārvaldītās ārvalstu valūtas rezerves, kā arī katram ārvalstu rezervju pārvaldītājam nodotās ārvalstu valūtas rezerves.

Katram ieguldījumu portfeļa veidam vadlīnijās noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa ienesīguma mērķi un finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni), kā arī atspoguļo minēto ieguldījumu mērķa struktūru. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ārvalstu rezervju atbilstību vadlīnijās noteiktajām prasībām.

Finanšu risku pārvaldīšanas nolūkā Latvijas Bankā izveidota Investīciju komiteja, kas vadlīniju ietvaros izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus. Investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē ārvalstu rezervju ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās nākotnes attīstības prognozes, kā arī apstiprina ārvalstu rezervju pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai.

TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu rezultātā. Procentu likmju risku, kas rodas galvenokārt no procentu likmju maiņai pakļautajiem finanšu instrumentiem, Latvijas Banka pārvalda, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu likmju riska indeksa (*modified duration*) limitu.

Latvijas Banka kontrolē valūtas risku, nosakot atklāto ārvalstu valūtu pozīciju limitus. Līdz 2004. gada beigām ārvalstu rezervju portfeļiem, izņemot piesaistīto rezervju portfeļus, par neitrālu tika pieņemta finanšu instrumentu tīrās pozīcijas valūtu struktūra, kas atbilda SDR valūtu groza struktūrai. Saskaņā ar 2004. gada beigās veikto lata piesaistes maiņu no SDR valūtu groza uz eiro Latvijas Banka veica pārmaiņas ārējo rezervju neitrālā portfeļa valūtas struktūrā (ar 2005. gada 1. janvāri neitrālā portfeļa valūta ir eiro; sk. 34. skaidrojumu). Piesaistīto rezervju portfeļiem neitrālo valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem. Novirzes no neitrālās valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa un atklāto valūtu pozīciju atbilstību vadlīnijām un attiecīgajiem Investīciju komitejas lēmumiem.

Ārvalstu valūtas rezervju portfeļu, izņemot piesaistīto rezervju portfeļus, kopējais tirgus risks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo portfeļa ienesīguma sekošanas novirzi (*tracking error*). To aprēķina, pamatojoties uz ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa ienesīguma starpības standartnovirzi.

Latvijas Banka ar ārvalstu rezervēm saistīto tirgus risku ierobežo, veicot ieguldījumus tikai OECD valstu valūtās denominētajos finanšu instrumentos.

Latvijas Banka neierobežo ar vietējiem finanšu aktīviem saistīto procentu likmju risku, lai nenonāktu pretrunā ar tās īstenotās monetārās politikas mērķiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2004. gada beigās) atspoguļota 34. un 35. skaidrojumā.

KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu parāda vērtspapīros un naudas un zelta īstermiņa noguldījumos, kā arī izsniedzot īstermiņa kredītus iekšzemes kredītiestādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu parāda vērtspapīros un naudas un zelta īstermiņa noguldījumos saistīto kredītrisku, vadlīnijās nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kreditreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service* un *Standard & Poor's* noteiktajiem kreditreitingiem. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta finanšu instrumentu apjomam. Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ārzemju operācijām saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu uzrauga esošā kredītriska atbilstību vadlīnijām.

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegtie īstermiņa kredīti nodrošināti ar Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīriem (tālāk tekstā – valdības vērtspapīri) un tādiem privātā sektora parāda vērtspapīriem, kuri iekļauti Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja apstiprinātā vērtspapīru sarakstā un kuru emitentiem starptautisko kreditreitingu aģentūru piešķirtais reitings nav zemāks par Latvijas Bankas padomes noteiktajām reitingu prasībām šādu vērtspapīru emitentu ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā. Monetārās politikas pārvalde regulāri kontrolē minētajā vērtspapīru sarakstā iekļauto vērtspapīru emitentu reitingu atbilstību Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām, kā arī attiecīgo kredītu nodrošinājuma pietiekamību. Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2004. gada beigās) atspoguļota 36.–38. skaidrojumā.

LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo iespēju, ka saistības netiks izpildītas laikus un nebūs iespējams atsavināt aktīvus tuvu to patiesajai vērtībai. Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, ārvalstu valūtas rezerves ieguldot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētajos parāda vērtspapīros un citos finanšu instrumentos, bet zelta rezerves – īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās. Ieguldījumi tiek veikti tā, lai nodrošinātu Latvijas Bankas saistību savlaicīgu izpildi. Latvijas Bankas naudas un tās ekvivalentu struktūra atspoguļota 30. skaidrojumā.

Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, arī nosakot ierobežojumus ieguldījumu maksimālajam apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta finanšu instrumentu apjomam.

PAMATDARBĪBAS RISKS

Pamatdarbības risks raksturo iespēju ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus no darbības neparedzētas pārtraukšanas, informācijas nesankcionētas izmantošanas, drošības prasību neievērošanas un citiem ar nepilnīgu iekšējās kontroles sistēmu saistītiem iekšējiem un ārējiem apstākļiem. Lai ierobežotu ar drošību un informācijas sistēmām saistīto pamatdarbības risku, Latvijas Bankā darbojas Latvijas Bankas kompleksās drošības stratēģijas izstrādes vadības komiteja un Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja, kas regulāri izvērtē šā riska vadības sistēmu. Latvijas Bankas padomes apstiprinātās "Latvijas Bankas drošības vad-

līnijas" nosaka galvenos risku pārvaldīšanas principus un atbildību risku pārvaldīšanā. Latvijas Bankas valdes apstiprinātie "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas noteikumi" nosaka Latvijas Bankas darbības risku apzināšanas, dokumentēšanas, novērtēšanas un ierobežošanas kārtību. Latvijas Bankā izveidota un pastāvīgi darbojas Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas darba grupa, kas apkopo un izvērtē Latvijas Bankas struktūrvienību sagatavotos risku pārskatus un apzina un klasificē riskus, uzturot un pilnveidojot Latvijas Bankas risku matricu.

Pamatdarbības riska ierobežošanas nolūkā Latvijas Bankā izstrādāti attiecīgi normatīvie dokumenti iekšējās kontroles sistēmas pilnveidei, un Latvijas Bankas valde kopā ar struktūrvienību vadītājiem kontrolē to ievērošanu. Iekšējās kontroles sistēmas ietvaros tiek veikta informācijas un tās tehnisko resursu klasificēšana, lai nodrošinātu informācijas konfidencialitāti, pieejamību un integritāti. Latvijas Bankā noteikti informācijas un informācijas sistēmu īpašnieki, kas atbild par attiecīgās informācijas vai informācijas sistēmu klasificēšanu, risku analīzes veikšanu, aizsardzību un pieejas tiesību un lietošanas kārtības noteikšanu.

Latvijas Bankas vadība periodiski novērtē bankas darbības nodrošināšanai ārkārtas situācijā nepieciešamo resursu pietiekamību un pieejamību. 2004. gadā tika sākta Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības nodrošināšanas pilnveide.

Lai uzlabotu Latvijas Bankas darba organizāciju un mazinātu pamatdarbības risku, Latvijas Banka izveidojusi un nepārtraukti attīsta kvalitātes vadības sistēmu atbilstoši kvalitātes vadības sistēmas standartam ISO 9001:2000.

Kopējā pamatdarbības riska ierobežošanas ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktiem pamatdarbības riska veidiem.

3. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts. Pieņemtie grāmatvedības principi konsekventi lietoti 2004. gada un 2003. gada finanšu pārskatu sagatavošanā.

FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu, kas lietots, ietverot finanšu pārskatu skaidrojumos norādīto atsevišķu aktīvu un saistību pārvērtēšanas rezultātu.

ĀRVALSTU VALŪTU NOVĒRTĒJUMS

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie posteņi, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Līdz 2004. gada beigām Latvijas Bankas noteiktais valūtas kurss tika aprēķināts, ņemot vērā lata piesaisti SDR valūtu grozam, pamatojoties uz informācijas sistēmā *Reuters* kotēto ASV dolāra kursu attiecībā pret SDR un pārējo ārvalstu valūtu kursiem attiecībā pret ASV dolāru. Sākot ar 2005. gadu, Latvijas Bankas noteiktais valūtas kurss tiek aprēķināts, ņemot vērā lata piesaisti eiro, pamatojoties uz informācijas sistēmā *Reuters* kotēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro un pārējo ārvalstu valūtu kursiem attiecībā pret ASV dolāru. Peļņa un zaudējumi, kas radušies, monetāros aktīvus un saistības ārvalstu valūtās pārrēķinot latos, ietverti bilances posteņi "Pārvērtēšanas konts".

Nozīmīgākie 2004. gada un 2003. gada bilances sagatavošanā izmantotie Latvijas Bankas noteiktie ārvalstu valūtu un zelta kursi latos ir šādi.

	(gada beigās)		
	2004	2003	Pārmaiņas (%)
XDR	0.7997	0.7997	0
USD	0.516	0.541	-4.6
EUR	0.703	0.674	4.3
GBP	0.996	0.96	3.8
JPY	0.00499	0.00506	-1.4
XAU	228.9	223.44	2.4

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu. Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir naudas summa, par kādu finanšu aktīvus iespējams apmainīt vai finanšu saistības iespējams dzēst darījumā, kas atbilst savstarpēji nesaistītu personu darījumu nosacījumiem un ir noslēgts starp labi informētām un ieinteresētām personām.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz tirgus cenām vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm.

Latvijas Bankas finanšu aktīvu un finanšu saistību patiesā vērtība 2004. gada un 2003. gada beigās būtiski neatšķiras no bilancē uzrādītās vērtības.

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tiro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

ZELTS

Zelta rezerves bilancē uzrādītas to tirgus vērtībā. Zelta rezervju pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas konts".

VĒRTSPAPĪRI

Ārvalstu emitentu parāda vērtspapīri un Latvijas valdības vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā. Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātās vērtības korekcijas līdz šo vērtspapīru atsavināšanai uzrādītas bilances postenī

"Pārvērtēšanas konts". Pēc attiecīgo vērtspapīru atsavināšanas uzkrātais vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts grāmatots no bilances posteņa "Pārvērtēšanas konts" peļņas un zaudējumu aprēķina attiecīgajā vērtspapīru ienākumu postenī.

KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDŽĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Kredīti kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādītas to nominālvērtībā.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē to nominālvērtībā attiecīgi kā prasības pret iekšzemes kredītiestādēm vai kā prasības pret ārvalstu kredītiestādēm un citām ārvalstu finanšu institūcijām.

Starpība starp vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē to nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Starpība starp vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas ilgtermiņa ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā. Tā kā šiem pašu kapitāla instrumentiem nav kotētas tirgus cenas aktīvā tirgū un to patieso vērtību nevar ticami novērtēt, tie atspoguļoti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā.

ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos. Pēc šo atvasināto finanšu instrumentu atzīšanas attiecīgos finanšu aktīvus un finanšu saistības regulāri pārvērtē un uzrāda bilancē to patiesajā vērtībā.

Biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas konts". Biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā gūtā peļņa vai radušies zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā attiecīgo norēķinu veikšanas brīdī.

UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi par ārvalstu emitentu parāda vērtspapīriem un Latvijas valdības vērtspapīriem uzrādīti attiecīgi bilances posteņi "Ārvalstu konvertējamās valūtas" vai "Valdības vērtspapīri". Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi par pārējiem finanšu instrumentiem uzrādīti bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru iegādes vērtība nav mazāka par 50 latiem un kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par vienu gadu. Šie aktīvi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanas un Latvijas Bankas administrācijas vajadzībām.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts.

Pamatlīdzekļu nolietojums aprēķināts atbilstoši šādām gada likmēm.

	(%)
Ēkas	1–3
Transportlīdzekļi	20
Biroja mēbeles	10
Datortehnika	25–33
Pārējā biroja elektrotehnika	20
Naudas apstrādes iekārtas	20
Darbarīki	50
Pārējie pamatlīdzekļi	14–20

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remonta izdevumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

Pamatlīdzekļu atsavināšanas zaudējumi noteikti, pamatojoties uz pamatlīdzekļu uzskaites vērtību to atsavināšanas brīdī, un ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Pārējie bankas darbības izdevumi".

NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi, kas ietver informācijas sistēmu programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības, uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina līgumos noteiktajā tiesību lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Ar Latvijas Bankas veikto programmatūru izstrādi saistītās izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā kā informācijas sistēmu uzturēšanas izdevumi to

rašanās brīdī. Informācijas sistēmu programmatūru uzturēšanas izdevumi tiek atzīti attiecīgā perioda peļņas un zaudējumu aprēķinā.

AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Latvijas Bankas attiecīgās struktūrvienības regulāri novērtē Latvijas Bankas aktīvu kvalitāti. Atklājot aktīvu vērtības samazināšanos, attiecīgajam aktīvam tiek izveidoti atbilstoši speciālie uzkrājumi. Šie uzkrājumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

LATI APGROZĪBĀ

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās latu banknotes un monētas, izņemot zelta apgrozības monētas, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā" to nominālvērtībā. Bilances postenis "Lati apgrozībā" atspoguļo Latvijas Bankas saistības pret šo banknošu un monētu turētājiem.

ZELTA APGROZĪBAS MONĒTAS

Latvijas Bankas naudas glabātavās esošās 999. raudzes zelta apgrozības monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējie vietējie aktīvi", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts. Bilancē šīs monētas uzrādītas tajās esošā zelta tirgus vērtībā. Emitētās zelta apgrozības monētas tiek izslēgtas no bilances posteņa "Pārējie vietējie aktīvi" to emisijas brīdī. Apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts.

JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

Emitētās jubilejas un piemiņas monētas, par kurām Latvijas Bankai ir saistības pret šo monētu turētājiem, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā". Emitētās jubilejas un piemiņas monētas, kuras nav apgrozības nauda, netiek ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā".

NAUDA UN TĀS EKVIVALENTI

Naudas plūsmas pārskatā nauda un tās ekvivalenti ietver ārvalstu konvertējamo valūtu kasē, pieprasījuma noguldījumus ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās un ārvalstu parāda vērtspapīrus, kurus iespējams atsavināt dienakts laikā tuvu to patiesajai vērtībai, no kuriem atskaitīti ārvalstu institūciju, Latvijas valdības, iekšzemes kredītiestāžu un citu iekšzemes finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumi.

PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Dividendes atzītas to saņemšanas brīdī.

Procentu un tamlīdzīgi ienākumi ietver procentus par iegādātajām obligācijām, izsniegtajiem kredītiem un veiktajiem noguldījumiem, kā arī parāda vērtspapīru atsavināšanas rezultātu, biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātu un SNB akciju dividendes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, iekšzemes kredītiestāžu, kā arī citu finanšu institūciju noguldījumiem un ārvalstu finanšu institūciju aizdevumiem.

MAKSĀJUMI PAR PAKALPOJUMIEM

Maksājumi par pakalpojumiem atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

4. ZELTS

Zelta rezervju pārmaiņas 2004. gadā bija šādas.

	Trojas unces	Tūkst. latu
2003. gada 31. decembrī	248 583	55 543
Zelta tirgus vērtības pieaugums	–	1 358
2004. gada 31. decembrī	248 583	56 901

5. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvi ārvalstu konvertējamās valūtās galvenokārt ieguldīti, veicot īstermiņa naudas noguldījumus un iegādājoties augsti likvīdus parāda vērtspapīrus.

Ienākumus nesošo parāda vērtspapīru vērtībā ietverti vērtspapīru iegādes brīdī uzkrātie procentu ienākumi un pēc šo vērtspapīru iegādes uzkrātie procentu ienākumi (12 225 tūkst. latu 2004. gada beigās un 9 095 tūkst. latu 2003. gada beigās).

Latvijas Bankas bilances aktīvu posteņa "Ārvalstu konvertējamās valūtas" sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Ārvalstu valdību, finanšu institūciju un nefinanšu sabiedrību parāda vērtspapīri	803 601	695 518
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu centrālajās bankās, kredītiestādēs un starptautiskajās institūcijās	165 565	52 911
Termiņnoguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās	16 718	25 710
Ārvalstu valūta kasē	574	695
Kopā	986 458	774 834

6. STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Latvijas kvota SVF, kas nodrošināta ar tam izsniegtajām Latvijas valdības parādzīmēm, izteikta SDR un atspoguļota bilances aktīvos. Bilances pasīvos uzrādīti SVF turējumi latos (sk. 16. skaidrojumu).

Latvijas Bankas bilancē uzrādītā Latvijas kvota SVF 2004. gada un 2003. gada beigās bija 126 478 tūkst. SDR (101 144 tūkst. latu).

2004. gada un 2003. gada beigās Latvijas kopējā kvota SVF bija 126 800 tūkst. SDR.

7. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

2004. gada 1. maijā Latvija pievienojās ES un Latvijas Banka kļuva par ECBS dalībnieci. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas daļa ECB kapitālā ir 0.2978%, kas atbilst 16 572 tūkst. eiro. Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjoms atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem tika aprēķināts, pamatojoties uz EK sniegtajiem statistikas datiem par Latvijas iedzīvotāju skaitu un IKP apjomu, un tiek koriģēts ik pēc pieciem gadiem. Tā kā Latvija neietilpst eiro zonā, ievērojot ECBS un ECB Statūtos noteiktos pārejas noteikumus, Latvijas Banka apmaksāja minimālo ieguldījumu 1 160 tūkst. eiro (760 tūkst. latu) jeb 7% apjomā no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā, bet neapmaksātā daļa (93% no kopējās Latvijas Bankas daļas reģistrētajā ECB kapitālā) uzrādīta ārpusbilancē 15 412 tūkst. eiro (10 834 tūkst. latu) apjomā (sk. 33. skaidrojumu).

8. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

Latvijas Bankai pieder 1 000 SNB akciju, kas izteiktas SDR. Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju nominālvērtība noteikta 5 000 tūkst. SDR, kas apmaksāta 25% jeb 1 250 tūkst. SDR (1 000 tūkst. latu) apjomā. Latvijas Bankas daļa SNB parakstītajā un apmaksātajā kapitālā ir 0.18%.

Šo akciju neapmaksātā daļa 3 750 SDR (2 999 tūkst. latu) apjomā uzrādīta ārpusbilancē (sk. 33. skaidrojumu).

9. PĀRĒJIE ĀRZEMJU AKTĪVI

Pārējo ārzemju aktīvu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	23 805	4 628
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi	207	–
Uzkrātie procentu ienākumi par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	45	118
Pārējie ārzemju aktīvi	208	184
Kopā	24 265	4 930

10. KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegto kredītu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
<i>Repo</i> kredīti sākotnējo termiņu dalījumā		
7 dienas	5 980	45 000
28 dienas	6 900	14 320
Kopā	12 880	59 320

11. TRANZĪTKREDĪTI

Latvijas Banka darbojas kā Latvijas valdības aģents no dažādām starptautiskajām institūcijām saņemto līdzekļu sadalē. Šajā bilances postenī uzrādīti Latvijas valdības ārvalstu aizņēmumu ietvaros valsts ieguldījumu programmu atbalstam izsniegtie kredīti. Šie kredīti 2004. gadā tika atmaksāti.

12. VALDĪBAS VĒRTSPAPĪRI

Latvijas Bankai gada beigās piederēja Latvijas valdības vērtspapīri ar šādu atlikušo dzēšanas termiņu.

	(tūkst. latu)	
Atlikušais dzēšanas termiņš	2004	2003
Līdz 3 mēnešiem	20 062	1 707
No 3 līdz 12 mēnešiem	272	51
No 1 līdz 3 gadiem	53 568	43 608
Ilgāks par 3 gadiem	19 306	16 907
Kopā	93 208	62 273

13. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļu pārmaiņas 2004. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)					
	Ēkas un zeme	Mēbeles un biroja iekārtas	Naudas apstrādes iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2003. gada 31. decembrī						
Izmaksas	30 375	5 826	2 162	1 442	4 273	44 078
Uzkrātais nolietojums	-1 251	-3 705	-1 833	-801	-2 288	-9 878
Atlikusi pamatlīdzekļu vērtība	29 124	2 121	329	641	1 985	34 200
2004. gadā						
Pieaugums	1 026	733	1 699	8	253	3 719
Atsavinātie pamatlīdzekļi	-	-481	-4	-274	-72	-831
Izmaksu tīrās pārmaiņas	1 026	252	1 695	-266	181	2 888
Nolietojums	-425	-732	-110	-162	-555	-1 984
Atsavināto pamatlīdzekļu nolietojums	-	478	4	274	71	827
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-425	-254	-106	112	-484	-1 157
2004. gada 31. decembrī						
Izmaksas	31 401	6 078	3 857	1 176	4 454	46 966
Uzkrātais nolietojums	-1 676	-3 959	-1 939	-689	-2 772	-11 035
Atlikusi pamatlīdzekļu vērtība	29 725	2 119	1 918	487	1 682	35 931

14. PĀRĒJIE VIETĒJIE AKTĪVI

Pārējo vietējo aktīvu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Nemateriālie aktīvi	2 682	2 891
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas mijmaiņas līgumi	183	567
Ar Valsts kasi noslēgtie biržā netirgotie valūtas maiņas tagadnes līgumi	141	–
Zelta apgrozības monētas glabātavā	32	32
Uzkrātie procentu ienākumi par kredītiem iekšzemes kredītiestādēm	13	36
Pārējie vietējie aktīvi	213	379
Kopā	3 264	3 905

Nemateriālie aktīvi atspoguļo Latvijas Bankas iegūtās informācijas sistēmu programmatūru lietošanas un citas tiesības.

Šo aktīvu pārmaiņas 2004. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)	
2003. gada 31. decembrī		
Izmaksas		3 626
Uzkrātā amortizācija		–735
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība		2 891
2004. gadā		
Pieaugums		452
Amortizācija		–661
2004. gada 31. decembrī		
Izmaksas		4 078
Uzkrātā amortizācija		–1 396
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība		2 682

15. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Saistību ārvalstu konvertējamās valūtās atlikums 2004. gada beigās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājies, jo Latvijas Banka 2004. gadā EK atvēra norēķinu kontu eiro, kas tiek izmantots ES valstu budžeta līdzekļu pārdalei (sk. arī 17. skaidrojumu).

Latvijas Bankas bilances saistību posteņa "Ārvalstu konvertējamās valūtas" sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Eiropas Komisijas pieprasījuma noguldījumi	2 313	–
Pārējās saistības ārvalstu konvertējamās valūtās	132	149
Kopā	2 445	149

16. STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

2004. gada beigās saistības pret SVF veidoja SVF turējumi latos (sk. 6. skaidrojumu).

Sistēmiskās pārveides fonda kredīts tika izsniegts Latvijai, lai veicinātu Latvijas valdības tautsaimniecības un finanšu programmas īstenošanu. Šis kredīts 2004. gadā tika atmaksāts.

2004. gadā saistības pret SVF mainījās šādi.

	(tūkst. latu)		
	Sistēmiskās pārveides fonda kredīts	Turējumi latos	Kopā
2003. gada 31. decembrī	3 049	101 374	104 423
Turējumu latos pieaugums	–	399	399
Kredīta daļas samaksa	–3 049	–	–3 049
2004. gada 31. decembrī	–	101 773	101 773

17. CITU STARPTAUTISKO INSTITŪCIJU NOGULDĪJUMI LATOS

Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos 2004. gada beigās salīdzinājumā ar iepriekšējā gada beigām ievērojami palielinājās, jo Latvijas Banka 2004. gadā EK atvēra norēķinu kontu latos, kas tiek izmantots Latvijas valdības maksājumu veikšanai ES budžetā (sk. arī 15. skaidrojumu).

Citu starptautisko institūciju noguldījumu latos sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Eiropas Komisijas pieprasījuma noguldījumi	21 185	–
Pārējie noguldījumi	330	268
Kopā	21 515	268

18. PĀRĒJĀS ĀRZEMJU SAISTĪBAS

Pārējo ārzemju saistību sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	4 476	7 929
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi	391	–
Uzkrātie izdevumi	238	300
Pārējās ārzemju saistības	21	31
Kopā	5 126	8 260

19. LATI APGROZĪBĀ

Gada beigās apgrozībā bija šādas latu (Ls) un santīmu (s) naudas zīmes.

Nominālvērtība	Summa (tūkst. latu)		Skaitis (tūkst.)		Īpatsvars (%)	
	2004	2003	2004	2003	2004	2003
Banknotes						
Ls 500	128 188	97 328	256	195	17.6	14.3
Ls 100	147 413	140 369	1 474	1 404	20.3	20.6
Ls 50	44 294	50 717	886	1 014	6.1	7.4
Ls 20	249 473	237 391	12 474	11 870	34.3	34.8
Ls 10	70 627	71 866	7 063	7 187	9.7	10.5
Ls 5	52 347	53 194	10 469	10 639	7.2	7.8
Pavisam banknotes	692 342	650 865	x	x	95.2	95.4
Monētas						
Ls 100	359	326	4	3	0	0
Ls 10	144	139	14	14	0	0
Ls 5	88	77	18	15	0	0
Ls 2	6 585	6 504	3 293	3 252	0.9	1.0
Ls 1	14 551	11 768	14 551	11 768	2.0	1.7
50 s	5 261	4 980	10 522	9 961	0.7	0.7
20 s	2 799	2 627	13 995	13 133	0.4	0.4
10 s	1 749	1 655	17 493	16 547	0.3	0.3
5 s	1 315	1 227	26 298	24 532	0.2	0.2
2 s	1 200	1 095	60 004	54 777	0.2	0.2
1 s	961	882	96 158	88 247	0.1	0.1
Pavisam monētas	35 012	31 280	x	x	4.8	4.6
Pavisam lati apgrozībā	727 354	682 145	x	x	100.0	100.0

Emitēto 999. raudzes 100 latu zelta apgrozības monētu kopējā nominālvērtība 2004. gada beigās bija 1 981 tūkst. latu (2003. gada beigās – 1 980 tūkst. latu). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts.

2004. gada beigās bija emitētas arī jubilejas un piemiņas monētas, par kurām Latvijas Bankai nav saistību pret šo monētu turētājiem, ar 994 tūkst. latu nominālvērtību (2003. gada beigās – 963 tūkst. latu). Šīs monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā".

20. KREDĪTIESTĀŽU NOGULDĪJUMI

Kredītiestāžu noguldījumi ietver iekšzemes kredītiestāžu Latvijas Bankā atvērto norēķinu kontu atlikumus, kā arī no šīm finanšu institūcijām pieņemtos termiņnoguldījumus latos. Minētās kredītiestādes izvieto līdzekļus Latvijas Bankā tās noteikto banku obligāto rezervju prasību izpildes nodrošināšanai, kā arī starpbanku un klientu maksājumu, Latvijas Bankas monetārās politikas operāciju un citu norēķinu veikšanai Latvijas Bankas maksājumu sistēmās.

Iekšzemes kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu atlikums 2004. gada beigās bija 228 872 tūkst. latu (2003. gada beigās – 123 810 tūkst. latu). Šo noguldījumu pie-

augumu ietekmēja arī Latvijas Bankas 2004. gadā veiktā rezervju normas palielināšana no 3% līdz 4%. Iekšzemes kredītiestādes 2004. gada un 2003. gada beigās nebija veikušas termiņnoguldījumus Latvijas Bankā.

21. VALDĪBAS NOGULDĪJUMI

Latvijas valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtus Valsts kases pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumus latos un ārvalstu valūtās, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas.

Latvijas valdības noguldījumu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Pieprasījuma noguldījumi latos	677	3 253
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtās	58 174	12 426
Termiņnoguldījumi latos	32 000	42 500
Termiņnoguldījumi ārvalstu valūtās	16 305	22 075
Kopā	107 156	80 254

22. PĀRĒJĀS VIETĒJĀS SAISTĪBAS

Pārējo vietējo saistību sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Ar Valsts kasi noslēgtie biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi	20 970	–
Ar Valsts kasi noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi	207	–
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas mijmaiņas līgumi	121	1 074
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā Latvijas Bankas peļņas daļa	987	4 049
Atliktās saistības pret būvuzņēmējiem	766	640
Uzkrātie procentu izdevumi par valdības noguldījumiem	37	256
Pārējie uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības	1 438	1 088
Nodokļu un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu saistības	133	14
Pārējās vietējās saistības	513	666 ¹
Kopā	25 172	7 787

¹ T.sk. atliktie ienākumi, kas 2003. gada finanšu pārskatos uzrādīti atsevišķi.

23. NODOKĻI UN VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS OBLIGĀTĀS IEMAKSAS

Latvijas Bankas 2004. gadā aprēķinātie un samaksātie nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas bija šādas.

	(tūkst. latu)				
	Saistības	Samaksāts	Atlikto saistību pieaugums	Aprēķināts	Saistības
	2004				2003
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	–	2 039	–	2 039	–
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (darba devējs)	6	1 878	2	1 880	6
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (darba ņēmējs)	2	704	–	704	2
Nekustamā īpašuma nodoklis	–	446	–	446	–
Pievienotās vērtības nodoklis	125	308		427	6
Pārējie nodokļi	–	2	–	2	–
Kopā	133	5 377	2	5 498	14

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem un veiktajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu un maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2004. gadā – 987 tūkst. latu; 2003. gadā – 4 049 tūkst. latu; sk. 22. un 24. skaidrojumu).

24. PAMATKAPITĀLS UN REZERVES KAPITĀLS

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi. Latvijas Bankas pamatkapitāls sasniedz likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos 25 milj. latu.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka to, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 15% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. 2004. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 15% (2003. gadā – 19%). Tādējādi valsts ieņēmumos ieskaitāmi 30% no Latvijas Bankas 2004. gadā gūtās peļņas.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

25. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTS

Pārvērtēšanas konta sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)		
	2004	Pārmaiņas	2003
Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās un zelta pārvērtēšanas rezultāts	29 372	2 760	26 612
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	-6 422	-3 341	-3 081
Biržā netirgoto valūtas maiņas tagadnes līgumu pārvērtēšanas rezultāts	-250	-250	-
Biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pārvērtēšanas rezultāts	-2 702	1 556	-4 258
Biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	1 062	116	946
Biržā netirgoto valūtas mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	61	568	-507
Kopā	21 121	1 409	19 712

26. TĪRIE PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI

Latvijas Bankas tīrie procentu un tamlīdzīgi ienākumi 2004. gadā sasniedza 23 475 tūkst. latu (2003. gadā – 30 652 tūkst. latu). Šos ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no ārvalstu valūtu rezervju ieguldījumiem un ienākumi no Latvijas valdības vērtspapīriem un darījumiem naudas tirgū.

Gatavojoties lata piesaistes maiņai no SDR valūtu groza uz eiro, Latvijas Bankai bija nepieciešams pārstrukturēt tās ārvalstu valūtas rezerves, atsavinot galvenokārt Lielbritānijas sterliņu mārciņās denominētos parāda vērtspapīrus, kuru tirgus vērtības samazinājums iepriekš atzīts pārvērtēšanas kontā, turklāt procentu likmju kāpums ASV finanšu tirgos 2004. gadā negatīvi ietekmēja citu parāda vērtspapīru tirgus vērtību, tāpēc procentu un tamlīdzīgi ienākumi no ārzemju operācijām bija par 5 567 tūkst. latu mazāki nekā 2003. gadā.

Procentu ienākumi par Latvijas valdības vērtspapīriem pieauga par 1 083 tūkst. latu, jo 2004. gadā palielinājās šajos vērtspapīros veikto ieguldījumu apjoms.

Procentu izdevumus (5 290 tūkst. latu; 2003. gadā – 2 659 tūkst. latu) galvenokārt veidoja procenti par iekšzemes kredītiestāžu un Latvijas valdības noguldījumiem. 2004. gadā Latvijas Banka sāka maksāt procentus par daļu no kredītiestāžu obligātajām rezervēm, kas noguldītas Latvijas Bankā, un galvenokārt tas noteica procentu par kredītiestāžu noguldījumiem izdevumu pieaugumu par 1 091 tūkst. latu. Īstenojot savu monetāro politiku, Latvijas Banka noguldījumos piesaistīja ievērojamu Latvijas valdības līdzekļu apjomu, tāpēc procentu izdevumi par valdības noguldījumiem pārskata gadā pieauga par 1 544 tūkst. latu.

27. FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS DARBĪBAS FINANSĒŠANA

Saskaņā ar "Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma" pārejas noteikumu 5. punktu FKTK darbību finansē no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku, valsts budžeta un Latvijas Bankas maksājumiem. Ar kredītiestāžu uzraudzību saistītos izdevumus 960 tūkst. latu apjomā 2004. gadā sedza Latvijas Banka. Latvijas Bankai šādi maksājumi jāveic arī 2005. gadā un 2006. gadā šādā apjomā: 2005. gadā – 600 tūkst. latu un 2006. gadā – 240 tūkst. latu.

28. BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Lai uzturētu augstu apgrozībā esošās skaidrās naudas kvalitāti un līdz eiro ieviešanai nodrošinātu savlaicīgu nolietoto naudas zīmju apmaiņu, Latvijas Banka 2004. gadā papildināja savus latu banknošu krājumus, galvenokārt tāpēc banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi pieauga par 708 tūkst. latu.

29. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

2004. gadā Latvijas Bankas pārējie bankas darbības izdevumi bija par 194 tūkst. latu mazāki nekā 2003. gadā. Galvenokārt saistībā ar Latvijas Bankas līdzdalību ECBS komitejās un darba grupās 2004. gadā par 78 tūkst. latu pieauga dienesta komandējumu izdevumi. Sabiedrības informēšanas izdevumu kāpumu (93 tūkst. latu) lielākoties noteica ar Latvijas Bankas finanšu izglītības un informācijas centra "Naudas pasaule" ekspozīcijas izveidi saistītie izdevumi. Citi izdevumi, izņemot komunālo pakalpojumu izdevumus, kuru kāpumu noteica cenu pieaugums, 2004. gadā samazinājās vai bija aptuveni iepriekšējā gada izdevumu apjomā.

Pārējie bankas darbības izdevumi bija šādi.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Dienesta komandējumi	473	395
Nekustamā īpašuma nodoklis	446	423
Komunālie pakalpojumi un noma	404	344
Sabiedrības informēšanas izdevumi	369	276
Telekomunikāciju pakalpojumi	351	341
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	349	360
Renovācijas un remonta izdevumi	278	425 ¹
Apdrošināšana	212	195
Mazvērtīgā inventāra iegāde	190	301
Personāla profesionālā pilnveide	155	224
Autotransporta uzturēšana	103	118
Juridiskie un citi profesionālie pakalpojumi	45	46
Pārējie bankas darbības izdevumi	492	613
Kopā	3 867	4 061

¹ Renovācijas un remonta izdevumi 2003. gada finanšu pārskatos uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Renovācijas un remonta izdevumi".

30. NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

(1) Peļņas pirms sadales saskaņošana ar tīro naudas un tās ekvivalentu ieplūdi pamatdarbības rezultātā.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003 ¹
Peļņa pirms sadales	3 289	11 908
Korekcijas		
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	2 645	2 302
Zaudējumi no pamatlīdzekļu atsavināšanas	4	12
Bilances posteņu tīrās pārmaiņas		
Zelta tīrais samazinājums	-	13
Speciālo aizņēmuma tiesību tīrais pieaugums	-2	-34
Ārvalstu parāda vērtspapīru un citu ārvalstu ieguldījumu tīrais pieaugums	-7 020	-20 590
Pārējo ārzemju aktīvu tīrais samazinājums	49	272
Kreditu iekšzemes kredītiestādēm tīrais pieaugums (-)/samazinājums	46 440	-28 630
Tranzitkreditu samazinājums	3 018	8 731
Latvijas valdības vērtspapīru tīrais pieaugums (-)/samazinājums	-32 426	1 451
Pārējo vietējo aktīvu tīrais samazinājums	189	432
Saistību pret Starptautisko Valūtas fondu tīrais samazinājums	-3 049	-6 097
Pārējo ārzemju saistību tīrais pieaugums/samazinājums (-)	-72	101
Aprozībā esošo latu apjoma tīrais pieaugums	45 209	59 513
Iekšzemes kredītiestāžu termiņnoguldījumu tīrais samazinājums	-	-2 430
Latvijas valdības termiņnoguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (-)	-16 270	13 317
Citu finanšu institūciju termiņnoguldījumu tīrais samazinājums	-570	-1 480
Pārējo vietējo saistību tīrais samazinājums	-3 826	-6 550
Eiropas Savienības dāvinājuma pieaugums	1	1
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā	37 609	32 242

¹ 2003. gada salīdzinošie rādītāji pārrēķināti, jo iepriekš atsevišķā postenī uzrādītais pārvērtēšanas un finanšu instrumentu tirgus vērtības pārmaiņu tīrais pieaugums/samazinājums 2004. gadā attiecināts uz attiecīgajiem finanšu instrumentiem.

(2) Naudas un tās ekvivalentu atlikumu analīze

	(gada beigās; tūkst. latu)		
	2004	Pārmaiņas	2003
Aktīvi			
Ārvalstu konvertējamā valūta kasē	574	-121	695
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	165 565	112 654	52 911
Ārvalstu parāda vērtspapīri, kurus iespējams atsavināt diennakts laikā	626 846	92 107	534 739 ¹
Saistības			
Ārvalstu institūciju pieprasījuma noguldījumi	-23 988	-23 528	-460
Iekšzemes kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumi	-228 872	-105 062	-123 810
Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumi	-58 851	-43 172	-15 679
Citu iekšzemes finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumi	-1 000	-200	-800
Kopā nauda un tās ekvivalenti	480 274	32 678	447 596

31. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2004. gada beigās Latvijas Banka bija apgrūtinājusi vērtspapirus, kuru tirgus vērtība bija 2 568 tūkst. latu (2003. gada beigās – 3 121 tūkst. latu), lai nodrošinātu atvasināto biržā tirgto procentu likmju nākotnes darījumu veikšanu. Šie vērtspapīri iekļauti bilances aktīvu postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas".

32. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents, kā arī, īstenojot monetāro politiku, veic darījumus vērtspapīru otrreizējā tirgū ar valdības vērtspapīriem. Šo darījumu veikšanā Latvijas Banka nav pakļauta valdības vai tās institūciju lēmumiem un rīkojumiem un ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā.

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums un attiecīgās procentu likmes gada beigās bija šādas.

	Summa (tūkst. latu)		Procentu likme (%)	
	2004	2003	2004	2003
Aktīvi				
Tranzītkredīti	-	3 018	-	0.25
Valdības vērtspapīri	93 208	62 273	3.88–9.13	5.13–9.13
Biržā netirgotie valūtas maiņas tagadnes līgumi	141	-	-	-
Kopā aktīvi	93 349	65 291	x	x

¹ Vērtspapīru klasifikācijas maiņas rezultātā rādītājs atšķiras no 2003. gada finanšu pārskatos uzrādītā.

(turpinājums)

	Summa (tūkst. latu)		Procentu likme (%)	
	2004	2003	2004	2003
Saistības				
Pieprasījuma noguldījumi	58 851	15 679	1.83–2.00	0.63–2.08
Termiņnoguldījumi	48 305	64 575	2.06–4.05	1.50–4.10
Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	21 177	–	–	–
Nodokļu un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu saistības	133	14	–	–
Uzkrātie procentu izdevumi	37	256	–	–
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā Latvijas Bankas peļņas daļa	987	4 049	–	–
Kopā saistības	129 490	84 573	x	x

Latvijas Banka ar Valsts kasi gada beigās bija noslēgusi šādus valūtas maiņas līgumus.

	(tūkst. latu)			
	Prasības		Saistības	
	2004	2003	2004	2003
Biržā netirgotie valūtas maiņas tagadnes līgumi	233 818	–	233 884	–
Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi	212 848	–	233 818	–
Kopā valūtas maiņas līgumi	446 666	–	467 702	–

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistīto ienākumu, izdevumu un valsts ieņēmumos ieskaitāmās Latvijas Bankas peļņas daļas sadalījums 2004. gadā un 2003. gadā bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2004	2003
Ienākumi		
Ienākumi par tranzītkreditēm	8	24
Ienākumi par valdības vērtspapīriem	5 299	4 216
Kopā ienākumi	5 307	4 240
Izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitāmā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par valdības noguldījumiem	4 134	2 590
Aprēķinātie nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	5 498	5 148
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	987	4 049
Kopā izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitāmā Latvijas Bankas peļņas daļa	10 619	11 787

33. ĀRPUSBILANCES POSTEŅI

Lai pārvaldītu procentu likmju un valūtas risku, kas saistīts ar Latvijas Bankas ārējām rezervēm, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic arī valūtas mijmaiņas darījumus. Lai pārvaldītu Latvijas valdības līdzekļu valūtas risku, Valsts kase ar Latvijas Banku veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem.

Latvijas Banka 2004. gada beigās mainīja ārējo rezervju neitrālā portfeļa valūtu struktūru, tāpēc pārskata gada beigās nepabeigto atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu apjoms ievērojami pārsniedza attiecīgos 2003. gada rādītājus.

Latvijas Bankas ārpusbilances posteņu sadalījums gada beigās bija šāds.

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Patiesā vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2004	2003	2004	2003	2004	2003
(tūkst. latu)						
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas tagadnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	300 849	7 522	207	–	391	–
noslēgti ar Valsts kasi	233 884	–	141	–	207	–
Valūtas maiņas nākotnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	1 006 938	237 427	22 743	3 671	4 476	7 929
noslēgti ar Valsts kasi	233 818	–	–	–	20 970	–
Valūtas mijmaiņas līgumi						
noslēgti ar iekšzemes kredītiestādēm	8 274	75 707	183	567	121	1 074
Zelta procentu likmju mijmaiņas līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	43 949	28 600	1 062	946	–	–
Pārējie procentu likmju līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	–	3 679	–	11	–	–
Kopā atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	x	x	24 012	4 628	4 867	7 929
noslēgti ar iekšzemes kredītiestādēm un Valsts kasi	x	x	324	567	21 298	1 074
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	413 796	35 572	421	183	797	52
Pārējie darījumi						
Noslēgtie vērtspapīru parastā veida pirkšanas un pārdošanas darījumi	6 757	3 830	x	x	x	x
Noslēgtie termiņnoguldījumu parastā veida pieņemšanas un ieguldīšanas līgumi	3 044	7 268	x	x	x	x
Neapmaksātā līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	10 834	–	x	x	x	x
Neapmaksātā līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	2 999	2 999	x	x	x	x
Pamatlīdzekļu iegādes līgumsaistības	7	33	x	x	x	x

34. VALŪTU STRUKTŪRA

Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija 2004. gadā un 2003. gada beigās vadlīnijās noteikto limitu ietvaros atbilda SDR valūtu groza struktūrai. Līdz 2004. gada 31. decembrim lats bija piesaistīts SDR valūtu grozam, bet ar 2005. gada 1. janvāri Latvijas Banka noteikusi lata piesaisti eiro. Ņemot vērā lata piesaistes maiņu, Latvijas Banka 2004. gada beigās veica pārmaiņas ārējo rezervju neitrālā portfeļa valūtu struktūrā (ar 2005. gada 1. janvāri neitrālā portfeļa valūta ir eiro).

Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu struktūra gada beigās bija šāda.

(tūkst. latu)

	LVL	XDR	USD	EUR	GBP	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
2004. gada 31. decembrī									
Ārzemju aktīvi									
Zelts	-	-	-	-	-	-	56 901	-	56 901
Speciālās aizņēmuma tiesības	-	77	-	-	-	-	-	-	77
Ārvalstu konvertējamās valūtas	-	-	372 628	581 446	629	31 661	-	94	986 458
Starptautiskais Valūtas fonds	-	101 144	-	-	-	-	-	-	101 144
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	-	-	-	760 ¹	-	-	-	-	760
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	-	1 000 ¹	-	-	-	-	-	-	1 000
Pārējie ārzemju aktīvi	24 018	-	50	75	106	-	6	10	24 265
Vietējie aktīvi									
Kredīti kredītiestādēm	12 880	-	-	-	-	-	-	-	12 880
Valdības vērtspapīri	93 208	-	-	-	-	-	-	-	93 208
Pamatlīdzekļi	35 931	-	-	-	-	-	-	-	35 931
Pārējie vietējie aktīvi	3 257	-	-	-	-	-	-	7	3 264
KOPĀ AKTĪVI	169 294	102 221	372 678	582 281	735	31 661	56 907	111	1 315 888
Ārzemju saistības									
Ārvalstu konvertējamās valūtas	-	-	-	2 445	-	-	-	-	2 445
Starptautiskais Valūtas fonds	101 773 ²	-	-	-	-	-	-	-	101 773
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	21 515	-	-	-	-	-	-	-	21 515
Ārvalstu banku noguldījumi latos	396	-	-	-	-	-	-	-	396
Nekonvertējamās valūtas	-	-	-	-	-	-	-	36	36
Pārējās ārzemju saistības	4 906	-	143	73	-	-	-	4	5 126
Lati apgrozībā	727 354	-	-	-	-	-	-	-	727 354
Vietējās saistības									
Kredītiestāžu noguldījumi	228 872	-	-	-	-	-	-	-	228 872
Valdības noguldījumi	32 677	77	1	74 401	-	-	-	-	107 156
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 279	-	19	2	-	-	-	-	1 300
Pārējās vietējās saistības	24 471	-	4	697	-	-	-	-	25 172
KOPĀ SAISTĪBAS	1 143 243	77	167	77 618	-	-	-	40	1 221 145

¹ Šie aktīvi bilancē atspoguļoti sākotnējo izmaksu vērtībā, un Latvijas Banka nav pakļauta ar tiem saistītajam valūtas riskam.

² Latvijas Banka pakļauta ar SVF turējumiem latos saistītajam SDR valūtas riskam atbilstoši to pamatā esošo SDR vērtības pārmaiņām pēc SVF noteiktā valūtas kursa.

(turpinājums)	(tūkst. latu)								
	LVL	XDR	USD	EUR	GBP	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
Bilances tīrā pozīcija	-973 949	102 144	372 511	504 663	735	31 661	56 907	71	94 743
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	8 323	-	-375 768	451 271	-760	-31 136	-56 822	3 063	-1 829
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-965 626	102 144	-3 257	955 934	-25	525	85	3 134	92 914
Valūtas riskam pakļautā bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-862 093	-629	-3 257	955 174	-25	525	85	3 134	92 914
Valūtas riskam pakļautās bilances un ārpusbilances ārvalstu valūtas tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	-0.07	-0.34	100.02	0	0.05	0.01	0.33	100.0
2003. gada 31. decembrī									
KOPĀ AKTĪVI	164 322	102 219	310 809	347 908	76 992	38 693	55 555	3 744	1 100 242
KOPĀ SAISTĪBAS	970 264	3 124	941	34 845	-	-	-	37	1 009 211
Bilances tīrā pozīcija	-805 942	99 095	309 868	313 063	76 992	38 693	55 555	3 707	91 031
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	69 075	-	-32 061	-46 319	6 836	56 982	-55 445	-2 876	-3 808
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-736 867	99 095	277 807	266 744	83 828	95 675	110	831	87 223
Valūtas riskam pakļautā bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-634 493	-3 279	277 807	266 744	83 828	95 675	110	831	87 223
Atbilstība SDR valūtu groza struktūrai									
Valūtas riskam pakļautās bilances un ārpusbilances ārvalstu valūtas tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	-0.45	38.49	36.96	11.61	13.26	0.02	0.11	100.0
SDR valūtu groza struktūra (%)	x	x	39.00	35.94	11.78	13.28	x	x	100.0

35. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

	Procentu likmju maiņai pakļauti					Bez procentiem	Kopā
	Līdz 3 mēn.	3-6 mēn.	6-12 mēn.	1-3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem		
2004. gada 31. decembrī							
Ārzemju aktīvi							
Zelts	12 596	7 393	-	-	-	36 912	56 901
Speciālās aizņēmuma tiesības	77	-	-	-	-	-	77
Ārvalstu konvertējamās valūtas	248 921	21 837	28 909	557 522	128 611	658	986 458
Starptautiskais Valūtas fonds	-	-	-	-	-	101 144	101 144
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	-	-	-	-	-	760	760
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	-	-	-	-	-	1 000	1 000
Pārējie ārzemju aktīvi	-	-	-	-	-	24 265	24 265

	Procentu likmju maiņai pakļauti					Bez procentiem	Kopā
	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem		
Vietējie aktīvi							
Kredīti kredītiestādēm	12 880	–	–	–	–	–	12 880
Valdības vērtspapīri	20 062	272	–	53 568	19 306	–	93 208
Pamatlīdzekļi	–	–	–	–	–	35 931	35 931
Pārējie vietējie aktīvi	–	–	–	–	–	3 264	3 264
KOPĀ AKTĪVI	294 536	29 502	28 909	611 090	147 917	203 934	1 315 888
Ārzemju saistības							
Ārvalstu konvertējamās valūtas	–	–	–	–	–	2 445	2 445
Starptautiskais Valūtas fonds	–	–	–	–	–	101 773	101 773
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	–	–	–	–	–	21 515	21 515
Ārvalstu banku noguldījumi latos	367	–	–	–	–	29	396
Nekonvertējamās valūtas	–	–	–	–	–	36	36
Pārējās ārzemju saistības	–	–	–	–	–	5 126	5 126
Lati apgrozībā	–	–	–	–	–	727 354	727 354
Vietējās saistības							
Kredītiestāžu noguldījumi	94 744	–	–	–	–	134 128	228 872
Valdības noguldījumi	107 156	–	–	–	–	–	107 156
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 127	–	–	–	–	173	1 300
Pārējās vietējās saistības	–	–	–	–	–	25 172	25 172
KOPĀ SAISTĪBAS	203 394	–	–	–	–	1 017 751	1 221 145
Bilances tīrā pozīcija	91 142	29 502	28 909	611 090	147 917	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu aktīvi	1 764 251	15 182	14 863	15 104	15 090	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	1 811 097	15 222	–	–	–	x	x
2003. gada 31. decembrī							
KOPĀ AKTĪVI	256 477	32 231	49 979	400 042	173 142	188 371	1 100 242
KOPĀ SAISTĪBAS	76 920	4 485	–	–	–	927 806	1 009 211
Bilances tīrā pozīcija	179 557	27 746	49 979	400 042	173 142	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu aktīvi	318 277	1 002	–	29 576	–	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	351 651	1 012	–	–	–	x	x

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, klasificējot pēc pārskata datumam tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

36. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

Latvijas Bankas aktīvu sektoru dalījums gada beigās bija šāds.

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2004	2003	2004	2003
Prasības				
Ārvalstu centrālās valdības un citas valsts institūcijas	514 852	407 786	39.1	37.2
Ārvalstu vietējās valdības	16 807	25 216	1.3	2.3
Ārvalstu centrālās bankas un kredītiestādes	393 578	233 734	29.9	21.2
Citas ārvalstu finanšu institūcijas	73 287	90 341	5.5	8.2
Ārvalstu nefinanšu sabiedrības	38 080	33 410	2.9	3.0
Starptautiskās institūcijas	133 874	142 408	10.2	12.9
Latvijas centrālā valdība	106 242	124 651	8.1	11.3
Iekšzemes kredītiestādes	201	29	0	0
Neklasificēti aktīvi	38 967	42 667	3.0	3.9
Kopā	1 315 888	1 100 242	100.0	100.0

Lai analizētu kredītrisku, vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu rezultātā radušās prasības skaidrojumā uzrādītas saskaņā ar šo vērtspapīru emitenta piederību attiecīgajam sektoram. Tāpēc ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgto valdības vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu darījumu rezultātā radušās prasības 12 880 tūkst. latu (2003. gada beigās – 59 320 tūkst. latu) apjomā un ar tām saistītie uzkrātie procentu ienākumi 13 tūkst. latu (2003. gada beigās – 36 tūkst. latu) apjomā atspoguļoti sektorā "Latvijas centrālā valdība".

37. ĀRZEMJU AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu dalījums pēc to atrašanās vai darījuma partneru rezidences vietas gada beigās bija šāds.

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2004	2003	2004	2003
ES	527 356	450 800	45.0	48.1
ASV	265 028	208 008	22.6	22.2
Japāna	28 011	23 441	2.4	2.5
Pārējās valstis	216 336	112 869	18.6	12.0
Starptautiskās institūcijas	133 874	142 408	11.4	15.2
Kopā	1 170 605	937 526	100.0	100.0

38. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

Latvijas Bankas aktīvu dalījums pēc darījuma partneru kredītreitingiem gada beigās bija šāds.

	Kredītreitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2004	2003	2004	2003
ĀRZEMJU AKTĪVI					
Zelts	AAA	34 586	33 761	2.6	3.1
	AA+	–	7 217	0	0.7
	AA	22 315	14 565	1.7	1.3
Speciālās aizņēmuma tiesības	AAA	77	75	0	0
Ārvalstu parāda vērtspapīri	AAA	599 789	529 921	45.5	48.2
	AA+	61 957	23 593	4.7	2.1
	AA	32 748	56 700	2.5	5.1
	AA–	48 236	26 714	3.6	2.4
	A+	20 817	16 864	1.6	1.5
	A	33 408	33 705	2.5	3.1
	A–	6 646	8 021	0.5	0.7
	Noguldījumi ārvalstu finanšu institūcijās	AAA	152 514	39 017	11.6
	AA+	1 605	1 799	0.1	0.2
	AA	12 999	8 831	1.0	0.8
	AA–	5 227	22 576	0.4	2.0
	A+	1 008	1 473	0.1	0.1
	A	1 401	2 789	0.1	0.3
	A–	7 529	2 136	0.6	0.2
Ārvalstu valūta kasē	AAA	574	695	0	0.1
Starptautiskais Valūtas fonds	AAA	101 144	101 144	7.7	9.2
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	AAA	760	–	0.1	–
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	AAA	1 000	1 000	0.1	0.1
Atvasinātie finanšu instrumenti	AAA	–	11	–	0
	AA+	19	42	0	0
	AA	6 163	634	0.5	0.1
	AA–	4 819	799	0.4	0.1
	A+	12 999	2 563	1.0	0.2
	A–	12	579	0	0.1
Uzkrātie procentu ienākumi	Dažādi	45	118	0	0
Pārējie ārzemju aktīvi	Dažādi	208	184	0	0
VIETĒJIE AKTĪVI					
Kredīti kredītiestādēm	Dažādi	12 880	59 320	1.0	5.4
Tranzītkredīti	BBB+ ¹	–	3 018	–	0.3
Valdības vērtspapīri	A–	93 208	62 273	7.1	5.7
Pārējie	Dažādi	39 195	38 105	3.0	3.5
KOPĀ		1 315 888	1 100 242	100.0	100.0

¹ Latvijas Banka nav pakļauta ar tranzītkredītiem saistītajam kredītriskam.

Latvijas Bankas ārzemju aktīvi pēc darījuma partneru kredītreitingu pamatkategorijām gada beigās bija šādi.

	Kredītreitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2004	2003	2004	2003
Ārzemju aktīvi	AAA	890 444	705 624	76.1	75.3
	AA	196 088	163 470	16.7	17.4
	A	83 820	68 130	7.2	7.3
	Dažādi	253	302	0	0
Kopā		1 170 605	937 526	100.0	100.0

Tābulās atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskas kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredīspējas novērtējums, kas apliecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredīspēju kā ļoti labu, bet "A" – kā labu. Ilgtermiņa kredīspējas novērtējumiem, kas mazāki par "AAA", pievienotās atzīmes "+" un "-" norāda attiecīgā novērtējuma vietu starptautiskās kredītreitingu aģentūras novērtējuma pamatkategorijā.

REVĪZIJAS KOMISIJAS ZIŅOJUMS LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mēs esam veikuši Latvijas Bankas 2004. gada 31. decembra bilances, kā arī 2004. gada peļņas un zaudējumu aprēķina, kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskata un naudas plūsmas pārskata, un attiecīgo skaidrojumu (tālāk tekstā – finanšu pārskati) revīziju. Par šiem finanšu pārskatiem, kas atspoguļoti no 58. lappuses līdz 91. lappusei, ir atbildīga Latvijas Bankas vadība. Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju.

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu federācijas izdotajiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku kļūdu. Revīzija ietver finanšu pārskatos norādīto summu un citas finanšu pārskatos ietvertās informācijas pamatojuma pārbaudi izlases veidā. Revīzija ietver arī lietoto grāmatvedības principu un nozīmīgu vadības izdarīto pieņēmumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu. Uzskatām, ka veiktā revīzija devusi pietiekamu pamatojumu mūsu atzinuma izteikšanai.

Mūsaprāt, iepriekš minētie finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo Latvijas Bankas finansiālo stāvokli 2004. gada 31. decembrī, kā arī tās 2004. gada darbības rezultātus un naudas plūsmu saskaņā ar Latvijas Bankas pieņemtajiem grāmatvedības principiem un likumu "Par Latvijas Banku".

ERNST & YOUNG

LATVIJAS REPUBLIKAS
VALSTS KONTROLE

Rīgā
2005. gada 3. martā

LATVIJAS BANKAS PADOMES LĒMUMS

Latvijas Bankas padome 2005. gada 21. martā pieņēma lēmumu Nr. 117/7 "Par Latvijas Bankas 2004. gada pārskatu".

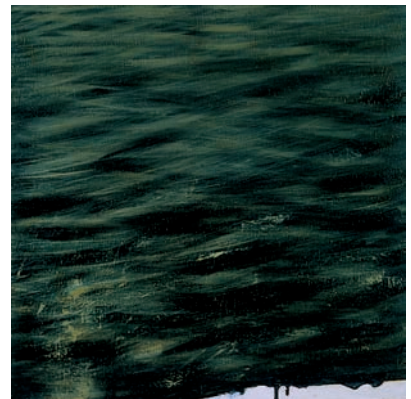
Pēc Latvijas Bankas 2004. gada saimnieciskās darbības revīzijas rezultātu izskatīšanas

Latvijas Bankas padome nolemj:

1. Apstiprināt Latvijas Bankas 2004. gada pārskatu.
2. Latvijas Bankas 2004. gada peļņu sadalīt šādi:
 - 2.1. 987 tūkst. latu ieskaitīt valsts ieņēmumos;
 - 2.2. 2 302 tūkst. latu ieskaitīt Latvijas Bankas rezerves kapitālā.

I. RIMŠĒVIČS
LATVIJAS BANKAS PREZIDENTS

PIELIKUMI

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2004. GADĀ

(perioda beigās; milj. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
M0	789.9	764.1	756.1	821.8	802.7	836.2	853.9	891.8	878.7	909.4	914.7	957.2
Skaidrā nauda apgrozībā	659.0	659.7	649.6	666.3	657.9	667.9	685.8	683.4	686.2	697.9	694.4	727.4
Noguldījumi Latvijas Bankā	131.0	104.5	106.5	155.5	144.8	168.3	168.2	208.4	192.5	211.6	220.3	229.9
Skaidrā nauda pret naudas bāzi (%)	83.4	86.3	85.9	81.1	82.0	79.9	80.3	76.6	78.1	76.7	75.9	76.0
Tīrie ārējie aktīvi	822.9	806.7	812.5	1 010.8	869.7	871.4	916.7	954.1	964.2	1 032.6	1 023.5	1 039.3
Tīrie iekšējie aktīvi	-33.0	-42.5	-56.4	-189.0	-67.1	-35.2	-62.7	-62.3	-85.4	-123.2	-108.9	-82.1
Kredīti	29.4	22.2	5.9	-134.9	-2.2	19.8	-7.0	-2.2	-21.3	-51.8	-32.3	-1.1
MFI	77.2	48.9	49.4	63.5	5.9	28.7	52.3	92.0	102.0	88.8	37.3	12.9
Valdībai (neto)	-47.8	-26.7	-43.5	-198.4	-8.0	-8.9	-59.3	-94.2	-123.3	-140.6	-69.6	-13.9
Pārējie aktīvi (neto)	-62.3	-64.7	-62.3	-54.1	-64.9	-55.0	-55.7	-60.1	-64.1	-71.5	-76.6	-81.0
BANKU SISTĒMA												
M2X	2 285.1	2 332.4	2 349.0	2 420.9	2 475.3	2 534.8	2 580.8	2 630.4	2 640.5	2 699.9	2 719.2	2 867.9
Skaidrā nauda apgrozībā ¹	587.5	587.1	578.4	587.6	585.4	596.5	614.0	611.5	614.2	624.6	620.0	645.4
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	1 697.6	1 745.3	1 770.6	1 833.3	1 889.9	1 938.3	1 966.8	2 018.9	2 026.3	2 075.3	2 099.2	2 222.5
Ārvalstu valūtās	645.3	669.5	645.8	656.9	672.4	691.4	732.9	752.0	770.8	803.2	818.1	850.0
M2D	1 639.8	1 663.0	1 703.2	1 763.9	1 802.9	1 843.4	1 847.8	1 878.3	1 869.7	1 896.7	1 901.1	2 017.9
M3 ²	2 244.5	2 287.8	2 305.3	2 375.8	2 436.3	2 494.0	2 542.9	2 604.1	2 611.6	2 673.0	2 692.9	2 818.9
Tīrie ārējie aktīvi	60.0	23.3	-35.7	174.5	49.4	13.0	7.7	-19.6	-76.7	-90.2	-158.5	-231.0
Tīrie iekšējie aktīvi	2 225.1	2 309.1	2 384.7	2 246.3	2 425.8	2 521.8	2 573.1	2 649.9	2 717.2	2 790.1	2 877.7	3 098.8
Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti	2 591.5	2 680.2	2 776.8	2 894.6	2 976.2	3 061.4	3 145.4	3 262.1	3 392.1	3 523.0	3 623.9	3 737.0
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	3.0	3.0	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	4.0	4.0
Latos veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	3.5	2.9	3.4	3.5	2.6	2.8	2.8	3.6	3.4	3.8	3.4	3.5
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam	6.6	7.0	7.9	7.5	7.5	7.4	7.0	7.5	7.9	7.8	7.6	7.6
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi	2.8	2.6	3.3	3.6	3.1	3.4	3.4	3.5	3.4	3.4	3.7	3.7
Ls pret USD (perioda beigās)	0.539	0.538	0.543	0.553	0.544	0.544	0.548	0.550	0.544	0.534	0.522	0.516
Ls pret EUR (perioda beigās)	0.671	0.672	0.661	0.655	0.667	0.663	0.661	0.660	0.671	0.680	0.692	0.703

¹ Bez atlikumiem MFI kasēs.² Saskaņā ar ECB metodoloģiju.

LATVIJAS BANKAS 2004. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ĀRZEMJU AKTĪVI	930 253	912 497	919 003	1 123 069	980 962	985 716	1 036 376	1 063 973	1 076 999	1 151 533	1 144 449	1 170 605
Zelts	54 848	53 127	56 420	52 814	53 510	54 141	53 135	55 205	55 762	56 177	58 574	56 901
Speciālās aizņēmuma tiesības	150	132	132	18	10	10	85	77	77	77	77	77
Ārvalstu konvertējamās valūtas	768 007	751 689	754 752	956 695	815 349	821 061	872 738	900 678	911 282	977 760	963 065	986 458
Starptautiskais Valūtas fonds	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	–	–	–	–	760	760	760	760	760	760	760	760
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Pārējie ārzemju aktīvi	5 104	5 405	5 555	11 398	9 189	7 600	7 514	5 109	6 974	14 615	19 829	24 265
VIETĒJIE AKTĪVI	178 118	169 448	169 172	187 972	125 864	149 543	172 758	212 617	215 995	220 297	168 335	145 283
Kreditu kredītiestādēm	77 210	48 892	49 380	63 530	5 850	28 720	52 305	92 000	102 000	88 848	37 347	12 880
Tranzītkreditī	1 503	1 501	1 515	1 542	1 517	1 517	–	–	–	–	–	–
Valdības vērtspapīri	61 528	81 597	80 986	81 213	80 961	81 348	80 763	80 997	75 826	92 946	92 548	93 208
Pamatlīdzekļi	34 034	33 911	33 779	33 603	33 737	33 806	33 884	34 007	35 167	35 318	35 326	35 931
Pārējie vietējie aktīvi	3 843	3 547	3 512	8 084	3 799	4 152	5 806	5 613	3 002	3 185	3 114	3 264
KOPĀ AKTĪVI	1 108 371	1 081 945	1 088 175	1 311 041	1 106 826	1 135 259	1 209 134	1 276 590	1 292 994	1 371 830	1 312 784	1 315 888
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	107 354	105 826	106 519	112 281	111 222	114 325	119 720	109 897	112 848	118 888	120 917	131 291
Ārvalstu konvertējamās valūtas	133	121	114	118	118	1 642	10 032	2 333	6 430	13 104	1 146	2 445
Starptautiskais Valūtas fonds	102 898	102 896	102 896	102 896	103 297	103 297	101 773	101 773	101 773	101 773	101 773	101 773
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	238	238	202	182	5 445	7 173	3 053	728	749	1 384	11 467	21 515
Ārvalstu banku noguldījumi latos	468	408	419	401	394	391	623	399	575	397	456	396
Nekonvertējamās valūtas	37	37	37	37	37	37	37	37	36	36	36	36
Pārējās ārzemju saistības	3 580	2 126	2 851	8 647	1 931	1 785	4 202	4 627	3 285	2 194	6 039	5 126
LATI APGROZĪBĀ	658 974	659 655	649 555	666 298	657 914	667 907	685 762	683 350	686 186	697 859	694 388	727 354
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	251 525	224 092	239 151	444 800	252 207	269 641	319 157	393 656	404 502	463 887	407 648	362 500
Kreditīestāžu noguldījumi	128 155	103 525	105 717	154 324	147 596	167 445	164 995	205 159	188 315	210 063	217 923	228 872
Valdības noguldījumi	110 852	109 828	125 960	281 172	90 526	91 804	140 091	175 208	199 151	233 567	162 180	107 156
Citu finanšu institūciju noguldījumi	3 649	1 245	1 101	1 438	4 459	1 168	3 484	3 569	4 506	1 794	2 646	1 300
Pārējās vietējās saistības	8 869	9 494	6 373	7 866	9 626	9 224	10 587	9 720	12 530	18 463	24 899	25 172
KAPITĀLS UN REZERVES	90 518	92 372	92 950	87 662	85 483	83 386	84 495	89 687	89 458	91 196	89 831	94 743
Pamatkapitāls	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	45 787	48 089
Pārvērtēšanas konts	19 199	21 053	21 631	16 343	14 164	12 067	13 175	18 367	18 138	19 876	18 511	21 121
Eiropas Savienības dāvinājums	532	532	532	532	532	532	533	533	533	533	533	533
KOPĀ PASĪVI	1 108 371	1 081 945	1 088 175	1 311 041	1 106 826	1 135 259	1 209 134	1 276 590	1 292 994	1 371 830	1 312 784	1 315 888

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2000.–2004. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. latu)

	2000	2001	2002	2003	2004
ĀRZEMJU AKTĪVI	669 551	881 489	894 613	937 526	1 170 605
Zelts	41 917	44 443	51 025	55 543	56 901
Speciālās aizņēmuma tiesības	3	54	41	75	77
Ārvalstu konvertējamās valūtas	521 512	732 799	737 313	774 834	986 458
Starptautiskais Valūtas fonds	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	–	–	–	–	760
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	983	1 043	1 197	1 000	1 000
Pārējie ārzemju aktīvi	3 992	2 006	3 893	4 930	24 265
VIETĒJIE AKTĪVI	143 859	98 121	146 321	162 716	145 283
Kredīti kredītiestādēm	42 530	18 833	30 690	59 320	12 880
Tranzītkredīti	23 835	18 612	11 749	3 018	–
Valdības vērtspapīri	51 725 ^{1,2}	24 715	64 382	62 273	93 208
Pamatlīdzekļi	22 657	32 819	32 798	34 200	35 931
Pārējie vietējie aktīvi	3 112 ²	3 142	6 702	3 905	3 264
KOPĀ AKTĪVI	813 410	979 610	1 040 934	1 100 242	1 315 888
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	129 053	122 306	116 778	113 545	131 291
Ārvalstu konvertējamās valūtas	–	–	–	149	2 445
Starptautiskais Valūtas fonds	122 014	116 012	110 388	104 423	101 773
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos ³	92	42	257	268	21 515
Ārvalstu banku noguldījumi latos ³	66	412	422	409	396
Nekonvertējamās valūtas	42	41	37	36	36
Pārējās ārzemju saistības	6 839	5 799	5 674	8 260	5 126
LATI APGROZĪBĀ	482 314	556 003	622 632	682 145	727 354
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	140 723	226 374	209 676	213 521	362 500
Kredītiestāžu noguldījumi	80 453	82 433	134 223	123 810	228 872
Valdības noguldījumi	45 926	119 587	62 079	80 254	107 156
Citu finanšu institūciju noguldījumi	3 950	3 441	3 012	1 670	1 300
Pārējās vietējās saistības	10 394	20 913	10 362	7 787	25 172
KAPITĀLS UN REZERVES	61 320	74 927	91 848	91 031	94 743
Pamatkapitāls	4 750	10 100	25 000	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	3 297	5 512	37 928	45 787	48 089
Rīcības kapitāls	32 497	38 224	–	–	–
Pārvērtēšanas konts	20 254 ⁴	20 567	28 389	19 712	21 121
Eiropas Savienības dāvinājums	522	524	531	532	533
KOPĀ PASĪVI	813 410	979 610	1 040 934	1 100 242	1 315 888

¹ Latvijas valdības vērtspapīri, kas 2000. gada finanšu pārskatos bija uzrādīti amortizētajā iegādes vērtībā, novērtēti patiesajā vērtībā, retrospektīvi lietojot pašreizējo Latvijas valdības vērtspapīru novērtēšanas politiku.

² Papildus ietverti uzkrātie procentu ienākumi par Latvijas valdības obligācijām, kas 2000. gada finanšu pārskatos uzrādīti postenī "Pārējie vietējie aktīvi".

³ Citu starptautisko finanšu institūciju noguldījumi latos 2000.–2003. gada finanšu pārskatos ietverti postenī "Ārvalstu banku noguldījumi latos".

⁴ Papildus ietverts Latvijas valdības vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts, retrospektīvi lietojot pašreizējo Latvijas valdības vērtspapīru novērtēšanas politiku.

LATVIJAS BANKAS 2000.–2004. GADA PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINI

(tūkst. latu)

	2000	2001	2002	2003	2004
PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI					
Ārzemju operācijas ¹	28 075	35 985	30 762	27 327	21 760
Vietējās operācijas	5 496	6 340	5 550	5 984	7 005
PROCENTU IZDEVUMI					
Ārzemju operācijas ¹	55	44	127	8	8
Vietējās operācijas	3 754	2 797	3 688	2 651	5 282
TĪRIE PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI	29 762	39 484	32 497	30 652	23 475
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	527	520	605	994	447
SPECIĀLIE UZKRĀJUMI	290	–	–	–	–
ZAUDĒJUMI NO IEGULDĪJUMA SAISTĪTAJĀ UZŅĒMUMĀ ATSAVINĀŠANAS	2 030	–	–	–	–
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI	16 809	17 850	18 668	19 738	20 633
PEĻŅA PIRMS SADALES	11 160	22 154	14 434	11 908	3 289

¹ Procentu un tamlīdzīgu ienākumu posteņa "Ārzemju operācijas" 2000. gada rādītāji samazināti, ietverot ārvalstu parāda vērtspapīru darījumu izdevumus, kas 2000. gada finanšu pārskatos attiecīgi uzrādīti procentu izdevumu postenī "Ārzemju operācijas".

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE EIRO, LIELBRITĀNIJAS STERLIŅU
MĀRCIŅAS, JAPĀNAS JENAS UN ASV DOLĀRA KURSI

(Ls pret ārvalstu valūtu)

2004	Eiro (EUR)			Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)			100 Japānas jenu (JPY)			ASV dolārs (USD)		
	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais
I	0.6830	0.6763	0.6700	0.9860	0.9750	0.9590	0.5080	0.5042	0.4990	0.5420	0.5370	0.5320
II	0.6810	0.6753	0.6690	1.0100	0.9968	0.9790	0.5100	0.5024	0.4940	0.5400	0.5347	0.5290
III	0.6730	0.6662	0.6580	1.0100	0.9927	0.9800	0.5160	0.4997	0.4840	0.5460	0.5431	0.5380
IV	0.6640	0.6569	0.6520	1.0000	0.9893	0.9780	0.5190	0.5105	0.5020	0.5530	0.5465	0.5370
V	0.6670	0.6608	0.6560	1.0000	0.9833	0.9760	0.5020	0.4926	0.4850	0.5570	0.5511	0.5440
VI	0.6690	0.6620	0.6570	1.0000	0.9991	0.9930	0.5050	0.4979	0.4910	0.5490	0.5455	0.5420
VII	0.6700	0.6661	0.6610	1.0100	0.9985	0.9880	0.5040	0.4972	0.4910	0.5480	0.5427	0.5380
VIII	0.6700	0.6646	0.6590	1.0000	0.9938	0.9820	0.5010	0.4942	0.4880	0.5500	0.5459	0.5410
IX	0.6710	0.6665	0.6620	0.9860	0.9787	0.9730	0.5010	0.4967	0.4900	0.5490	0.5461	0.5440
X	0.6830	0.6745	0.6700	0.9820	0.9767	0.9720	0.5030	0.4956	0.4910	0.5460	0.5411	0.5330
XI	0.6930	0.6855	0.6780	0.9900	0.9816	0.9780	0.5100	0.5032	0.4970	0.5350	0.5293	0.5200
XII	0.7030	0.6954	0.6920	1.0100	1.0010	0.9870	0.5070	0.5007	0.4960	0.5230	0.5196	0.5160

6. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2004. GADA BEIGĀS

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Romualds Namnieks; vadītāja vietnieki Igors Fleitmanis, Oļegs Rītiņš)

- 1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Juris Jansons)
- 1.2. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)
- 1.3. Centrālā nodaļa (vadītājs Māris Dzelme)
- 1.4. Rīgas nodaļa (vadītājs Andis Bērziņš)
- 1.5. Daugavpils nodaļa (vadītājs Ilmārs Suhockis)
- 1.6. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)
- 1.7. Rēzeknes nodaļa (vadītājs Andrejs Gugāns)

2. ĀRĒJO SAKARU PĀRVALDE

(vadītājs Juris Kravalis; vadītāja vietniece Aleksandra Bambale)

3. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, galvenais grāmatvedis Māris Kālis; galvenā grāmatveža vietnieki Jānis Caune, Antonija Sileniece)

- 3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa (vadītāja Maija Kurpniece)
- 3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

4. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

(vadītājs Modris Briedis)

- 4.1. Bankas darbības audita daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Anita Hāznere)
- 4.2. Informācijas sistēmu audita daļa (vadītājs Juris Ziediņš)

5. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols; vadītāja vietnieks Ivo Odītis)

- 5.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)
- 5.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Egons Bušs)
- 5.3. Informācijas sistēmu drošības daļa (vadītāja Ilona Etmane)
- 5.4. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa (vadītājs Askolds Kālis)
- 5.5. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Edvīns Mauriņš)

6. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs;¹ vadītāja vietnieki Edvards Kušners, Bruno Mačs)

7. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītāja Veneranda Kausa; vadītāja vietnieks Vilnis Kepe)

- 7.1. Kases operāciju daļa (vadītājs Oskars Zaltans)
- 7.2. Naudas apgrozības daļa (vadītāja Alite Grobiņa)
- 7.3. Monētu daļa (vadītāja Maruta Brūkle)
- 7.4. Naudas ekspertīzes un iekārtu uzturēšanas daļa (vadītājs Andris Tauriņš)

8. KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītāja Aina Raņķe)

- 8.1. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aija Grīnfelde)
- 8.2. Bibliotēka (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Dace Gasiņa)
- 8.3. Arhīvs (vadītāja Baiba Blese)

¹ Vakance. Kopš 24.01.2005. – Ilze Gaņģe.

6. pielikums (turpinājums)

8.4. Lietvedības daļa (vadītāja Svetlana Petrovska)

8.5. Tulkošanas un protokola daļa (vadītāja Gundega Vizule)

9. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietniece Agnija Hāzenfuss)

9.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītāja Anda Zalmane)

9.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītājs Aigars Tatarčuks)

9.3. Kontu apkalpošanas un uzskaites daļa (vadītāja Natālija Popova)

10. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Helmūts Ancāns; vadītāja vietnieki Ēriks Āboliņš, Zoja Medvedevskiha)

10.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītājs Vilnis Purviņš)

10.2. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītājs Mārtiņš Prūsis)

10.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Mārtiņš Bitāns)

10.4. Vērtspapīru norēķinu daļa (vadītāja Anda Kalniņa)

11. PERSONĀLA PĀRVALDE

(vadītāja Inta Lovnika; vadītāja vietniece Elita Lukina)

12. PREZIDENTA BIROJS

(vadītājs Guntis Valujevs)

13. SABIEDRISKO ATTIECĪBU PĀRVALDE

(vadītājs, preses sekretārs Mārtiņš Grāvītis; vadītāja vietnieks Kristaps Otersons)

14. STATISTIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)

14.1. Banku un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)

14.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja v.i. Aigars Kalniņš)

14.3. Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa (vadītāja Iveta Salmiņa)

15. TEHNISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs Andris Ņikitins)

15.1. Saimniecības daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Einārs Čiņš)

15.2. Ēku sistēmu daļa (vadītājs Jānis Kreicbergs)

15.3. Drošības sistēmu daļa (vadītājs Viesturs Balodis)

16. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

(vadītājs Roberts L. Grava; vadītāja vietnieks Toms Siliņš)

16.1. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs Kārlis Bauze)

16.2. Ārējā parāda vadības daļa (vadītāja Agita Birka)

16.3. Riska vadības daļa (vadītāja Daira Brunere)

16.4. Analīzes daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Aigars Egle)

16.5. Maksājumu daļa (vadītāja Una Ruka)

17. RĪGAS FILIĀLE

(vadītājs Jānis Strēlnieks; vadītāja vietnieks Gunārs Viksne)

18. DAUGAVPILS FILIĀLE

(vadītāja Jolanda Mateša; vadītāja vietniece Bernarda Kezika)

19. LIEPĀJAS FILIĀLE

(vadītājs Gundars Lazdāns; vadītāja vietniece Ieva Ratniece)

6. pielikums (*turpinājums*)

20. RĒZEKNES FILIĀLE

(vadītāja Anna Matisāne; vadītāja vietnieks Gintauts Senkans)

21. MĀCĪBU UN ATPŪTAS CENTRS

(direktore Zaiga Blūma)

7. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA 2004. GADA BEIGĀS

Prezidenta birojs Guntis Valujevs	PADOME Prezidents Ilmārs Rimšēvičs Prezidenta vietnieks Andris Ruselis	Iekšējā audita pārvalde Modris Briedis
	VALDE Valdes priekšsēdētāja Māra Raubiško Valdes priekšsēdētāja vietnieki Reinis Jakovļevs Helmūts Ancāns	
Informācijas sistēmu pārvalde Harijs Ozols	Monētārās politikas pārvalde Helmūts Ancāns	Sabiedrisko attiecību pārvalde Preses sekretārs Mārtiņš Grāvītis
Maksājumu sistēmu pārvalde Egons Gailītis	Tirgus operāciju pārvalde Roberts L. Grava	Juridiskā pārvalde ¹
Statistikas pārvalde Agris Caune	Grāmatvedības pārvalde Māris Kālis	Ārējo sakaru pārvalde Juris Kravalis
Komunikācijas pārvalde Aina Raņķe	Personāla pārvalde Inta Lovnika	Aizsardzības pārvalde Romualds Namnieks
Tehniskā pārvalde Andris Ņikitins	Kases un naudas apgrozības pārvalde Veneranda Kausa	Mācību un atpūtas centrs Zaiga Blūma
Daugavpils filiāle Jolanda Mateša	Rīgas filiāle Jānis Strēlnieks	Liepājas filiāle Gundars Lazdāns
	Rēzeknes filiāle Anna Matisāne	

¹ Vakance. Kopš 24.01.2005. – Ilze Gaņģe.

8. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

EFK

Helmūts Ancāns, Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietnieks, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs (kopā ar Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valsts sekretāri Valentīnu Andrējevu)

Juris Kravalis (pārstāvja vietnieks), Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs (kopā ar Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valsts sekretāra vietnieci Intu Vasaraudzi)

EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos

Maruta Brūkle, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Monētu daļas vadītāja

EFK apakškomiteja SVF jautājumos

Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Eiropas Banku uzraugu komiteja

Zoja Medvedevskiha, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietniece (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK padomes loceklis Jānis Placis)

Latvijas Republikas pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā

Aldis Austers, Latvijas Bankas specializētais atašejs

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Ģenerālpadome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Māris Kālis, Latvijas Bankas valdes loceklis, galvenais grāmatvedis

Jānis Caune, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietnieks

Banku uzraudzības komiteja

Zoja Medvedevskiha, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietniece (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK priekšsēdētājs Uldis Cērps)

Banknošu komiteja

Veneranda Kausa, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja

Vilnis Kepe, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietnieks

Ārējās komunikācijas komiteja

Mārtiņš Grāvītis, Sabiedrisko attiecību pārvaldes vadītājs

Aina Raņķe, Komunikācijas pārvaldes vadītāja

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Harijs Ozols, Latvijas Bankas valdes loceklis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs

Egons Bušs, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāja vietnieks, Datortīklu un serveru sistēmu daļas vadītājs

Iekšējā audita komiteja

Modris Briedis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs

8. pielikums (turpinājums)

Anita Hāznere, Iekšējā audita pārvaldes vadītāja vietniece, Bankas darbības audita daļas vadītāja

Starptautisko attiecību komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks
Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Juridiskā komiteja

Pēteris Putniņš¹, Juridiskās pārvaldes vadītājs
Iveta Krastiņa, juriskonsulte

Tirgus operāciju komiteja

Roberts L. Grava, Latvijas Bankas valdes loceklis, Tirgus operāciju pārvaldes vadītājs
Aigars Egle, Tirgus operāciju pārvaldes vadītāja vietnieks, Analīzes daļas vadītājs

Monetārās politikas komiteja

Helmūts Ancāns, Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietnieks, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs
Santa Bērziņa, Monetārās politikas pārvaldes Makroekonomikas analīzes daļas galvenā ekonomiste

Maksājumu sistēmu komiteja

Egons Gailītis, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītājs
Ēriks Āboliņš, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs
Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa

Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

Jeļena Zubkova, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas izpilddirektora padomniece, Latvijas pārstāve SVF

¹ Kopš 08.02.2005. – Ilze Gaņģe.

9. pielikums

2004. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI

Šajā sarakstā iekļautas publikācijas, kuras 2004. gadā sagatavojusi un izdevusi Latvijas Banka. Tās ir bezmaksas un pieejamas interesentiem gan internetā, gan drukātā veidā Latvijas Bankā. Publikācijas iespējams saņemt arī pa pastu, sūtot pieprasījumu uz adresi, kas norādīta šā izdevuma pēdējā lappusē.

REGULĀRIE IZDEVUMI

"Latvijas Bankas 2003. gada pārskats"

"Monetārais Apskats. Monetary Review" (2003. gada 3. un 4. numurs un 2004. gada 1. un 2. numurs)

"Latvijas Maksājumu Balance. Latvia's Balance of Payments" (2003. gada 3. un 4. numurs un 2004. gada 1. un 2. numurs)

"Finanšu Stabilitātes Pārskats" (2003. gada 2. numurs un 2004. gada 1. numurs)

"Monetārais Biļetens" (2003. gada 11. un 12. numurs un 2004. gada 1.–11. numurs)

"Latvijas Maksājumu Balance (Pamatrādītāji)" (2003. gada 11. un 12. numurs un 2004. gada 1.–10. numurs)

"Averss un Reverss" (2004. gada 1.–4. numurs)

PĒTĪJUMI

Ajevskis V., Pogulis A., Bērziņš G. Valūtas un naudas tirgus valūtas kursa koridora apstākļos

Bitāns M., Kaužēns E. Eiro ieviešanas ietekme uz Latvijas tautsaimniecību

Tillers I. Naudas pieprasījums Latvijā

Bitāns M. Valūtas kursa transmisija uz iekšzemes cenām Austrumeiropas valstīs un ekonomiskās vides nozīme

10. pielikums

LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2004. GADA NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES

15. janvāris

Latvijas Bankas padome apstiprināja "Kredītu norakstīšanas un vērtspapīru pārvērtēšanas korekciju pārskata" sagatavošanas noteikumus" (spēkā ar 01.06.2004.).

11. marts

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par procentu likmēm", par 0.5 procentu punktiem (līdz 3.5% gadā) paaugstinot refinansēšanas likmi.

Latvijas Bankas padome apstiprināja "Banku obligāto rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumus" (spēkā ar 24.05.2004.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumu Latvijas Bankas padomes 2000. gada 13. jūlija lēmumā Nr. 76/8 "Par "Informācijas par nebanku ārējiem maksājumiem sagatavošanas noteikumu" apstiprināšanu jaunā redakcijā" (spēkā ar 01.05.2004.).

15. jūlijs

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par banku rezervju normu" (spēkā ar 24.07.2004.), palielinot rezervju normu bankām un ārvalstu banku filiālēm no 3% uz 4%.

9. septembris

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par "Ārējo ieguldījumu ceturkšņa pārskata" sagatavošanas noteikumu" apstiprināšanu jaunā redakcijā" (spēkā ar 01.01.2005.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par "Ārējo ieguldījumu gada pārskata" sagatavošanas noteikumu" apstiprināšanu jaunā redakcijā" (spēkā ar 01.01.2005.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumu" apstiprināšanu jaunā redakcijā" (spēkā ar 01.10.2004.).

11. novembris

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par procentu likmēm", par 0.5 procentu punktiem (līdz 4% gadā) paaugstinot refinansēšanas likmi (spēkā ar 12.11.2004.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Banku obligāto rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumos" (spēkā ar 24.01.2005.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par lata piesaisti eiro un ārvalstu valūtu kursu noteikšanu" (spēkā ar 01.01.2005.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Kredītiestāžu mēneša bilances pārskata un pielikumu sagatavošanas noteikumos", t.sk. mainot to nosaukumu (jaunais nosaukums – "Monetāro finanšu iestāžu mēneša bilances pārskata un pielikumu sagatavošanas noteikumi"; spēkā ar 01.01.2005.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izstrādes ieteikumu uzņēmējiesabiedrībām (komercsabiedrībām) un komersantiem, kas nodarbojas ar ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu" apstiprināšanu" (spēkā ar 01.12.2004.).

11. pielikums

TERMINU SKAIDROJUMS

Atlikušais termiņš (*residual maturity*) – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Automātiskais lombarda kredīts – Latvijas Republikā reģistrētai bankai vai ārvalstu bankas filiālei, kurai Latvijas Bankā ir naudas konts norēķiniem latos un kura piedalās Latvijas Bankas organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmā, līdz nākamajai darbadienai izsniegts lombarda kredīts tāda naudas konta debeta atlikuma likvidēšanai, kas radies starpbanku norēķinu rezultātā (sk. arī *lombarda kredīts*).

Bruto norēķinu sistēma (*gross settlement system*) – pārvedumu sistēma, kurā naudas norēķins vai vērtspapīru pārvedums tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu.

Centrālā valdība (*central government*) – valsts institūcijas, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju. Centrālā valdība ietver valsts bezpeļņas institūcijas, ko tā kontrolē un finansē (sk. arī *valdība*).

Citi finanšu starpnieki (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus; CFS) (*other financial intermediaries, except insurance corporations and pension funds (OFIs)*) – finanšu iestādes, kuras iesaistītas galvenokārt finanšu starpniecībā, uzņemoties tādas saistības, kas nav valūta, noguldījumi un noguldījumu aizstājēji, pret klientiem, kas nav MFI, vai apdrošināšanas tehniskās rezerves. CFS ir kredītēšanā iesaistītās sabiedrības (piemēram, finanšu līzings sabiedrības, faktūrkredītēšanas sabiedrības, eksporta vai importa finansēšanas sabiedrības), ieguldījumu fondi, ieguldījumu brokeru sabiedrības, finanšu instrumentsabiedrības (*financial vehicle corporations*), finanšu pārvaldītājsabiedrības, riska kapitāla sabiedrības (*venture capital corporations*), kā arī citas finanšu iestādes, ja to darbība atbilst minētajiem nosacījumiem.

ECB Ģenerālpadome (*General Council of the ECB*) – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ietilpst ECB prezidents, viņa vietnieks un visi ES valstu centrālo banku prezidenti.

Eiropa zona (*euro area*) – zona, kurā ietilpst ES valstis, kuras saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu (t.s. Romas līgumu ar grozījumiem) ieviesušas eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2004. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropas Centrālā banka (ECB) (*European Central Bank (ECB)*) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kurai saskaņā ar Kopienas normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. Tas nodrošina, ka Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus īsteno vai nu pati ECB, vai nacionālās centrālās bankas saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem. ECB pārvalda Padome un Valde un trešā lēmēj institūcija – Ģenerālpadome (sk. arī *Eiropas Centrālo banku sistēma, Eirosistēma un ECB Ģenerālpadome*).

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (*European System of Central Banks (ESCB)*) – ietver Eiropas Centrālo banku (ECB) un ES valstu centrālās bankas. Tā valstu centrālās bankas, kuras vēl nav ieviesušas vienoto valūtu saskaņā ar Ei-

11. pielikums (turpinājums)

ropas Kopienas dibināšanas līgumu (t.s. Romas līgumu ar grozījumiem), monetāro politiku īsteno saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eirosistēma (*Eurosystem*) – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmējinstiucijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) (*Economic and Financial Committee (EFC)*) – ES Padomes izveidota komiteja ekonomikas un finanšu jautājumos, kuras sastāvā ietilpst ES valstu valdību un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (*Economic and Monetary Union (EMU)*) – Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā (t.s. Romas līgumā ar grozījumiem) aprakstītas EMS veidošanas procesa ES trīs pakāpes. EMS pirmo pakāpi, kas sākās 1990. gada 1. jūlijā un beidzās 1993. gada 31. decembrī, galvenokārt raksturo visu barjeru nojaukšana brīvai kapitāla plūsmai ES. EMS otrā pakāpe sākās 1994. gada 1. janvārī un ietvēra Eiropas Monetārā institūta izveidi, aizliegumu centrālajām bankām finansēt sabiedrisko sektoru, aizliegumu sabiedriskajam sektoram privileģēti piekļūt finanšu institūcijām un izvairīšanos no pārmērīga valdības budžeta deficīta. EMS trešā pakāpe sākās 1999. gada 1. janvārī, nododot atbildību par monetārajiem jautājumiem ECB (sk. arī *Eiropas Centrālā banka*) un ieviešot eiro. Ar eiro naudas zīmju ieviešanu 2002. gada 1. janvārī tika pabeigts EMS izveides process.

Elektroniskā kliringa sistēma (EKS) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rikojumu apstrādi un kliringa (tīrvērtes) norēķinus (sk. arī *klirings (tīrvērte)*).

Fiksētas procentu likmes instruments (*fixed rate instrument*) – finanšu instruments, kura kupona procentu likme nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu iestādes (*financial institutions*) – citi finanšu starpnieki, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus (CFS), finanšu palīgsabiedrības, apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi.

IBAN (*International Bank Account Number*) – starptautisks bankas konta numurs, ko banka piešķirusi klienta kontam un kas atbilst starptautiskajam standartam ISO 13616:1997, kuru izstrādājusi Eiropas Banku standartu komiteja (*European Committee for Banking Standards*) un Starptautiskā Standartizācijas organizācija (*International Organization for Standardization*).

Kapitāla vērtspapīri (*equities*) – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržās tirgotus un netirgotus kapitāla vērtspapīrus (piemēram, kotētas akcijas, nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus) un parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klirings (tīrvērte) (*clearing*) – maksājumu dokumentu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kurš notiek pirms norēķina un kura rezultātā, pamatojoties uz visiem banku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katras bankas kliringa (tīrvērtes) neto pozīciju (*multilateral net position*), t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējām bankām.

Kreditīestāde (*credit institution*) – sabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un savā vārdā izsniegtu kredītus un sniegtu citus finanšu pakalpojumus, vai elektroniskās naudas

11. pielikums (turpinājums)

institūcijas, kas emitē maksāšanas līdzekļus elektroniskās naudas veidā. Latvijas Republikas kredītiestādes (bankas un elektroniskās naudas institūcijas) ietvertas "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstā" (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlnes "Normatīvie akti" sadaļu "Statistiskie pārskati").

Kredītrisks (*credit risk*) – raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ.

Latvijas IBAN – Latvijas Republikā reģistrēto kredītiestāžu vai iestāžu, kuras nav kredītiestādes, bet kuras veic bezskaidrās naudas maksājumus, piešķirtie IBAN un tādi Latvijas Republikā neregistrēto iestāžu piešķirtie IBAN, kas atbilst Latvijas IBAN struktūrai.

Likviditātes risks (*liquidity risk*) – raksturo iespēju, ka saistības netiks izpildītas laikus un nebūs iespējams atsavināt aktīvus tuvu to patiesajai vērtībai.

Lombarda kredīts (*lombard loan*) – Latvijas Republikā reģistrētai bankai vai ārvalstu bankas filiālei, kurai Latvijas Bankā ir naudas konts norēķiniem latos un kura piedalās Latvijas Bankas organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmā, pret tās īpašumā esošu un neapgrūtinātu vērtspapīru ķīlu izsniegts Latvijas Bankas īstermiņa kredīts. Latvijas Banka izsniedz automātiskos lombarda kredītus un pieprasījuma lombarda kredītus (sk. arī *automātiskais lombarda kredīts* un *pieprasījuma lombarda kredīts*).

M0 (naudas bāze) (*monetary base*) – latu banknotes un monētas apgrozībā un rezidentu MFI un finanšu iestāžu pieprasījuma noguldījumi Latvijas Bankā.

M2D (iekšzemes naudas piedāvājums) – latu banknotes un monētas apgrozībā (bez to atlikumiem MFI kasēs) un rezidentu nefinanšu sabiedrību, finanšu iestāžu, mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju noguldījumi latos.

M2X (plašā nauda) – latu banknotes un monētas apgrozībā (bez to atlikumiem MFI kasēs) un rezidentu nefinanšu sabiedrību, finanšu iestāžu, mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju noguldījumi latos un ārvalstu valūtā.

Mainīgas procentu likmes instruments (*floating rate instrument*) – finanšu instruments, kura kupona procentu likmi periodiski pārskata attiecībā pret atsauces indeksu, lai atspoguļotu īstermiņa vai vidēja termiņa tirgus procentu likmju pārmaiņas. Mainīgas procentu likmes instrumentiem kupona likme var būt noteikta, izmantojot vai nu atsauces indeksu kādā datumā pirms procentu uzkrāšanas perioda sākuma, vai arī procentu uzkrāšanas perioda laikā.

Mājsaimniecības (*households*) – fiziskās personas vai fizisko personu grupas, kuru pamatdarbība ir patēriņš un kuras ražo preces un pakalpojumus vienīgi pašu patēriņam. Latvijas Republikā par mājsaimniecībām uzskatāmi arī individuālā darba veicēji, ja viņi nav reģistrējuši savu darbību Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra Komercreģistrā. Veidojot kopsavilkumus, mājsaimniecību sektorā parasti iekļauj arī mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju datus.

Monetārās finanšu iestādes (MFI) (*monetary financial institutions (MFIs)*) – iestādes, kas kopā veido naudas emisijas sektoru, t.i., kredītiestādes un finanšu sabiedrības, kas pieņem noguldījumus vai tuvos noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspa-

11. pielikums (turpinājums)

pīros, kā arī valstu centrālās bankas. Latvijas Banka izveido un regulāri atjaunina "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlnes "Normatīvie akti" sadaļu "Statistiskie pārskati"). ECB savā interneta lapā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlni "Saites").

Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu (*deposits redeemable at notice*) – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai ievērojamu soda naudu.

Noguldījumi ar noteiktu termiņu (*deposits with an agreed maturity*) – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI un kurus nevar izņemt pirms termiņa beigām vai var izņemt, tikai samaksājot nelielu soda naudu. Šādi noguldījumi aptver arī dažus netirgojamus parāda instrumentus, piemēram, netirgojamus (*retail*) noguldījumu sertifikātus.

Pamatdarbības risks (*operational risk*) – raksturo iespēju ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus darbības neparedzētas pārtraukšanas, informācijas nesankcionētas izmantošanas, drošības prasību neievērošanas un citu ar nepilnīgu iekšējās kontroles sistēmu saistītu iekšēju vai ārēju apstākļu dēļ.

Parāda vērtspapīri (*debt securities*) – vērtspapīri, kuri apliecina emitenta (t.i., aizņēmēja) saistības pret šo vērtspapīru turētāju (aizdevēju) un tā atņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos. Šiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tie tiek pārdoti ar diskontu pret summu, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā. Parāda vērtspapīri, kas emitēti ar sākotnējo termiņu ilgāku par 1 gadu, klasificējami kā ilgtermiņa parāda vērtspapīri.

Pieprasījuma lombarda kredīts – pēc Latvijas Republikā reģistrētas bankas vai ārvalstu bankas filiāles, kurai Latvijas Bankā ir naudas konts norēķiniem latos un kura piedalās Latvijas Bankas organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmā, pieprasījuma uz noteiktu termiņu, kas nepārsniedz 30 dienu pēc kārtas, izsniegts lombarda kredīts (sk. arī *lombarda kredīts*).

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma (*Real-Time Gross Settlement (RTGS) system*) – norēķinu sistēma, kurā maksājumu apstrāde un norēķins notiek, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma dokumentu (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā (sk. arī *Starptanku automatizētā maksājumu sistēma (SAMS)* un *TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma*).

Rezerves (*reserve holdings*) – Latvijas Republikā reģistrēto banku un ārvalstu banku filiāļu turējumi to rezervju kontos, lai izpildītu rezervju prasības.

Rezervju bāze (*reserve base*) – to bilances posteņu summa, kuri veido Latvijas Republikā reģistrēto banku un ārvalstu banku filiāļu rezervju prasību aprēķināšanas bāzi.

Rezervju norma (*reserve ratio*) – Latvijas Bankas noteikta rezervju bāzes daļa procentos. Centrālās bankas var noteikt normu arī katrai rezervju bāzē iekļauto bilances posteņu kategorijai. Normas izmanto rezervju prasību aprēķināšanai.

Rezervju prasības (*reserve requirement*) – prasības Latvijas Republikā reģistrētajām bankām un ārvalstu banku filiālēm turēt rezervju kontā Latvijas Bankā rezervju normai atbilstošas rezerves.

11. pielikums (turpinājums)

RIGIBOR (*Riga Interbank Offered Rate*) – Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss, kas atspoguļo kotēšanas sarakstā iekļauto banku noteiktās latu naudas tirgus procentu likmes, par kādām šīs bankas vēlas aizdot naudas līdzekļus latos citām bankām. Latvijas Banka šo indeksu aprēķina darījumiem ar termiņu uz nakti, 1 dienu (sākot ar nākamo darbadienu), 1 nedēļu, 1 mēnesi, 3 mēnešus, 6 mēnešus un 12 mēnešus.

Starpbanku automatizētā maksājumu sistēma (SAMS) – Latvijas Bankas reālā laika bruto norēķinu sistēma, kas nodrošina starpbanku norēķinus reālajā laikā (sk. arī *reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma*).

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) (*International Monetary Fund (IMF)*) – starptautiska organizācija, dibināta 1944. gada jūlijā, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību, ja kādai SVF dalībvalstij radusies nepieciešamība risināt ar maksājumu bilanci saistītas problēmas.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) – starptautiska organizācija, dibināta 1930. gada maijā, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)*) – reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Tā ir decentralizēta sistēma, ko 2004. gada beigās veidoja 15 nacionālās RTGS sistēmas, ECB maksājumu mehānisms un starpsavienojumu mehānisms.

Termiņnoguldījums (time deposit) Latvijas Bankā – Latvijas Bankā uz noteiktu termiņu un par noteiktu procentu likmi pieņemti Latvijas Republikā reģistrētas bankas, t.sk. bankas, kas atzīta par maksātnespējīgu vai likvidējamu, vai ārvalstu bankas filiāles naudas līdzekļi latos, kurus, beidzoties termiņam, Latvijas Banka samaksā minētajiem darījuma partneriem ar procentiem.

Tirgus risks (market risk) – raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Valdība (general government) – valsts institūcijas, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai valsts institūcijas, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijas Republikā valdība ietver centrālo valdību un vietējo valdību (sk. arī *centrālā valdība* un *vietējā valdība*).

Valūtas kursa mehānisms II (VKM II) – valūtas kursa režīms, kas nodrošina sadarbību valūtas kursu politikas jomā starp eiro zonas valstīm un ES valstīm, kuras nepiedalās EMS trešajā posmā. Katrai VKM II valstu valūtai tiek noteikts centrālais paritātes kurss pret eiro, attiecībā pret kuru tiek definētas VKM II svārstību robežas. 2004. gada beigās VKM II piedalījās Dānija, Igaunija, Lietuva un Slovēnija.

Valūtas mijmaiņas darījums (foreign exchange swap) – vienas valūtas maiņa pret otru, vienlaikus veicot pirkšanas un pārdošanas darījumu pēc darījuma sākumkursa un pārdošanas un pirkšanas darījumu pēc darījuma beigu kursa.

Vērtspapīru pārdošana ar atpirkšanu (repo darījumi) – darījumi, kurā izsoles dalībnieks (Latvijas Republikā reģistrēta banka vai ārvalstu bankas filiāle, kurai Latvijas Bankā ir naudas konts norēķiniem latos un kura piedalās Latvijas Bankas

11. pielikums (turpinājums)

organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmā) pārdod tā īpašumā esošos vērtspapīrus Latvijas Bankai un, termiņam beidzoties, atpērk no Latvijas Bankas vērtspapīrus par fiksētu cenu.

Vērtspapīru pirkšana ar atpārdošanu (*reverse repo darījumi*) – darījumi, kurā izsoles dalībnieks (Latvijas Republikā reģistrēta banka vai ārvalstu bankas filiāle, kā arī ārvalstu banka, starptautiska valūtas, finanšu vai kredīta institūcija, kurai Latvijas Bankā ir naudas konts norēķiniem latos un kura piedalās Latvijas Bankas organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmā) pērk no Latvijas Bankas tās īpašumā esošos vērtspapīrus un, termiņam beidzoties, atpārdod Latvijas Bankai vērtspapīrus par fiksētu cenu.

Vietējā valdība (*local government*) – valsts institūcijas, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Vietējā valdība ietver valsts bezpeļņas institūcijas, kuras vietējā valdība kontrolē un finansē. Latvijas Republikā vietējā valdība ir pašvaldības.

Latvijas Bankas 2004. gada pārskats

K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, LV-1050
Tālrunis: 702 2300 Fakss: 702 2420
<http://www.bank.lv>
info@bank.lv
Iespiests "Premo"